

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย

ศึกษาและรวบรวม'ป่าดงและปราชญ์'ป่าดงมลายูถิ่นปาดานีในจังหวัดปัตตานี

โดย

นายนาหวี กาโง และคณะ

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

พ.ศ. 2554

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย

ศึกษาและรวบรวม'ปาตงและปราชญ์'ปาตงมลายูถิ่นปัตตานีในจังหวัดปัตตานี

คณะผู้วิจัย

นายนาหวา	กาโอง
นายอับดุลฮาเล็ม	กาเร้ง
นายเตะยา	สุหลง
นางสาวนุรไอลา	แวสะมะแอ

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

พ.ศ. 2554

คำนำ

โครงการวิจัย “ศึกษาและรวบรวม'ปาดงและปราชญ์'ปาดงมลายูถิ่นปาดานีในจังหวัดปัตตานี” เป็นโครงการที่ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ (ฝ่าย 1) โครงการตามสัญญา เลขที่ RDG52L0009 กำหนดระยะการดำเนินงาน 1 ปี ตั้งแต่วันที่ 1 เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2552 ถึงวันที่ 30 เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2553 ภายใต้โครงการประสานงาน ชุด การพัฒนาภาษาเพื่อฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นชายแดนใต้ โครงการย่อยลำดับที่ 4 ประสานงานโดยศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล

ขณะนี้โครงการได้ดำเนินงานตามกิจกรรมต่างๆในโครงการได้ครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว จึงได้เขียนรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์เล่มนี้ โดยได้นำเสนอเป็น 7 ส่วนดังนี้

1. บทสรุปสำหรับผู้บริหาร
2. สรุปเนื้อหาโครงการโดยย่อ
3. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง
4. กระบวนการดำเนินงานวิจัย
5. ผลการดำเนินงานวิจัย
6. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ
7. ภาคผนวก

คณะผู้วิจัย

พฤษภาคม พ.ศ. 2554

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	(ก)
สารบัญ	(ข)
กิตติกรรมประกาศ	(ง)
ส่วนที่	
1 บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	1
2 สรุปเนื้อหาโครงการโดยย่อ	3
2.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	3
2.2 โจทย์วิจัย	7
2.3 ขอบเขตการวิจัย	7
2.4 วัตถุประสงค์	9
2.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	9
2.6 วิธีการดำเนินงาน	10
2.7 ตัวชี้วัด	11
2.8 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	11
3 การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง	12
3.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับ'ปาดง	12
3.2 ความหมายของ'ปาดง	13
3.3 ชนิดของ'ปาดง	16
3.4 คุณสมบัติ'ปาดงที่มีคุณภาพ	21
4 กระบวนการดำเนินงานวิจัย	23
4.1 ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ'ปาดง	23
4.2 เตรียมความพร้อมก่อนและระหว่างการเก็บข้อมูล	24
4.3 การเก็บข้อมูล	26
4.4 การสรุปข้อมูล	33
4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	34
4.6 การตรวจสอบข้อมูล	61
4.7 จัดทำหนังสือรวบรวม 'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี พร้อมแผนที่ปราชญ์	63
4.8 จัดเวทีนำเสนอข้อมูลต่อสาธารณชน	64

สารบัญ (ต่อ)

ส่วนที่	หน้า
5 ผลการดำเนินงาน	69
5.1 แหล่งข้อมูล'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี	69
5.2 สถานการณ์ของ'ปาดงมลายูถิ่นปาดานีในจังหวัดปัตตานี	71
5.3 ลักษณะเนื้อหาของ'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี	73
5.4 ลักษณะการประพันธ์ของ'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี	74
5.5 ลักษณะภาษาใน'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี	75
5.6 ความเหมือนและความต่างระหว่าง'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี กับ'ปาดงมลายูมาเลเซีย	78
5.7 ประชาชน'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี	79
6 สรุปผลการวิจัย	83
6.1 บท'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี	83
6.2 ประชาชน'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี	84
6.3 การใช้'ปาดงมลายูถิ่นปาดานีในอดีตและปัจจุบัน	84
6.4 ผู้ทำการศึกษา'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี	85
6.5 ความคิดเห็นของสังคมต่อโครงการวิจัย	85
6.6 ข้อเสนอแนะ	88
บรรณานุกรม	92
นุกลานุกรม	95
ภาคผนวก ก ข้อมูลประชาชน'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี	97
ข ประมวลภาพการดำเนินกิจกรรม	111

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณบุคคลและหน่วยงานดังต่อไปนี้

ศาสตราจารย์ ดร. สุวิไล เปรมศรีรัตน์

ศาสตราจารย์ ดร. เจมส์ ที คอลินส์

รองศาสตราจารย์ ดลมนรรัตน์ บากา

อาจารย์สาเหอับดุลเลาะ อัลยูฟรี

อาจารย์เวยูโซะ สามะอาลี

อาจารย์อับดุลรอแมะ หะยีอาซา

อาจารย์อับดุลเลาะ ดาเห

นายศอลาสุดดีน สมาอูน

นายอัศศิริกร มะนอ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤติ

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล

คณะครูและนักเรียนโรงเรียนประสานวิทยามูลนิธิ โรงเรียนอัลอิสลามียะห์มูลนิธิ โรงเรียนวิทยา

ศิล โรงเรียนเศรษฐศาสตร์วิทยา โรงเรียนศาสนูปถัมภ์ โรงเรียนเตรียมศึกษาวิทยา โรงเรียนบางกอกพิทยา

โรงเรียนมูลนิธิอาชีวะสถาน และโรงเรียนพัฒนาอิสลามวิทยา

ปราชญ์ผู้รู้ที่ให้ข้อมูล'ปาดงตลอดจนผู้นำชุมชนที่คณะผู้เขียนลงพื้นที่เก็บข้อมูลทุกท่าน

และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ไม่ได้กล่าว ณ ที่นี้

หากปราศจากบุคคลที่เกี่ยวข้องดังกล่าวแล้ว การรวบรวมบท'ปาดงมลายูถิ่นปาดานิในครั้งนี้คงไม่ประสบความสำเร็จอย่างแน่นอน

ปือราฐู กือจิ มูเคะ ปือกาลิ กาลิ

ซาระ โคะ มูวะ บูเวะฮ กือลาปอ

บูดี บา-เอะ คีบอเวะ แก มาตี

ซาปา อาคีระ คีเคะ คีลูปอ

เรือน้อยล่องทวนน้ำมาครั้งแล้วครั้งเล่า

บรรทุกมะพร้าวจนเพียบล้า

คุณความดีนั้น ติดตัวจนสิ้นชีวา

ถึงโลกหน้าก็ยังไม่มีลืมเลือน

นาวาวิ กาโงะและคณะ

ส่วนที่ 1

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

โครงการวิจัย “ศึกษาและรวบรวม'ปาดงและปราชญ์'ปาดงมลายูถิ่นปาดานีในจังหวัดปัตตานี” มีวัตถุประสงค์ 4 ประการคือ (1) เพื่อสำรวจสถานการณ์ และรวบรวมบทกลอน'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี และปราชญ์ผู้ขับร้อง'ปาดงที่มีอยู่ในท้องถิ่นจังหวัดปัตตานี (2) เพื่อบันทึกบทกลอน'ปาดงมลายูถิ่นปาดานีโดยใช้ระบบตัวเขียนภาษามลายูถิ่นปาดานี (อักษรไทย) เพื่อให้สอดคล้องกับการออกเสียงที่แท้จริง พร้อมทั้งบันทึกโดยใช้อักษรยาวี และถ่ายทอดความหมายเป็นภาษาไทย (3) เพื่อศึกษา อธิบาย เนื้อหาและลักษณะการประพันธ์ของบทกลอน'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี (4) เพื่อจัดทำแผนที่ปราชญ์ผู้ขับร้อง'ปาดงมลายูถิ่นปาดานีในการสืบค้นบุคคลสำคัญของท้องถิ่น

การดำเนินกิจกรรมโครงการเริ่มตั้งแต่การลงพื้นที่เก็บข้อมูลโดยแบ่งเป็น 2 ระยะ ในระยะแรกเป็นการลงพื้นที่เก็บข้อมูลในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานี จำนวน 10 แห่ง โดยขอความร่วมมือจากนักเรียนในการเก็บข้อมูลเบื้องต้นตามแหล่งชุมชนต่างๆ เป็นการสำรวจแหล่งที่อยู่ของปราชญ์ในเบื้องต้น ส่วนการเก็บข้อมูลในระยะที่ 2 คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลเบื้องต้นที่ได้ ไปลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลจากปราชญ์โดยตรง ซึ่งสามารถรวบรวมบท'ปาดงมลายูถิ่นปาดานีเป็นจำนวน 320 บท จากปราชญ์จำนวน 27 ท่าน

จากการศึกษาเนื้อหาของบท'ปาดงมลายูถิ่นปาดานีที่เก็บได้ สามารถแบ่งได้เป็น 18 ประเภท ได้แก่ 'ปาดงบุญคุณ 'ปาดงประเพณี 'ปาดงสำหรับเด็ก 'ปาดงเปรียบเปรย 'ปาดงอบรมสั่งสอน 'ปาดงผจญภัยและท่องเที่ยว 'ปาดงสนุกสนาน 'ปาดงสุภาษิต 'ปาดงศาสนา 'ปาดงความรัก 'ปาดงอำนาจ 'ปาดงประวัติศาสตร์ 'ปาดงคัดค้าน 'ปาดงวาสนา 'ปาดงเสียดสี 'ปาดงแนวบทเพลง 'ปาดงวิถีชีวิต และ 'ปาดงปริศนาคำทาย

ส่วนการศึกษาลักษณะการประพันธ์ของบทกลอน'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี พบว่ามี 5 ลักษณะ คือ 'ปาดงสองวรรค 'ปาดงสี่วรรค 'ปาดงต่อเนื่อง 'ปาดงเชอโลกา และ'ปาดงรื้อยัง โดยลักษณะ'ปาดงที่พบมากที่สุด คือ 'ปาดงสี่วรรค ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับ'ปาดงที่พบในมาเลเซียและอินโดนีเซีย แสดงถึงการแพร่กระจายและการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมในหมู่ชนมลายูในอดีต การศึกษาในด้านศิลปะด้านการประพันธ์และความงามในด้านวรรณศิลป์พบว่า ลักษณะเด่นในการประพันธ์บทกลอน'ปาดงของชาวมลายูปาดานีคือ มีการซ้ำคำ ซ้ำเสียง การเลียนเสียงธรรมชาติ ทำให้เกิดความงามในด้านเสียง การใช้สภาพธรรมชาติ สภาพสังคม และเหตุการณ์ต่างๆในอดีต เป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านบทกลอนที่มีความไพเราะในทำนองและลึกซึ้งในความหมาย บทกลอน'ปาดงเป็นสื่อที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดอัตลักษณ์ความเป็นมลายูปาดานีจากรุ่นสู่รุ่นมาอย่างยาวนานหลายศตวรรษ

ภาพสะท้อนจากบทกลอน'ปาดงมลายูถิ่นปัตตานี' บ่งบอกถึงชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในอดีตเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอน โดยบท'ปาดง'ทำหน้าที่ทั้งให้ความสุนทรีย์ และอบรมสั่งสอนในเวลาเดียวกัน จากการวิจัยนี้ทำให้เห็นความงดงามทางด้านวรรณกรรมมุขปาฐะของชาวชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู บทบาทหน้าที่ของบทกลอน'ปาดง'ในสังคมชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูและความเป็นอัตลักษณ์ของชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู ซึ่งเป็นสิ่งล้ำค่า สมควรอนุรักษ์ เพื่อให้งานประพันธ์อันล้ำค่านี้ยังคงอยู่ในสังคมชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูสืบไป

ส่วนที่ 2

สรุปโครงการวิจัยโดยย่อ

2.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จังหวัดปัตตานีมีประชากรร้อยละ 80 เป็นชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู (สุวิไล และคณะ. 2547) ใช้ภาษามลายูถิ่นปัตตานีในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน มีวัฒนธรรมประเพณีเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตน เป็นมรดกสืบทอดมาแต่โบราณ กำเนิดมุขปาฐะมลายูมากมาย โดยเฉพาะวรรณกรรมร้อยกรองที่เรียกว่า “ปาดง” คำว่า ‘ปาดง’ เป็นการออกเสียงตามภาษามลายูถิ่นปัตตานี ในภาษามลายูมาเลเซียจะออกเสียงเป็น “ปันตุน” (pantun) ซึ่งเป็นมุขปาฐะมลายูประเภทร้อยกรองที่มีอยู่ในสังคมมลายูในอดีตก่อนที่คนมลายูจะมีตัวอักษรใช้และรู้จักการอ่านเขียน บทกลอน‘ปาดง’เกิดขึ้นเพราะคนมลายูมีนิสัยเจ้าบทเจ้ากลอนนั่นเอง (นุริยัน สาและ: 2541)¹

บทกลอน‘ปาดง’นอกจากถูกใช้เพื่อความไพเราะประกอบการบันเทิงในพิธีแต่งงาน พิธีเข้าสู่นัด เพลงกล่อมเด็ก หรือเพลงประกอบการแสดงอื่นๆแล้ว ‘ปาดง’ยังแฝงคติสอนใจ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ และเรื่องเล่าต่างๆ ในอดีต ความไพเราะและรูปแบบที่เรียบง่ายของ‘ปาดง’ได้กลายเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายในอดีต การถ่ายทอดองค์ความรู้และปลูกฝังความเป็นมลายูชนผ่านมุขปาฐะประเภทนี้ สามารถซึมซับสู่ชาวมลายูตั้งแต่ครั้งอยู่ในเปลจนเติบโต ขาวมลายูในอดีตจึงสามารถรักษาอัตลักษณ์ของตนเองอย่างเข้มแข็ง (Muhammad Haji Salleh: 2008)²

แต่ทว่าในปัจจุบันบทกลอน‘ปาดง’จำนวนมากได้สูญหายไปจากสังคมไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู ไม่เป็นที่นิยมในหมู่วัยรุ่นใหม่ ไม่มีโอกาสในการนำมาใช้ ไม่มีการจดบันทึก และแทบจะไม่มีใครสืบทอดสู่ชนรุ่นหลัง บทกลอน‘ปาดง’จึงกำลังกลายเป็นวรรณกรรมล้ำค่าที่ถูกลืม สาเหตุสำคัญที่ทำให้ ‘ปาดง’มลายูถิ่นปัตตานีตกอยู่ในสถานการณ์วิกฤติ คือ การรับอิทธิพลค่านิยมสมัยใหม่เข้ามาแทนที่ ทำให้คนในสังคมเพิกเฉยต่อมรดกทางปัญญาของตนเอง โดยมุ่งให้ความสนใจต่อค่านิยมสมัยใหม่ในด้านเดียว ผลักดันให้คนในสังคมปรับเปลี่ยนความคิด ความเชื่อ และวิถีการดำเนินชีวิต ทำให้สูญเสียดุลยภาพความเป็นมลายูในที่สุด

เนื่องจากผู้รู้‘ปาดง’มลายูถิ่นปัตตานีในปัจจุบันส่วนใหญ่อยู่ในวัยชรา ผู้รู้หลายท่านก็ได้จากไป เหลือไว้แค่ชื่อเสียงเป็นที่เล่าขานถึงความอัจฉริยะในการขับร้อง‘ปาดง’โดยไม่มีใครสืบทอดหรือจดบันทึกไว้เลย เยาวชนรุ่นใหม่มักยังสามารขับร้องบทกลอน‘ปาดง’มลายูถิ่นปัตตานีได้บ้าง แต่แทบไม่สามารถอธิบายความหมาย ภูมิปัญญา และเนื้อหาอื่นๆ ที่ปรากฏอยู่ในบทกลอน‘ปาดง’ได้อย่าง

¹ นุริยัน สาและ, 2541. “เพลงกล่อมเด็กไทยมลายู :มรดกทางภาษาและวัฒนธรรมกลุ่มชนมลายู”

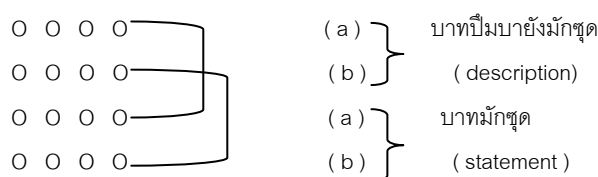
² Muhammad Haji Salleh, 2008. “Di Depan Nyanyian yang Semakin Menyayup: Puisi Lisan Pada Kurun ke-21”

ครบถ้วน จึงคาดกันว่าภายในประมาณ 20 ปีข้างหน้า'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี' อาจสูญหายไปจากสังคมชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยสิ้นเชิง หากปราศจากการอนุรักษ์และฟื้นฟูอย่างจริงจัง การสูญหายของ'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี'ไม่เพียงแต่เป็นการสูญหายของบทกลอนอันไพเราะเท่านั้น แต่หมายถึงการสูญหายของภูมิปัญญา คติสอนใจ วัฒนธรรมประเพณี ประวัติศาสตร์ และสภาพแวดล้อมของสังคมมลายูมุสลิมในอดีตอย่างประเมินค่ามิได้ จึงมีความสำคัญเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการรวบรวมบท'ปาดงและปราชญ์'ปาดงมลายูถิ่นปาดานีเพื่อจดบันทึกและดำเนินการฟื้นฟูเพื่อให้บทกลอน'ปาดงสามารถอยู่คู่สังคมชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูได้อย่างเข้มแข็งและทำหน้าที่ถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชนรุ่นหลังได้ตลอดไป

ลักษณะของ'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี

ลักษณะของ'ปาดงมลายูถิ่นปาดานีโดยทั่วไป ในแต่ละบทประกอบด้วย 4 บรรค แต่ละวรรคประกอบด้วย คำตั้งแต่ 3-4 พยางค์ขึ้นไปแต่ไม่ควรเกิน 8-12 พยางค์ มีเสียงสัมผัสท้ายวรรคเป็น a – b a - b คือ เสียงสุดท้ายของวรรคที่หนึ่ง ลงสัมผัสกับเสียงสุดท้ายของวรรคที่สาม และเสียงสุดท้ายของวรรคที่สอง สัมผัสกับเสียงสุดท้ายของวรรคที่สี่

ลักษณะของ'ปาดงมลายูถิ่นปาดานีมีแผนผังการสัมผัสเสียงง่ายๆ ดังนี้

กลอนหนึ่งบทนั้นแบ่งออกเป็นสองบาท บาทที่หนึ่งเรียกว่า ปืมบายังมักซุด (pembayang maksud) อาจเรียกว่า บาทพรรณนา (description) เพราะโดยส่วนมากจะหยิบยกเอาสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ในธรรมชาติ หรือเหตุการณ์มาพรรณนาก่อนเข้าสู่บาทที่มีเนื้อหา จึงแลดูเหมือนเป็นฉากของของบทกลอน เนื่องจากบาทปืมบายังมักซุดไม่ได้มุ่งเน้นในด้านความหมายของคำ สิ่งที่ได้โดดเด่นจึงเป็นเรื่องของการใช้คำเพื่อก่อให้เกิดความงามในด้านเสียงคือความไพเราะเป็นสำคัญ ในบาทปืมบายังมักซุดของบทกลอน'ปาดงมลายูถิ่นปาดานีส่วนใหญ่จะกล่าวถึงความงดงามของธรรมชาติแต่ก็มีจำนวนไม่น้อยที่กล่าวถึงภูมิปัญญา ประวัติศาสตร์และเรื่องราวต่างๆ ในอดีต รวมถึงความคิดความเชื่อบางอย่าง ดังนั้นบทร้อยกรองที่ดูเหมือนสื่อความหมายไม่ได้ จึงมีความหมายอย่างขึงในการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่สะสมผ่านบท'ปาดง บาทที่สอง เรียกว่า มักซุด (maksud) อาจเรียกว่า บาทความหมาย (statement) เป็นบาทที่สื่อความหมายต่างๆ ของบทร้อยกรองอย่างชัดเจน

ตัวอย่างที่ 1 'ปาตงมลายูถิ่นปัตตานี

ปาณา ลิปะ กาเอ็ง	แปลความหมาย	เก่งนักด้านการพับผ้า
เก่ง พับ ผ้า		
ลิปะ กาโซ แมเราะฮ		พับผ้ากาโซสีแดง
พับ แดง		
ซื่อปูโละฮ ออแร ลาเอ็ง		สิบคนอื่น
สิบ คน อื่น		
เตาะ ซามอ ซือคาอิงซือคาเราะฮ	แปลความหมาย	ไม่เท่าหนึ่ง เลือดเนื้อเดียวกัน
ไม่ เท่า เลือดเนื้อเดียวกัน		

เมื่อพิจารณาจะเห็นว่าบาทที่หนึ่งและบาทที่สองนั้นความหมายไม่ได้เกี่ยวข้องกับสัมพันธ์แต่อย่างใด แต่จะสัมพันธ์กันในเรื่องของเสียงสระ จากการวิเคราะห์เนื้อหาในบาทที่หนึ่ง กล่าวถึง การพับผ้ากาโซสีแดงสะท้อนและยืนยันให้เห็นว่าคนในอดีตได้มีการติดต่อค้าขายกับชาวจีน เพราะสีแดงเป็นสัญลักษณ์แห่งความรุ่งโรจน์ของชาวจีน สำหรับ “ผ้ากาโซ” เป็นคำศัพท์โบราณ หมายถึง ผ้าชนิดหนึ่งนิยมใช้เป็นผ้าปูที่นอนหรือปูที่นอนในกลุ่มชนมลายูสมัยก่อน ปัจจุบันน้อยคนนักที่จะรู้จัก ส่วนในบาทที่สองแสดงใจความหลักของ'ปาตง' คือ สิบคนอื่น ไม่เท่าหนึ่งเลือดเนื้อเดียวกัน ความหมายในบาทนี้คือ แม้จะมีพรรคพวก เพื่อนฝูงมากมายในชีวิต ก็ยังไม่เท่าความสำคัญของญาติ พี่น้องร่วมสายโลหิต เป็นการสอนให้มีความรักใคร่ สามัคคี ในหมู่พี่น้อง เครือญาติ กลุ่มชน และเผ่าพันธุ์เดียวกัน

จากการวิเคราะห์บท 'ปาตง' ดังกล่าวนอกจากจะทราบถึงคำสอนเกี่ยวกับความสามัคคีแล้ว ในเนื้อความยังยืนยันถึงการเป็นเมืองท่าในอดีตของพื้นที่ชายแดนใต้ และยังได้ค้นพบคำศัพท์ภาษามลายูถิ่นโบราณที่ปรากฏในบทร้อยกรองท้องถิ่นไว้ได้อีกด้วย

ตัวอย่างที่ 2 'ปาตงมลายูถิ่นปัตตานี

บุรง ปุง ตือรือแบ ซือกาแวง	แปลความหมาย	นกระยางบินกันเป็นฝูง
นกระยาง บิน ฝูง		
ยาโตะฮ คือ บาโระฮ มือยาดี บางา		บินลงนาลุ่มกลายเป็นนกระสา
ตก สู๋ นาลุ่ม กลายเป็น กระสา		
บุอง ตาญง มอและ ดี กาแร		ดอกพิกุล จะงามเมื่ออยู่ที่มาลัย
ดอกพิกุล สวย ที่ มาลัย		
ยาโตะฮ คือ ตูโบะฮ มือยาดี ปาณา	แปลความหมาย	แต่เมื่อตกที่กายจะเป็นเกลื่อน
ตก สู๋ ร่างกาย เป็น เกลื่อน		

ในบาทที่กล่าวว่า “ดอกพิกุลจะงามเมื่ออยู่ที่มาลัย แต่เมื่อตกที่กายจะกลายเป็นเกลื่อน” หมายถึง ดอกพิกุลเป็นดอกไม้ชนิดหนึ่งที่มีความสวยงาม โดยเฉพาะเมื่อนำมาร้อยที่มาลัย แต่ดอกพิกุลยังเป็นชื่อเรียกของโรคเกลื่อนประเภทหนึ่ง ฉะนั้นดอกพิกุลเมื่ออยู่ที่กายในที่นี้หมายถึงลักษณะของเกลื่อนที่มีรูปลักษณะเหมือนดอกพิกุล ชาวมลายูปาตานีจะเรียกชื่อเกลื่อนตามลักษณะรูปร่างที่ปรากฏ เช่น เกลื่อนดาว (ปานา บีแต) เกลื่อนดอกพิกุล (ปานา บุงอตาตุง) เป็นต้น จากการบอกเล่าของผู้รู้ในชุมชน ในอดีตการเป็นเกลื่อนบนผิวหนังที่มีรูปลักษณะสวยงาม เช่น เป็นรูปดาว หรือ รูปดอกไม้ นับเป็นสิ่งที่น่าชื่นชมของสังคมไม่ใช่เป็นสิ่งที่น่ารังเกียจแต่อย่างใด แต่ในปัจจุบันค่านิยมลักษณะนี้ไม่ปรากฏในสังคมมลายูมุสลิมอีกต่อไป

ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีการสอน'ปาตงมาเลเซียในวิชาภาษามลายูตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยเขียนด้วยอักษรรูมีและยาวี ทั้งนี้ไม่สามารถนำ 'ปาตงภาษามลายูถิ่น หรือ 'ปาตงพื้นบ้านมาใช้สอนได้ เนื่องจากระบบตัวเขียนแบบอักษรรูมีและอักษรยาวีไม่รองรับการออกเสียงสัมผัสและการสะกดคำแบบภาษามลายูถิ่นปาตานี ด้วยเหตุนี้จึงทำให้'ปาตงมลายูถิ่นค่อยๆสูญหายไปโดยเจ้าของภาษาไม่รู้ตัว

ด้วยเหตุนี้ การศึกษา รวบรวม และจัดบันทึก'ปาตงภาษามลายูถิ่นปาตานีเป็นแนวทางหนึ่งในการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวมลายูมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ เพื่อรักษาไว้สำหรับเด็กเยาวชนรุ่นหลังให้รู้จักรากเหง้าแห่งวัฒนธรรมที่แท้ของตนเอง ก่อนที่จะเรียนรู้วัฒนธรรมของผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมไทยส่วนกลางหรือมาเลเซีย อีกทั้งการศึกษาและค้นหาปราชญ์'ปาตงยังเป็นการให้ความสำคัญกับผู้อาวุโสในพื้นที่ และเป็นการถักทอสายใยความสัมพันธ์ระหว่างคนรุ่นใหม่ (นักวิจัย) และคนรุ่นเก่าได้ทามกลางความคลงแคลงกันและกันในค่านิยมโดยมีภูมิปัญญา'ปาตงและภาษามลายูถิ่นเป็นเครื่องมือเชื่อมความสัมพันธ์ นอกจากนี้แล้วข้อมูล'ปาตงภาษามลายูถิ่นนี้ยังนำมาใช้จัดการเรียนการสอนเพื่อสนองต่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 57 และ 58 (2) ที่ได้กำหนดให้หน่วยงานทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในพื้นที่ โดยนำประสบการณ์ ความรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลในชุมชนดังกล่าวมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาให้มากที่สุด

โครงการศึกษาและรวบรวม'ปาตงภาษามลายูถิ่นปาตานีและปราชญ์'ปาตงในพื้นที่จังหวัดปัตตานี นับเป็นโครงการที่ส่งเสริมคนและเยาวชนในพื้นที่ได้ตระหนักถึงความสำคัญภูมิปัญญาท้องถิ่นและเห็นคุณค่าทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเองที่มีความแตกต่างจากวัฒนธรรมเพื่อนบ้าน เพื่อนำไปสู่การประยุกต์ เปรียบเทียบและพัฒนาสิ่งที่ตนเองมีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อท้องถิ่น มิใช่เพียงการรู้จักวัฒนธรรมผู้อื่นเท่านั้น แต่ยังรู้จักตนเองเพื่อสร้างผลประโยชน์ให้เกิดขึ้นต่อชาวมลายูมุสลิมในพื้นที่ยิ่งขึ้นไป

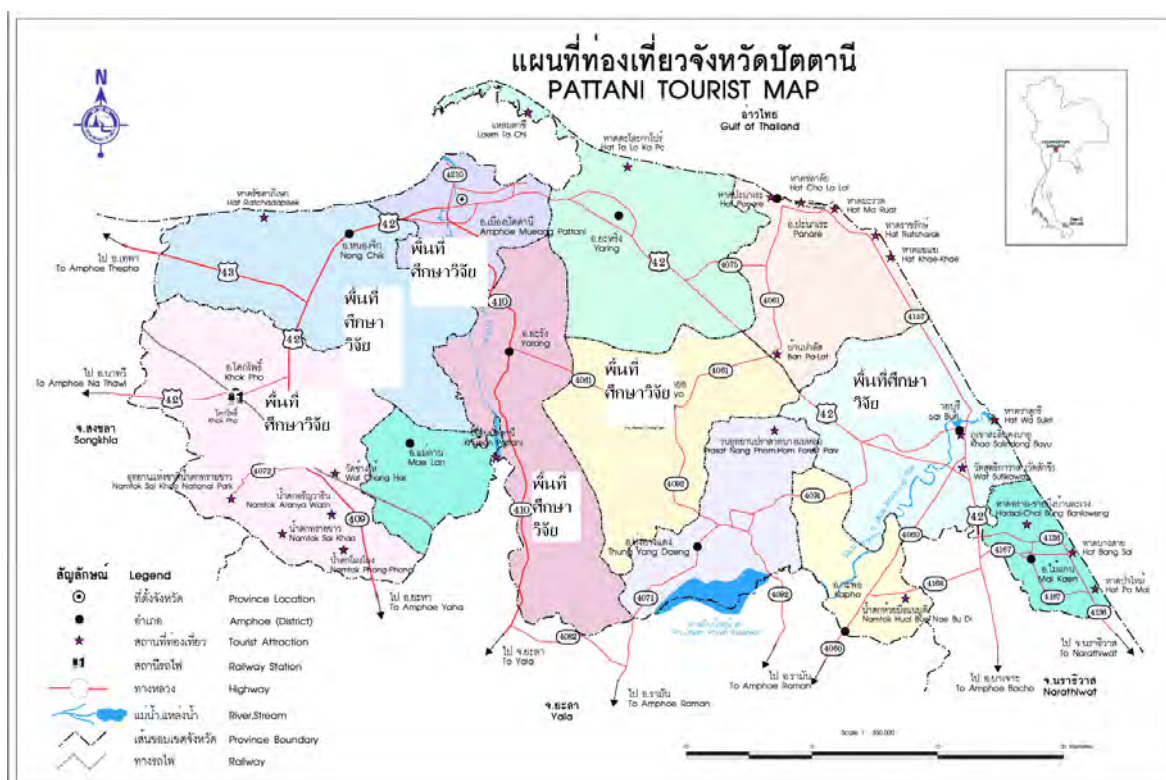
2.2 โจทย์วิจัย

- 1) สถานการณ์ 'ปาตงและ ปราชญ์'ปาตงมลายูถิ่นปาดานีในพื้นที่จังหวัดปัตตานีเป็นอย่างไร
- 2) 'ปาตงมลายูถิ่นปาดานี'มีลักษณะการประพันธ์และเนื้อหาลักษณะอย่างไร

2.3 ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาเฉพาะ'ปาตงมลายูถิ่นปาดานี'ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี จำนวน 6 อำเภอ ได้แก่ อ.เมืองปัตตานี อ.หนองจิก อ.ยะรัง อ.โคกโพธิ์ อ.มายอ และ อ.สายบุรี

เก็บข้อมูลเบื้องต้นผ่านโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่จังหวัดปัตตานี จำนวน 8 แห่ง แบ่งตามอำเภอ ดังนี้ อ.ยะรัง จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนประสานวิทยามูลนิธิ โรงเรียนอิสลามียะห์วิทยามูลนิธิ อ.สายบุรี จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนครุศาสตร์ โรงเรียนสายบุรีอิสลามวิทยา อ.มายอ ได้แก่ โรงเรียนวิทยาศิล อ.เมือง ได้แก่ โรงเรียนศาสนูปถัมภ์ อ.หนองจิก ได้แก่ โรงเรียนบางกพิทยา และ อ. โคกโพธิ์ ได้แก่ โรงเรียนมูลนิธิอาชีสสถาน

อาณาเขตของจังหวัดปัตตานี ทิศเหนือ มีพื้นที่ติดต่อกับจังหวัดสงขลา ทิศใต้ มีพื้นที่ติดต่อกับจังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส ทิศตะวันตก มีพื้นที่ติดต่อกับจังหวัดยะลา และจังหวัดสงขลา ส่วนทิศตะวันออกมีพื้นที่ติดต่อกับชายฝั่งทะเลอ่าวไทย (<http://www.pattani.go.th/pao/historypattani.htm>)

ในอดีต จังหวัดปัตตานี ถือเป็นพื้นที่ที่มีความเจริญรุ่งเรือง และเป็นดินแดนเก่าแก่ มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในช่วงพุทธศตวรรษที่ 7 มีฐานะเป็นเมืองหลวงของอาณาจักรลังกาสุกะ สมัยนั้นมีอาณาเขต ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดภาคใต้ ได้แก่ ปัตตานี สงขลา ยะลา นราธิวาส รวมทั้งกลันตัน และตรังกานู ในประเทศมาเลเซียปัจจุบัน จากความรุ่งโรจน์ของรัฐปัตตานีในสมัยนั้น ทำให้ปัจจุบันยังเห็นเป็นซากเมืองเก่า ที่อำเภอยะรัง นอกจากนี้ปัตตานียังเป็นเมืองท่าที่สำคัญของทางภาคใต้ และยังเป็นศูนย์กลางทางด้านการเมือง การปกครอง การศึกษา การติดต่อค้าขาย ตลอดจนเป็นศูนย์กลางด้านขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมของภาคใต้อีกด้วย

(<http://www.onlinemoneyusd.ws/travel/South/Pattani-Province.htm>)

ต่อมาในพุทธศตวรรษที่ 19 ปัตตานีเป็นหัวเมืองฝ่ายใต้ปลายแหลมมลายูที่มีความเจริญรุ่งเรืองมีฐานะเป็นเมืองประเทศราชของกรุงศรีอยุธยาตั้งแต่รัชสมัยพระบรมไตรโลกนาถ(พ.ศ.1991-2031) เป็นเมืองท่าเมืองหลักหนึ่ง ซึ่งเป็นที่ตั้งของสถานีการค้าของพ่อค้าชาวตะวันตกและชาวตะวันออก ทั้งชาวอินเดีย จีน และญี่ปุ่น นอกจากนี้ปัตตานียังเป็นจุดรับส่งสินค้าของนานาชาติ เช่น เครื่องถ้วยชาม อาวุธ ดินปืน ดินบุก และผ้าไหม(สถาบันทักษิณคดีศึกษา : 2539)

ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ปัตตานีได้ยุบเป็นจังหวัดที่มีการปกครองโดยผู้ว่าราชการจังหวัดภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยกระทรวงมหาดไทยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแห่งอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2476 จัดระเบียบราชการส่วนภูมิภาคออกเป็นจังหวัดและอำเภอ หลังจากนั้นได้มีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวในปี พ.ศ. 2499 และ พ.ศ.2505 และบริหารราชการแผ่นดินมาจนถึงทุกวันนี้

(<http://www.pattani.go.th/saratourpai/prawat/pattani.htm>)

ปัจจุบันปัตตานี เป็นหนึ่งในห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งอยู่ชายฝั่งทะเลตะวันออกของภาคใต้ สูดติดกับทะเลจีนใต้ หรืออ่าวไทยและเป็นจังหวัดที่มีขนาดเล็กเป็นอันดับ 2 ของภาคใต้ รองลงมาจากจังหวัดภูเก็ต พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การเพาะปลูก ภูเขาที่สำคัญได้แก่ ภูเขาทรายขาว ซึ่งอยู่ในเทือกเขาสันกาลาคีรี มีแม่น้ำที่สำคัญ 2 สาย คือ แม่น้ำตานี และแม่น้ำสายบุรี ภูมิอากาศอบอุ่นตลอดปี อุณหภูมิเฉลี่ย 27.5 องศา ฝนตกชุกในระหว่างเดือนธันวาคม – มกราคม ฝนตกเฉลี่ย 1,750.9 มิลลิเมตร/ปี (เฉลี่ยในรอบ 30 ปี) ฤดูกาลมี 2 ฤดู คือ ฤดูร้อน (เดือนกุมภาพันธ์ - กรกฎาคม) ฤดูฝน (เดือนธันวาคม - มกราคม) ประชาชนมีอาชีพหลักคือ การทำนา นอกจากนี้ประชาชนที่อาศัยอยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัด เช่น อำเภอเมือง อำเภอปะนาเระและอำเภอสายบุรี ยังประกอบอาชีพประมง ซึ่งส่งผลให้เกิดผลผลิตในภาคอุตสาหกรรมต่อเนื่องอย่างมากมาย

2.4 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อสำรวจสถานการณ์ และรวบรวม'ปาตงมลายูถิ่นปาดานิ และปราชญ์'ปาตงที่มีอยู่ในท้องถิ่นจังหวัดปัตตานี
- 2) เพื่อบันทึก'ปาตงมลายูถิ่นปาดานิ'โดยใช้ระบบตัวเขียนภาษามลายูถิ่นปาดานิ (อักษรไทย) เพื่อบันทึกให้ตรงกับการออกเสียงที่แท้จริง พร้อมทั้งบันทึกโดยใช้อักษรยาวี และถ่ายทอดความหมายเป็นภาษาไทย
- 3) เพื่อศึกษา อธิบาย ลักษณะการประพันธ์และเนื้อหา ของ'ปาตงมลายูถิ่นปาดานิ
- 4) เพื่อจัดทำแผนที่ปราชญ์'ปาตงมลายูถิ่นปาดานิในการสืบค้นบุคคลสำคัญของท้องถิ่น

2.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

- 1) 'ปาตง' : บทกลอนที่เป็นวรรค มีการสัมผัสระหว่างวรรค มีส่วนพรรณนา และส่วนความหมาย ซึ่งเป็นคำเรียกของภาษามลายูถิ่นปาดานิ ในภาษามาเลเซียจะออกเสียง “ปันตุน”
- 2) ปาดานิ : ดินแดนที่เคยอยู่ภายใต้รัฐปาดานิในอดีตครอบคลุมพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่จังหวัด ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และ 4 อำเภอของสงขลา คือ อำเภอสะบ้าย้อย เทพา จะนะ และนาทวี ซึ่งมีภาษาและขนบธรรมเนียม ประเพณีเป็นของตนเองโดยเฉพาะ
- 3) 'ปาตงมลายูถิ่นปาดานิ' : บทกลอนที่เป็นวรรค มีการสัมผัสระหว่างวรรค มีส่วนพรรณนา และส่วนความหมาย เป็นบทกลอนที่ค้นพบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ใช้ภาษาและสำเนียงภาษามลายูถิ่นปาดานิส่วนใหญ่แล้วไม่มีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร เนื่องจากไม่มีตัวเขียนจึงเป็นการจำปากต่อปากสืบทอดกันมา แต่ไม่รวมถึงบท'ปาตง'ที่แต่งขึ้นมาใหม่ภายหลัง
- 4) ปราชญ์'ปาตงมลายูถิ่นปาดานิ' : ผู้ได้รับการสืบทอดบท'ปาตงมลายูถิ่นปาดานิ' จดจำและสามารถขับร้องให้ฟังได้
- 5) ปัตตานี : จังหวัดหนึ่งในภาคใต้ของประเทศไทย
- 6) ชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู : คนไทยเชื้อสายมลายู นับถือศาสนาอิสลามอาศัยอยู่ในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย ได้แก่ จังหวัด ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และ 4 อำเภอของสงขลา คือ สะบ้าย้อย เทพา จะนะ และ นาทวี
- 7) จังหวัดชายแดนภาคใต้ : จังหวัด ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และ 4 อำเภอของสงขลา คือ สะบ้าย้อย เทพา จะนะ และ นาทวี

2.6 วิธีการดำเนินงาน

- 1) ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ 'ปาดงมาเลเซีย และศึกษาเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับ 'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี
- 2) ศึกษาและฝึกเขียนภาษามลายูถิ่นปาดานีโดยใช้ระบบตัวเขียนภาษามลายูถิ่นปาดานี (อักษรไทย) สำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการบันทึกข้อมูล'ปาดง
- 3) ประชุมทีมวิจัยเพื่อออกแบบกระบวนการเก็บข้อมูลและวางแผนการดำเนินงานโดยละเอียด
- 4) สร้างแบบสอบถามสำหรับการเก็บข้อมูล'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี
 - สร้างแบบสอบถามสำหรับเก็บข้อมูลเบื้องต้น (แบบสอบถามชุดที่ 1) โดยผ่านนักเรียนระดับชั้นมัธยมในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม (โดยเนื้อหาที่ต้องการเก็บ ได้แก่ ชื่อ-สกุล(ผู้ขับร้อง'ปาดง), ที่อยู่, อายุ, เบอร์โทรศัพท์, จำนวนบทกลอนที่ขับร้อง (ระบุชื่อบทกลอน), ภาษาที่ใช้ขับร้อง'ปาดง เป็นต้น)
 - สร้างแบบสอบถามสำหรับเก็บข้อมูลเชิงลึก/คำถามปลายเปิด (แบบสอบถามชุดที่ 2) โดยทีมวิจัยลงพื้นที่สัมภาษณ์และเก็บข้อมูล 'ปาดงมลายูถิ่น (บันทึกเสียง, ภาพ และสอบถามความหมายของ'ปาดง)
- 5) เก็บข้อมูลเบื้องต้น โดยจัดประชุมขอความร่วมมือในการทำงานระหว่างคณะผู้วิจัยกับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม (คณะผู้วิจัยกับนักเรียนและครูสอนภาษามลายู) เนื่องจากคณะผู้วิจัยหวังว่านักเรียนจะเป็นผู้เก็บข้อมูล'ปาดงมลายูถิ่นปาดานีเบื้องต้นให้กับคณะผู้วิจัย เพราะคณะผู้วิจัยไม่ทราบว่า มีผู้รู้'ปาดงที่อยู่ที่ไหน เป็นใครบ้างอยู่ในชุมชน (ข้อมูลในส่วนนี้จะเป็นเพียงข้อมูลเบื้องต้นในการทำงาน สำหรับข้อมูลเชิงลึกทีมวิจัยจะเป็นผู้ทำเอง)
- 6) ประชุมสรุป รวบรวม และศึกษาข้อมูลเบื้องต้น สำหรับวางแผนการทำงานต่อไป (ได้แผนการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเชิงลึก)
- 7) เก็บข้อมูลเชิงลึก ทีมวิจัยลงพื้นที่ตามแหล่งข้อมูลที่ได้ (โดยเฉพาะข้อมูลที่มีปราชญ์'ปาดงที่สามารถขับร้อง'ปาดงได้หลายบท และมีความหลากหลาย จะเป็นจุดที่เก็บข้อมูลแรกสุด)
- 8) สรุปข้อมูล โดยถอดเทปบันทึกข้อมูลเสียงบทร้อง'ปาดงมลายูถิ่น จดบันทึกด้วยภาษามลายูถิ่นอักษรไทยและอักษรยาวี (มลายูมาเลเซีย) แปลและถอดความ'ปาดงแต่ละบท (โดยแบ่งงานสรุปและร่วมประชุมระดมความเห็นคณะผู้วิจัย)
- 9) วิเคราะห์ข้อมูล โดยจัดประเภท 'ปาดงมลายูถิ่นตามข้อมูลที่ได้ พร้อมทั้งวิเคราะห์ลักษณะและเนื้อหาเฉพาะของ 'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี

10) ตรวจสอบข้อมูล 'ปาดงมลายูถิ่นปาดานิ' โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้รู้ในพื้นที่ เพื่อปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาข้อมูล

11) จัดทำหนังสือรวบรวม 'ปาดงมลายูถิ่นปาดานิ' พร้อมแผนที่ปราชญ์ผู้รู้'ปาดงมลายูถิ่น'ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี

12) จัดเวทีนำเสนอข้อมูลต่อสาธารณชน

13) จัดทำรายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์

2.7 ตัวชี้วัด : หนังสือรวบรวม'ปาดงมลายูถิ่นปาดานิ' และ แผนที่ผู้รู้'ปาดงมลายูถิ่น'ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี

2.8 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ได้ทราบสถานการณ์และได้บทบาท'ปาดงมลายูถิ่นปาดานิ'
- 2) ได้ทราบปราชญ์ผู้รู้'ปาดงมลายูถิ่น'ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี
- 3) ได้ทราบลักษณะการประพันธ์และเนื้อหา'ปาดงมลายูถิ่นปาดานิ'
- 4) ได้แผนที่ปราชญ์ผู้รู้'ปาดงมลายูถิ่น'ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี

ส่วนที่ 3 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

3.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับ'ปาดง

กลุ่มชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยเป็นกลุ่มประชากรที่มีอัตลักษณ์พิเศษทั้งทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นแหล่งอารยธรรมโบราณ มีการสั่งสมความเป็นอัตลักษณ์ของตนเอง การศึกษาวรรณคดีและวรรณกรรมของชาวมลายูมุสลิมจึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะสะท้อนให้เห็นถึง อารมณ์ ความรู้สึก ความปรารถนา ความเชื่อ ของสังคมมลายูมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างไรก็ตามการศึกษาวรรณกรรมในพื้นที่แห่งนี้ยังมีจำนวนน้อยมาก ยังมีวรรณกรรมที่รอการศึกษาอีกจำนวนมาก วรรณกรรมมลายูมี 2 ประเภทได้แก่ วรรณกรรมมุขปาฐะและวรรณกรรมลายลักษณ์ ทั้งที่เป็นร้อยแก้วและร้อยกรอง และมีการแบ่งประเภทตามยุคสมัยเป็น 3 ยุคสมัยด้วยกัน คือ บทร้อยกรองมลายูดั้งเดิม/ขนบ (Puisi Melayu Tradisional) บทร้อยกรองแบบเก่า (Puisi Melayu Lama) และบทร้อยกรองมลายูสมัยใหม่ (Puisi Melayu Modern)

รัตติยา สาและ ได้อ้างถึง งานวิจัย Puisi Melayu Tradisional : Satu Pembicara Genre dan Fungsi (1989: 37) ของ Harun Mat Piah ได้อ้างถึงงานเขียน A. Teew ว่าบทร้อยกรองแบบดั้งเดิมซึ่งเป็นที่นิยมกันมากนั้นมีเพียงประเภท 'ปาดง, ซาฮิร ส่วนที่มีอยู่ในรูปแบบอื่นๆนั้นอาจเรียกรวมๆกันตาม Winstedt ว่าเป็น 'Bahasa berirama' (rhythmical verse) เท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากว่าเมื่อมีการอภิปรายในเรื่องนี้พบว่ามีการใช้คำอื่นๆอีกหลายคำที่อ้างถึงบทร้อยกรองมลายูแบบดั้งเดิมอาจเป็นไปได้ว่ามีการใช้คำเหล่านั้นถูกนำไปใช้เพื่อแบ่งประเภทของร้อยกรองก็เป็นได้ ซึ่งจากการศึกษา คำต่างๆที่หมายถึงนั้นเท่าที่ค้นพบ มี 34 คำ ดังนี้

Pantun, Syair, Gurindam, Seloka, Pantun seloka, Taliban, Perbilang, kata adat, Perbilang adat, Teromba, Tambo, Terasul, Bahasa berirama, Sesomba, Peribahasa berirama, Peribahasa berangkap, Prosa berirama, Rejang, Dikir(zikir) Jampi dan mantera, Teka-teki, Endoi, Bayt, Nazam, Ruba'I, Kit'ah, Masnawi, Ghazal, Berzanji, Marhaban, Qasidah, Hadrah, Dabus, dan Puisi-puisi sukan.

ส่วน นูริยัน สาและ (1998) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง เพลงกล่อมเด็กไทยมลายู : มรดกทางภาษาและวัฒนธรรมกลุ่มชนมลายู โดยกล่าวว่าเพลงกล่อมเด็กไทยมลายู มีลักษณะการประพันธ์เป็นไปตามลักษณะ'ปาดง ซาฮิร และนาซัม จึงเป็นลักษณะของการประพันธ์ บทร้อยกรองมลายูดั้งเดิมที่ใช้กันอยู่ในดินแดนมลายู

3.2 ความหมาย'ปาดง

'ปาดงเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะที่มีค่าของสังคมมลายู 'ปาดงได้สอดแทรกเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิตของชาวมลายูในสมัยก่อน บทเพลงต่างๆล้วนประพันธ์แต่งในลักษณะของ'ปาดงแทบทั้งสิ้น ทั้งเพลงกล่อมเด็ก เพลงประกอบการละเล่นแบบพื้นเมือง รวมทั้งการขับบทกลอนเนื่องในพิธีต่างๆก็จะขับร้องเป็น'ปาดง แต่ปัจจุบันสังคมชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้แทบจะไม่มีโอกาสขับร้องหรือแม้แต่จะรับฟัง บางท่านอาจจะไม่รู้จักรับรู้คำว่า'ปาดงคืออะไร มีที่มาจากไหน มีลักษณะอย่างไร เป็นต้น

คำว่า “ปาดง” ในหลายๆภาษาได้มีชื่อเรียกที่แตกต่างกัน เช่น ในภาษามลายูมาเลเซีย เรียก ปันตุน หรือ เซอปันตุน ภาษาซุนดา (Sunda) เรียกปันตุน ซึ่งจะใช้กับชนิดคำสุภาษิต ภาษาปัมปังกา (Pampanga Filipina) เรียกว่า ตุนตุน ภาษาตากาล็อก (Tagalog) เรียกว่า โตนโตน ภาษาชวาเก่าแก่ (Jawa kuno) เรียกว่าตุนตุน อาตุนตุน มาตุนตุน หรือปันโตน ภาษาบิสายา (Bisaya) เรียกว่า ปันโตน ภาษาบาต็อกโทบา (Batak toba) เรียกว่า ปันตุน ภาษามินังกาเบา (Minangkabau) เรียกว่า ปานุนตุน ภาษามลายูมาลุกู (Malayu Maluku) เรียกว่า ปันตุง ภาษามลายูศรีลังกา เรียกว่า ปันชง (Amat Juhari ,Moain :2008) ถึงแม้ว่าปันตุนจะมีชื่อเรียกที่แตกต่างกันไปตามสภาพภูมิศาสตร์และสำเนียงภาษาของแต่ละพื้นที่แต่ทุกเชื้อสายหรือภาษาก็มีนิยามคำว่าปันตุนที่เหมือนกัน โดยนักวิจัยต่างๆได้จำกัณนิยามของปันตุนได้ดังนี้

Brandstetter กล่าวว่า 'ปาดงมาจากคำว่า ตุน (Tun) ซึ่งมีความหมายว่า ความเป็นระเบียบ

Za'ba (1965) ได้ให้ความหมายว่า 'ปาดงเป็นชื่อของงานเขียนที่มีการเขียนเป็นวรรค และแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนพรรณนาและส่วนความหมาย

Ali Ahmad (1978) ได้ทำการศึกษาเรื่อง Pelajaram Asas . Puisi Melayu 1 . ได้กล่าวถึง 'ปาดงว่าเป็นงานประพันธ์ของชาวมลายูที่มีความเก่าแก่ที่สุด 'ปาดงมีการขับร้องเพื่อให้มีความไพเราะเหมาะสมกับเนื้อหา เช่นถ้าเนื้อหามีการสั่งสอนหรืออบรมแก่เด็ก ก็จะมีทำนองขับร้องแบบเด็ก หรือถ้าเนื้อหาที่มุ่งหวังให้เกิดความรักชาติหรือเผ่าพันธุ์ก็จะมีทำนองถึงความรักชาติ เป็นต้น 'ปาดงจะมี 4 วรรค คำสุดท้ายของวรรคที่ 1 จะสัมผัสคำสุดท้ายของวรรคที่ 3 ส่วนคำสุดท้ายของวรรคที่ 2 จะสัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่ 4โดยทั่วไปจะมีจำนวนพยางค์ระหว่าง 8-12 พยางค์ แต่ก็มีบางส่วนที่มีพยางค์เพียง 6 หรือ 7 พยางค์เท่านั้น 'ปาดงจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่เรียกว่าพรรณนา (Pembayang) และส่วนที่เป็นความหมาย (Maksud) ซึ่งอยู่ใน 2 วรรคสุดท้าย ส่วนลักษณะการประพันธ์ของ'ปาดงก็มีทั้ง 4 วรรค 6 วรรค 8 วรรค และ 10 วรรค และ 'ปาดงต่อเนื่อง(Berkait)ในส่วนของชนิดนั้น แบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ 'ปาดงสำหรับเด็ก 'ปาดงสำหรับหนุ่มสาวหรือวัยรุ่น และ'ปาดงสำหรับผู้ใหญ่ 'ปาดงสำหรับเด็ก มีเนื้อหาที่เป็นความสนุกสนานระเริงใจ พร้อมกับการอบรมสั่งสอนด้วย 'ปาดงสำหรับหนุ่มสาวมีเนื้อหาเกี่ยวกับการหารายได้ต่อครอบครัว การผจญภัย การพบกัน การแยกกัน การหย่าร้างกัน การหยอกล้อ เกี่ยวกับปราชญ์ตามประสาคนหนุ่มสาว ส่วน'ปาดงสำหรับผู้ใหญ่ มีเนื้อหาเกี่ยวกับศาสนา ขนบธรรมเนียม

ประเพณี บุญวาสนา และการอบรมสั่งสอนต่างๆ 'ปาดงจะถูกนำไปใช้ในกิจกรรมการเล่นของเด็กๆ บรรยายถึงความคิด ความรักในช่วงหนุ่มสาว ใช้เพื่อเป็นการหยอกล้อต่อกัน ใช้ในการโต้ตอบ ใช้ในสังคมที่เกี่ยวกับศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ

Aripin Said (1994) ได้กล่าวว่า 'ปาดง คือ วรรณกรรมโบราณที่บรรยายถึงคุณค่าของบุญคุณและการเอาใจใส่ต่อสิ่งแวดล้อมในเวลานั้นกับความเป็นวัฒนธรรมของชาวมลายู

Aripin Said (1994) ในหนังสือ Puisi Warisan ได้กล่าวว่า 'ปาดงเป็นร้อยกรองมลายูที่บรรยายถึงคุณค่าของความเป็นมลายู 'ปาดงเป็นงานประพันธ์จากความรักและตระหนักของชนมลายูที่แทรกคำสั่งสอนและโอวาทที่มีการอธิบายอย่างลึกซึ้งยิ่ง การประพันธ์นี้เป็นการประพันธ์ที่ใช้ธรรมชาติเป็นส่วนประกอบ ให้มีความสละสลวยและง่ายต่อการประพันธ์ คำนิยามของ'ปาดง'ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเกิดขึ้นเมื่อใด แต่ก็สามารถประมาณการจากบันทึกต่างๆ ในประวัติศาสตร์มลายู ซึ่งเริ่มเขียนในศตวรรษที่ 15 โดยส่วนใหญ่จะเป็น'ปาดง 4 วรรค เพราะชนิดนี้มีความสละสลวยและง่ายต่อการประพันธ์ ส่วน'ปาดงชนิด 6 วรรค 8 วรรค และ 10 วรรค 12 วรรค และ 16 วรรค นั้นเป็นวิวัฒนาการการประพันธ์'ปาดงที่เกิดขึ้นภายหลัง การจำแนกชนิดเนื้อหาที่ดูความเหมาะสมของการประพันธ์ที่สอดคล้องกับเนื้อหา 'ปาดงสำหรับเด็ก 'ปาดงสำหรับคนหนุ่มสาว 'ปาดงสำหรับผู้ใหญ่ 'ปาดงเพื่อความตลกขบขัน เป็นต้น

Hasim Bin Hj. A.Hamid (1994) ในหนังสือ Riak Sastera Darussalam ได้กล่าวเกี่ยวกับ'ปาดงว่าเป็นวรรณกรรมมลายูดั้งเดิมที่ผู้ประพันธ์ได้สอดแทรกวิถีชีวิต ไม่ว่าทางด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคมความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมและประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะใช้'ปาดง 4 วรรค ในการสื่อสารต่อกัน

Harun Mat Piah (1997) Puisi Melayu Traditional: Satu Pembicaraan Genre dan Fungsi ได้กล่าวว่า 'ปาดงเป็นมุขปาฐะที่เก่าแก่ของชาวเอเชียอาคเนย์ซึ่งมีการใช้สัญลักษณ์ของใบไม้หรือต้นไม้แทนคำพูดที่สื่อสารกัน จากการใช้สัญลักษณ์ต่อมาก็เรียงเป็นคำพูดเป็นวรรคๆ คือ 2 วรรค และต่อมามีการพัฒนาจนเป็น'ปาดงที่มีความสละสลวยดังปรากฏในปัจจุบัน

Wahyunah Hj.A.Gani,Mohamad Shaidan (2000) กล่าวว่า 'ปาดงเป็นวรรณกรรมมลายูที่มาจากความคิดและประสบการณ์ของชนมลายู โดยใช้ธรรมชาติซึ่งเปรียบเสมือนครูในการดำเนินชีวิต

Wahyunan Hj.Abdulgani dan Muhammad Shaidan(2000:xxiv) ได้ทำการศึกษาเรื่องวรรณกรรมมลายูเก่าแก่ที่สอดแทรกหลักการอิสลาม (Puisi lama berunsur Islam) พบว่า'ปาดงเป็นร้อยกรองมลายูแบบขนบของชาวมลายู มีการประพันธ์จากวิถีชีวิตของชาวมลายู และเป็นงานประพันธ์ที่สืบเนื่องติดต่อกันมาอยู่ทุกกาลในปัจจุบัน 'ปาดงมีการใช้อยู่และมีการสอดแทรก'ปาดงในงานต่างๆ เช่นกิจกรรมรื่นเริง ร้องรำ เต้นระบำ หรือแม้แต่การให้โอวาทและการทำนุบำรุงเสกยาดต่างๆของหมู่บ้าน มีเนื้อหาหลักที่เกี่ยวกับบุญคุณ อบรมสั่งสอน ให้โอวาท ศาสนาหรือความเชื่อต่างๆ เป็นต้น

Hashim Hamid (2001) ได้สรุปความหมายของ'ปาดงว่า เป็นวรรณกรรมชนิดหนึ่งที่มีความจำเป็นต่อชาวมลายู ซึ่งมีความสุภาพและสุขุม พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็น การเปรียบเทียบ หรือ การส่งสอนต่างๆ ไว้ในเนื้อหาด้วย

Fadzilah A.Rahman (2008) ในหนังสือ Puisi Traditional Melayu: Yang dikendong Takkan kecikiran ได้กล่าวว่า 'ปาดงเป็นส่วนหนึ่งของวรรณกรรมมลายูที่เก่าแก่ที่สุด ถือกำเนิดในเขตแหลมมลายู ในด้านเนื้อหาสามารถแบ่งได้เป็น 7 ประเภท คือ 'ปาดงสำหรับเด็ก 'ปาดงความรัก 'ปาดงวิถีชีวิต 'ปาดงปริศนาคำทาย 'ปาดงสรรเสริญ 'ปาดงโอวาส ศาสนา และขนบธรรมเนียม และ'ปาดงเรื่องเล่าต่างๆ

Harun Mat Piah (2008) ได้สรุปความหมายของ'ปาดงว่า เป็นผลงานที่มีความเป็นระเบียบ มีความไพเราะ โดยมีจุดประสงค์เพื่อเป็นคำสอน เชิญชวน เสนอแนะ หรือเปรียบเทียบต่างๆ

Maman S. Mahayana (2008) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ'ปาดงที่เป็นสังคมวัฒนธรรมในท้องถิ่น การเปรียบเทียบ'ปาดงมลายู ชาว มาดुरา และเบอตาวิ ได้กล่าวว่า 'ปาดงในสังคมเอเชียอาคเนย์มีส่วนเกี่ยวข้องสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกันมาก 'ปาดงอาจเปรียบเสมือนสำนวนสุภาษิตที่ไม่รู้จักแล้วจะไม่ลุ่มหลง ถือเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมมลายูที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นมรดกของคนมลายู 'ปาดงสามารถเป็นสื่อในการแพร่หลายภาษามลายูในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ พร้อมทั้งสอดแทรกการอบรมสั่งสอนสู่คนรุ่นหลังต่อไป

Muzlina Mustan Shir (2008) ได้กล่าวว่า 'ปาดงเป็นมุขปาฐะที่มีคุณค่าสูงและเป็นเอกลักษณ์อัตลักษณ์เฉพาะ ของคนมลายู

สุเช็น ยูโซฟ (2552 พฤศจิกายน, 12) ได้อธิบายคำว่า 'ปาดงมลายูปาดานีว่า เป็นที่รู้จักในเพลง “โค โดย” ที่ใช้ในการกล่อมเด็กในสมัยโบราณและมีการสืบทอดไปสู่ชนรุ่นหลังต่อไป

นางมารีแย กาซอ (2552 พฤศจิกายน, 30) ได้กล่าวถึง'ปาดงมลายูปาดานีว่า เป็นบทกลอนที่นำมาขับร้องเป็นเพลง มีการนำมาใช้ในทุกระดับชั้นในสังคมมลายูมุสลิม ตั้งแต่วัยแรกเกิดจนวัยชรา และตั้งแต่ขุนนางราชวังจนถึงบ่าวไพร่สามัญชน 'ปาดงเองเป็นเครื่องมือติดต่อสื่อสารที่เป็นที่นิยมยิ่งในอดีต เพราะชาวมลายูในอดีตไม่นิยมพูดสื่อความอย่างตรงไปตรงมา แต่จะใช้ภาษากาพย์กลอนที่มีความหมายลึกซึ้งสื่อถึงกัน

นางตีเมาะ คารัง (2552 ธันวาคม, 22) กล่าวถึง'ปาดงมลายูปาดานีว่า เป็นบท'ปาดงที่มีแหล่งกำเนิดในปาดานี โดยพิสูจน์จากการสืบทอดจากบรรพบุรุษที่เป็นชาวมลายูปาดานี ใช้ภาษาและสำเนียงมลายูปาดานี

จากการศึกษาข้อมูลงานเขียนของผู้รู้ที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า คำว่า 'ปาดงนั้น ถึงแม้จะมีการเรียกชื่อตามภาษาต่างๆออกไปไม่เหมือนกัน แต่มีคำที่เหมือนกันคือคำว่า “ตุน” ดังนั้น คณะผู้วิจัยได้สรุปคำว่า “ปาดง” หรือภาษามลายูมาเลเซียบอกเสียงว่า “ปันตุน” เป็นคำที่มาจากคำว่า “ตุน” ซึ่งมีความหมายว่า ถ้อยคำที่เรียบเรียงเป็นวรรค มีความสละสลวยของการใช้คำ มีทั้งคำง่ายและคำที่ใช้ในชีวิตประจำวันของวัฒนธรรมนั้น ซึ่งได้บอกความเป็นเอกลักษณ์ทางภาษาในวรรคต่างๆไว้

ด้วย พร้อมแทรก คำสั่งสอน โอวาท ความขลัง การเปรียบเทียบ ดักเตือน หรือบรรยายถึงความรัก และ 'ปาดงจะมี 2 ส่วนด้วยกัน คือ ส่วนพรรณนา และส่วนความหมาย

3.3 ชนิดของ'ปาดง

Za'ba (1984) ได้แบ่งชนิดของ'ปาดงออกเป็น 3 ชนิด ได้แก่

- 1) ชนิดผู้ฟัง/ผู้รับ (Audience)
- 2) ชนิดลักษณะการประพันธ์ (Pattern)
- 3) ชนิดเนื้อหา (Theme)

จากทั้ง 3 ชนิดดังกล่าวสามารถอธิบาย ได้ดังนี้

3.3.1 ชนิดผู้ฟัง/ผู้รับ (Audience)

'ปาดงชนิดนี้ผู้ขับต้องรู้ว่าผู้ที่จะฟังอยู่ในช่วงอายุเท่าไร เพศอะไร เพื่อให้บท'ปาดงสอดคล้องกับผู้รับได้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ Ali Ahmad (1978) ได้แบ่ง'ปาดงชนิดของผู้รับฟังได้ดังนี้

- 'ปาดงสำหรับเด็ก

เป็นป็นต้นที่มีเนื้อหาที่เหมาะสมกับวัยเด็ก ส่วนใหญ่จะมีการสั่งสอน ส่งเสริมการศึกษา บาปบุญคุณโทษ หรือการเปรียบเทียบที่让孩子สามารถเป็นบทเรียนต่อไป

- 'ปาดงสำหรับคนหนุ่มสาวหรือวัยรุ่น

เป็น'ปาดงที่มีเนื้อหาที่บรรยายเกี่ยวกับขนบธรรมเนียม การเกี่ยวพาราศี และการสั่งสอนเกี่ยวกับการมีชีวิตคู่ต่างๆ เป็นต้น

- 'ปาดงสำหรับคนแก่หรือคนชรา

เป็น'ปาดงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการดำรงชีวิต การพรรณนาถึงอาชีพที่ประกอบอยู่ ขนบธรรมเนียม วิถีชาวบ้าน การรักษาโรคต่างๆ เป็นต้น

3.3.2 ชนิดลักษณะการประพันธ์ (Pattern)

ลักษณะการประพันธ์บทกลอน'ปาดง ประกอบด้วยเนื้อหาสำคัญสองส่วนดังต่อไปนี้

1) ปี่มบายัง (description) หมายถึง เงามแห่งความหมายหรือส่วนพรรณนา เป็นเนื้อหาที่กล่าวถึง สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติในเชิงวัฒนธรรม ซึ่งจะมีพื้นที่ในส่วนครั้งแรกของ'ปาดง คือ ในวรรคที่หนึ่งของ'ปาดงแบบสองวรรค หรือวรรคที่หนึ่งและสองใน'ปาดงแบบสี่วรรค หรือวรรคที่หนึ่งและสองและสามใน'ปาดงแบบหกวรรค หรือวรรคที่หนึ่งและสองและสามและสี่ใน'ปาดงแบบแปดวรรค เป็นต้น สำหรับใน'ปาดงต่อเนื่องนั้นจะเป็นวรรคที่หนึ่งและสองเฉพาะในบทแรกหรือบทนำ ต่อจากนั้นจะไปปรากฏในวรรคที่หนึ่งของ'ปาดงบทถัดไป และวรรคที่สี่จาก'ปาดงบทเดิมก็จะปรากฏในวรรคที่สามของ'ปาดงบทถัดไป

2) มักชุด (statement) หมายถึง ความหมาย เป็นเนื้อหาที่สื่อความหลักเพื่อให้ผู้เสพได้เข้าถึงความที่ต้องการบอก เนื้อหาในส่วนนี้เป็นพื้นที่ซึ่งผู้เสพจะต้องรับรู้สาระอย่างลึกซึ้ง เพราะว่าเป็นส่วนหัวใจของบท'ปาตง' ซึ่งจะมีพื้นที่ในส่วนครึ่งหลังของ'ปาตง' คือในวรรคที่สองของ'ปาตง'แบบสองวรรค หรือวรรคที่สามและสี่ใน'ปาตง'แบบสี่วรรค หรือวรรคที่สี่และห้าและหกใน'ปาตง'แบบหกวรรค หรือวรรคที่ห้าและหกและเจ็ดและแปดใน'ปาตง'แบบแปดวรรคเป็นต้น สำหรับใน'ปาตง'ต่อเนื่องนั้นวรรคความหมายจะเป็นวรรคที่สามและสี่ของแต่ละบท

ลักษณะการประพันธ์บทกลอน'ปาตง'ที่มองเห็นได้เด่นชัด สามารถแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

- (1) ลักษณะ 2 วรรค
- (2) ลักษณะ 4 วรรค
- (3) ลักษณะมากกว่า 4 วรรค
- (4) ลักษณะสัมพันธ์กันหรือ ต่อเนื่องกัน

ส่วน Amat Juhari Moain (2008) ได้แบ่งลักษณะการประพันธ์ของปันทุนไว้ดังนี้

- 'ปาตง 2 วรรค วรรคแรกเป็นส่วนพรรณนา วรรคที่สองเป็นส่วนของความหมาย
- 'ปาตง 4 วรรค สองวรรคแรกเป็นส่วนพรรณนา สองวรรคสุดท้ายเป็นส่วนของความหมาย
- 'ปาตง 6 วรรค หรือตาลีบัน (Ali Ahmad:1978) สามวรรคแรกเป็นส่วนพรรณนา สามวรรคสุดท้ายเป็นส่วนของความหมาย
- 'ปาตง 8 วรรค สี่วรรคแรกเป็นส่วนพรรณนา สี่วรรคสุดท้ายเป็นส่วนของความหมาย
- 'ปาตง 10 วรรค ห้าวรรคแรกเป็นส่วนที่พรรณนา ห้าวรรคสุดท้ายเป็นส่วนของความหมาย
- 'ปาตง 12 วรรค หกวรรคแรกเป็นส่วนที่พรรณนา หกวรรคสุดท้ายเป็นส่วนของความหมาย
- 'ปาตง 14 วรรค เจ็ดวรรคแรกเป็นส่วนที่พรรณนา เจ็ดวรรคสุดท้ายเป็นส่วนของความหมาย 'ปาตงชนิดนี้จะไม่นิยมมากนักเพราะมีเนื้อหาที่ยาวและลำบากต่อการแต่งกลอน
- 'ปาตงเซอโลกา (Seloka) เป็น'ปาตง'ที่อาจจะมีเพียงส่วนพรรณนามากกว่าความหมาย บางครั้งอาจจะเหมือนกับวรรณกรรมซาอ์ร (syair) ซึ่งบรรทัดสุดท้ายเสียงเหมือนกันหมดแต่แตกต่างที่'ปาตง'จะมีส่วนพรรณนาและส่วนความหมาย

- 'ปาดงสัมพันธ์ หรือต่อเนื่องกัน (Berkait) เป็น'ปาดงที่มีความต่อเนื่องสัมพันธ์กันระหว่างบทที่หนึ่งกับบทที่สอง โดยการนำวรรคที่สองของบทที่หนึ่งมาเป็นวรรคแรกของบทที่สอง หรืออาจจะใช้เพียงบางคำในบทแรกมาเป็นคำขึ้นต้นของวรรคแรกในบทที่สอง และบางบทจะใช้บาทพรรณนาเดียวกันทั้งบทที่หนึ่งและบทที่สอง ซึ่ง'ปาดงลักษณะนี้จะไม่จำกัดจำนวนบทที่ต่อเนื่องกันแต่ควรเป็นเนื้อหาเดียวกัน

- 'ปาดงปริศนาคำทาย (Teka Teki) เป็น'ปาดงที่มีการแต่งขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยจะมีฝ่ายหนึ่งแต่งขึ้นเพื่อโต้ตอบ'ปาดงที่แต่งขึ้นก่อนโดยอีกฝ่ายหนึ่ง ส่วนใหญ่จะใช้ในการงานสร้างสรรค์ต่างๆเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินในงานนั้นๆ

- 'ปาดงรื้อเย (Rejang) เป็นการประพันธ์ที่ใช้รูปแบบของชาอูหรือ'ปาดงโดยการใช้ชื่อวันหรือชื่อเดือนตามโหราศาสตร์หรือความเชื่อของกลุ่มชนนั้นๆ วันหรือเดือนจะสัมพันธ์กับชื่อของสัตว์ ผลไม้ หรือต้นไม้ต่างๆ โดยทั่วไปแล้วจะมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับศาสนา การอบรมสั่งสอน โอวาท ตัวอย่างหรือข้อคิดต่างๆ โดยทั่วไปในหนึ่งบทจะมี 5 วรรค โดยอาจเป็นพรรณนา 3 วรรค ส่วนความหมาย 2 วรรค หรือ ส่วนพรรณนา 2 วรรค ส่วนความหมาย 3 วรรค

3.3.3 ชนิดเนื้อหา (Theme)

ชนิดเนื้อหานี้ได้แบ่งประเภทตามเนื้อหาที่ต้องการสื่อความหมายของบท'ปาดงแต่ละบท Amat Juhari Moain (2008) ได้จำแนกเนื้อหาของบท'ปาดงเป็น 23 ประเภท ดังต่อไปนี้

1) 'ปาดงบุญคุณ

เป็น'ปาดงที่มีเนื้อหาที่มีการเปรียบเทียบบุญคุณ การส่งเสริมบุญคุณ คุณค่าของผู้มีบุญคุณ และให้สังคมตระหนักเกี่ยวกับบุญคุณที่มีอยู่ในชนชาวมลายู

2) 'ปาดงประเพณี

เป็น'ปาดงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี ความศักดิ์สิทธิ์ของวัฒนธรรมของชาวมลายูที่มีการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ

3) 'ปาดงสำหรับเด็ก

เป็น'ปาดงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการละเล่น การอธิบายวิถีชีวิตต่างๆของเด็ก โดยส่วนใหญ่จะเป็นประโยชน์ๆเท่านั้น เช่น'ปาดงที่มีเนื้อหาการหาความรู้ ความกตัญญูต่อบิดามารดา การมีกิริยามารยาทต่างๆ การตระหนักถึงคำสอนของครูบาอาจารย์ เป็นต้น

4) 'ปาดงเปรียบเทียบ (Kiasan dan Ibarat)

เป็น'ปาดงที่มีเนื้อหาที่มีการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับการดำรงชีวิตต่างๆ เพื่อเป็นการตักเตือนโดยทางอ้อมแทนที่จะใช้คำหยาบซึ่งจะเป็นสิ่งกระทบต่อความรู้สึกคู่เจรจา เป็นต้น

5) 'ปาดงอบรมสั่งสอน

เป็น'ปาดงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสั่งสอน แนะนำ หรืออบรม เพื่อเป็นการสั่งสอนลูกหลานในสิ่งที่ดี ซึ่งจะเป็นแนวทางการดำรงชีวิตต่อไป

6) 'ปาดง ผจญภัย หรือ ท่องเที่ยว

เป็น'ปาดงที่มีเนื้อหาที่บรรยายถึงการใช้ชีวิตที่เร่ร่อนในการหาเงินทองมาใช้ในชีวิตประจำวัน บางครั้งต้องจากไปเพราะความลำบากถึงมีผู้ที่รักรออยู่ก็ตาม

7) 'ปาดงค้าขาย หรือธุรกิจ

เป็น'ปาดงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพค้าขายกับคนอื่นอินเดีย จีน ยุโรป หรือคนมลายูด้วยกัน และชนิดสิ่งของที่ทำการค้าขาย เป็นต้น

8) 'ปาดงสนุกสนาน

เป็น'ปาดงที่มีเนื้อหา เชิงตลกขบขัน และให้ความสนุกสนาน โดยส่วนใหญ่จะบรรยายถึงสิ่งที่คุณประทับใจในชีวิตประจำวัน

9) 'ปาดงสุภาษิต

เป็น'ปาดงที่มีการใช้คำสุภาษิตต่างๆเพื่อเป็นการสั่งสอน บอกกล่าว หรือแนะนำโดยไม่กระทบต่อความรู้สึก

10) 'ปาดงศาสนา

เป็น'ปาดงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสั่งสอน แนะนำ บอกกล่าวหรืออบรมตามหลักการของศาสนา ซึ่งหมายถึงศาสนาอิสลามเพราะศาสนาอิสลามเป็นศาสนาหลักของชาวมลายู

11) 'ปาดงนักรบ

เป็น'ปาดงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสรรเสริญนักรบ กิรียามารยาทของนักรบ ความจงรักภักดีของผู้ที่เป็นนักรบ โดยมีจุดมุ่งหมายให้ความตระหนักถึงการเป็นนักรบที่แท้จริง

12) 'ปาดงปริศนาคำทาย

เป็น'ปาดงที่มีเนื้อหาปูลงอาวสัชนา ฝ่ายหนึ่งตั้งคำถามและอีกฝ่ายหนึ่งตอบ โดยส่วนใหญ่จะใช้ปันทุน 4 วรรค เพราะง่ายต่อการแต่ง

13) 'ปาดงการพบกัน (Pertemuan)

เป็นปันทุนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการพบกันของหนุ่มสาวโดยเฉพาะครั้งแรกที่พบกันเพื่อบรรยายถึงความรู้สึกที่มีต่อกันทั้งสองฝ่าย

14) 'ปาดงความรัก

เป็น'ปาดงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักความใคร่ของหนุ่มสาว แม้กระทั่งการมีชีวิตคู่ครองต่างๆเพื่อระบายถึงบรรยากาศชีวิตที่มีความสดชื่นหรือสดใสในการดำรงชีวิตของชาวมลายู

15) 'ปาตงอำลา

เป็น'ปาตงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการกล่าวอำลาไม่ว่าจะเป็นในโอกาสใดก็ตามเช่นก่อนเลิกงานแต่งงาน การประชุมสัมมนา เป็นต้น ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

16) 'ปาตงประวัติศาสตร์

เป็น'ปาตงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้น ผู้เขียนมีเจตนาที่จะถ่ายทอดประวัติศาสตร์ให้ชนรุ่นหลังได้รับรู้ถึงความเจริญรุ่งเรือง หรือความถดถอยเพื่อเป็นการเปรียบเทียบและมีการพัฒนาให้ดีขึ้นต่อไป

17) 'ปาตุดพืดต่อว่า

เป็น'ปาตงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการบรรยายถึงความน้อยใจ ความไม่เท่าเทียมต่างๆเช่นครอบครัวแตกแยก หย่าร้าง ออกหัก เป็นต้น

18) 'ปาตงวาสนา

เป็น'ปาตงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับโชคที่ไม่ดีของการดำรงชีวิต ความรู้สึกหนักใจในความอัปโชคของชีวิต เพื่อบรรยายถึงความรู้สึกไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้นกับผู้แต่ง

19) 'ปาตงชอบใจ

เป็น'ปาตงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการระบายถึงอารมณ์ชอบใจ ประทับใจในสิ่งที่ได้รับ โดยส่วนใหญ่แล้วจะมีการขับร้องเป็นบทเพลงเพื่อแสดงความชอบใจในกิจกรรมนั้นๆ

20) 'ปาตงความใคร่ทางเพศ (Senipomo atau Erotis)

เป็น'ปาตงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์เพื่อบรรยายถึงความต้องการที่มีต่อเพศตรงข้าม โดยส่วนใหญ่ผู้ขับเป็นเพศชายและผู้รับเป็นเพศหญิง

21) 'ปาตงวิถีชีวิต

เป็น'ปาตงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิถีการดำรงชีวิต บุคลิกและวัฒนธรรมที่มีการสืบทอดจากชนรุ่นก่อนมายังชนรุ่นหลัง บางครั้งอาจจะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของสังคมนั้นๆ

22) 'ปาตงเสียดสี (Sindiran)

เป็น'ปาตงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการกล่าวเสียดสีเพื่อให้มีความสำนึกและตระหนักในสิ่งที่กระทำลงไป บางครั้งอาจจะใช้เหยียดหยาม ดูถูกหรือตำหนิต่างๆ

23) 'ปาตงแนวบทเพลง (Gurindam)

เป็น'ปาตงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักการหรือการให้โอวาทต่างๆ โดย'ปาตงชนิดนี้อาจเหมือนกับชาอिर (syair) แต่งมีลักษณะการประพันธ์ของ'ปาตง

ส่วน Harun Mat Piah (1979) ได้แบ่งเนื้อหาของ'ปาตง'ได้ 7 ประเภท ได้แก่

- 1) 'ปาตงสำหรับเด็ก
- 2) 'ปาตงความรัก
- 3) 'ปาตงวิถีชีวิต
- (4) ปันตุนปริศนาคำทาย
- (5) 'ปาตงสรรเสริญ
- (6) 'ปาตงอบรม สั่งสอน หรือ ขนบธรรมเนียม
- (7) 'ปาตงเรื่องเล่า

Zalila Sharif (1993:78) และ Harun Mat Piah (1998) ได้แบ่งประเภทของวรรณกรรมพื้นบ้านเป็น 2 ประเภท ดังนี้

- (1) ประเภทเป็นเรื่องเล่า (Narrative) (มีตัวละคร/วรรณกรรมลายลักษณ์)
- (2) ประเภทไม่เป็นเรื่องเล่า (Non-narrative) (ไม่มีตัวละคร/วรรณกรรมมุขปาฐะ)

1) ประเภทเป็นเรื่องเล่า (Narrative) นี้ได้มีการกล่าวและบอกต่อกัน โดยได้แทรกข้อคิดเป็นแบบอย่างแก่คนรุ่นหลังต่อไป ประเภทนี้ได้แก่ เรื่องความรักสิทธิของตัวละคร เรื่องแบบอย่าง เรื่องสัตว์ต่างๆ เรื่องตลกขบขัน เรื่องความยิ่งใหญ่ และเรื่องลึกลับ อาถรรพ์ต่างๆ ซึ่งเรื่องราวต่างๆจะเป็นตัวทำให้คนสามารถรับรู้ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความหลังของตัวละครตามความเชื่อของคนในสมัยนั้นๆ

2) ประเภทไม่เป็นเรื่องเล่า (Non-narrative) มีการขับร้องและบรรเลงเรื่องราวในงานต่างๆ วรรณกรรมประเภทนี้ได้แก่ 'ปาตง (Pantun) ซาอีร์ (Syair) นาซัม (Nazam) กูรินดัม (Gurindam) ซาโลกา (Saloka) ปริศนาคำทาย (Teka-teki) ปริศนาคำพังเพย (Peribahasa berangkap) เตอโรมบา (Teromba) ตาลิบูน หรือ เซอโซมบา (Talibun atau Sesomba) โปรซา ลาริก (Prosa larik) มันตรา (Mantera) และ ดิกีร์ หรือ ซิกิร (Dikir atau Zikir) วรรณกรรมประเภทนี้ไม่เพียงแต่จะสร้างความรื่นเริงบันเทิงใจ แต่จะสอดแทรกคำสั่งสอนที่ดีต่อลูกหลานด้วย

3.4 คุณสมบัติของ'ปาตง'ที่มีคุณภาพ

Mas Osman (2002) ได้กล่าวในหนังสือเรื่อง ภาษา วรรณกรรม วัฒนธรรม ทักษะคดีของ Mas Osman เห็นว่า 'ปาตง'เป็นมรดกเก่าแก่ของชาวมลายู ซึ่งมีการประเมินค่าที่สูงมาก มีรูปแบบเฉพาะ พร้อมมีเนื้อความที่มีคุณภาพยิ่ง โดย Za'ba (1965) ได้กล่าวว่าคุณสมบัติของที่มีคุณภาพมี 5 ประการ ดังนี้

1. ส่วนพรรณนา มีการใช้คำหรือวลีที่สละสลวย ต้องมีความสละสลวย โดยยึดธรรมชาติและวิถีชีวิตเป็นส่วนใหญ่ เช่น ความสวยงามของธรรมชาติ กลิ่นหอมของดอกไม้ เสียงธรรมชาติที่ไพเราะ ดอกไม้ ใบไม้ สัตว์ต่างๆ เป็นต้น

2. ส่วนความหมาย มีการใช้คำหรือวลีที่สละสลวย มีเนื้อหาที่กว้างขวาง พร้อมทั้งจะต้องดึงดูดผู้อ่านและผู้ฟังให้คล้อยตามบท'ปาดง
3. ส่วนความหมายจะต้องมีความสอดคล้องกับส่วนพรรณนา ไม่ว่าจะเสียงหรือการเปรียบเปรยก็ตาม
4. ส่วนพรรณนาจะต้องมีความสอดคล้องกับคำศัพท์ที่ใช้ มีการสัมผัสกัน วรรคที่ 1 จะสัมผัสกับวรรคที่ 3 ส่วนวรรคที่ 2 จะสัมผัสกับวรรคที่ 4
5. พยางค์ในแต่ละวรรคจะมี 8-12 พยางค์ แต่ส่วนใหญ่จะใช้ 9- 10 พยางค์

จากความหมายและชนิด'ปาดงที่ได้กล่าวนั้นสามารถกล่าวได้ว่า 'ปาดงเป็นวรรณกรรมพื้นบ้าน (folklore) ประเภทหนึ่งที่มีทั้งสำเนียงภาษามลายูที่มีคุณค่ามาก เป็นผลงานสร้างสรรค์ทางปัญญาของมนุษย์มาครั้งตั้งแต่ที่ยังไม่รู้จักรตัวหนังสือ ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ แต่สามารถถ่ายทอดสืบสานกันมา จนปรากฏเป็นหลักฐานให้แก่ชนรุ่นหลังได้ศึกษามาจนถึงทุกวันนี้ โดยอาศัยความจำจากการถ่ายทอดด้วยวาจาที่เรียกว่าวรรณกรรมมุขปาฐะ จึงสมควรแก่การอนุรักษ์ไว้ให้คงอยู่ตลอดไป ด้วยเหตุผลที่กล่าวกันว่า'ปาดงเป็นกระจกส่องเงาที่จะสะท้อนให้เห็นถึง ความคิด ความรู้สึก และเข้าถึงสังคมและวัฒนธรรมมลายู ในส่วนของโครงการศึกษาและรวบรวม'ปาดง และปราชญ์'ปาดงมลายูถิ่นปาดานิในจังหวัดปัตตานีนี้ อาจมีหลายคำถามที่มีการถกเถียงถึงคานิยามของคำว่า 'ปาดงภาษามลายูถิ่นปาดานิ โดยบางท่านอาจให้ความหมาย 'ปาดงภาษามลายูถิ่นปาดานิว่า เป็นบท'ปาดงที่มีอยู่ในจังหวัดปัตตานี บางท่านได้ให้ความหมาย 'ปาดงมลายูถิ่นปาดานิว่า เป็น 'ปาดงที่มีอยู่ในจังหวัดปัตตานีและไม่มีในที่อื่นเช่น ประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ บรูไน หรือ อินโดนีเซีย ซึ่งจากสิ่งที่กล่าวมานั้นอาจยากต่อการดำเนินการวิจัย เพราะบางครั้ง'ปาดงที่มีอยู่ในปาดานิก็มีปรากฏอยู่ในประเทศต่างๆด้วย ซึ่งจากการศึกษาและวิเคราะห์จากประวัติศาสตร์ของชาวมลายูนั่นพบว่าสังคมมลายูเป็นสังคมที่ผสมผสานวัฒนธรรม (Sharing Culture) กัน ในการวิจัยครั้งนี้ได้นิยามความหมายที่ไม่จำกัดมากนักเพื่อความยืดหยุ่นและครอบคลุมบท'ปาดงที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้มากที่สุดโดยมีคำจำกัดความสำหรับ'ปาดงมลายูถิ่นปาดานิว่า “เป็น'ปาดงที่มีอยู่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และมีความเป็นอัตลักษณ์ปาดานิ โดยการวิเคราะห์จากเนื้อหา คำศัพท์ สำเนียงที่ใช้และบริบทของปาดานิ”

ส่วนที่ 4

กระบวนการดำเนินงานวิจัย

ในการดำเนินงานวิจัยคณะผู้วิจัยยึดหลักการดำเนินการตามกำหนดการของโครงการที่ได้วางแผนมาแล้วอย่างละเอียดโดยวางอยู่บนพื้นฐานของมติที่ประชุมของคณะผู้วิจัย กระนั้นก็ตามยังมีบางกิจกรรมที่คลาดเคลื่อนไปจากกำหนดการเดิมไปบ้าง อาจจะด้วยเรื่องของวันเวลา สถานที่ จำนวนครั้งในการเดินทาง และงบประมาณ ซึ่งจำเป็นต้องยืดหยุ่นเพื่อให้งานวิจัยประสบผลสำเร็จและได้รับข้อมูลที่มีคุณภาพมากที่สุด ถึงแม้ได้พบกับอุปสรรคใหญ่น้อยตลอดการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ แต่ด้วยความพยายามที่ไม่หยุดหย่อนของคณะผู้วิจัยจึงสามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างครบถ้วนในที่สุด ดังจะกล่าวเป็นลำดับดังต่อไปนี้

4.1 การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ'ปาตง

การทำความเข้าใจเกี่ยวกับ'ปาตงเป็นความสำคัญลำดับแรก เพื่อให้คณะผู้วิจัยได้มีความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจนทั้งประวัติความเป็นมา ลักษณะการประพันธ์ ประเภท และลักษณะการนำไปใช้ของ'ปาตง การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ'ปาตงมีจุดประสงค์ คือ เพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของ'ปาตง เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่าง'ปาตงมลายูถิ่นปัตตานีกับ'ปาตงมลายูมาเลเซีย และเพื่อศึกษารวบรวมและสรุปลักษณะเด่นของ'ปาตงมลายูมาเลเซีย (สำหรับใช้เปรียบเทียบ'ปาตงมลายูถิ่นปัตตานี)

คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ทั้งหนังสืองานเขียนเกี่ยวกับ'ปาตง หนังสือรวบรวมบท'ปาตงชนิดต่างๆ หนังสืองานวิจัยเกี่ยวกับ'ปาตง เอกสารประกอบการอบรมสัมมนา หนังสือประกอบการเรียนที่มีการสอดแทรกเนื้อหา'ปาตง ทั้งในระดับโรงเรียนคาทอลิก (ศูนย์อบรมจริยธรรมประจำมัสยิด) โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และ ระดับมหาวิทยาลัย นอกจากนี้คณะผู้วิจัยยังได้สืบค้นข้อมูลจากเว็บไซต์ต่างๆ รวมทั้งการสอบถามผู้รู้ทั้งที่อยู่ในสถานศึกษาและในชุมชน

ในระยะสองเดือนแรกคณะผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากหนังสือและเอกสารส่วนตัวที่มีอยู่ จากหอสมุดมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา หอสมุดภาคภาษามลายูของทั้งสองมหาวิทยาลัย รวมทั้งการสอบถามอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญในระหว่างการลงพื้นที่เก็บข้อมูล'ปาตงเบื้องต้น คณะผู้วิจัยได้มีโอกาสศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากหอสมุดสถาบันฝึกหัดครู Tun Husien Onn Campus Batu Pahat รัฐยะโฮร์ ประเทศมาเลเซีย ระหว่างเป็นตัวแทนของโรงเรียนเข้ารับการอบรม และได้ศึกษาจากห้องสมุด Dewan Bahasa dan Pustaka Wilayah Timur ที่รัฐกลันตัน ระหว่างเดินทางไปศึกษาดูงานกับคณะศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต ต่อมาคณะผู้วิจัยมีโอกาสไปศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมในหอสมุด Universiti Malaysia Pahang ที่เมืองกวนตัน รัฐปาหัง ประเทศมาเลเซีย

ระหว่างเดินทางไปพบกับ ศาสตราจารย์ ดร. เจมส์ ที คอลิน ปรมาจารย์ภาษามลายูชาวอเมริกา ตลอดจนการลงพื้นที่ทั้งในโรงเรียนและชุมชนต่างๆ คณะผู้วิจัยได้มีโอกาสนับปะผู้รู้ทั้งหลายท่าน ล้วนให้ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นที่มีประโยชน์ต่อคณะผู้วิจัยเป็นอย่างยิ่ง

การได้ศึกษาจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ทำให้คณะผู้วิจัยได้เปรียบเทียบความเหมือนและความต่างของข้อมูล แล้วมาวิเคราะห์หาผลสรุปของข้อมูลตามความคิดเห็นของคณะผู้วิจัย ข้อมูลที่ได้ทำให้คณะผู้วิจัยมีความเข้าใจบทกลอน'ปาดง'มากขึ้น ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญในการใช้กำหนดลักษณะของข้อมูลที่จะเก็บ การวิเคราะห์ตัวอย่าง แบ่งประเภทตัวอย่างตามรูปแบบและเนื้อหา รวมทั้งการเขียนอธิบายขยายความ อย่างไรก็ตามตลอดการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ'ปาดง' คณะผู้วิจัยได้รับข้อมูลเฉพาะเกี่ยวกับ 'ปาดง'มลายูถิ่นปาดานีน้อยมาก ยังไม่พบการศึกษาวิจัยหรือการรวบรวมบท'ปาดง'มลายูถิ่นปาดานีเป็นการเฉพาะ จึงได้สอบถามความคิดเห็นของผู้รู้เป็นสำคัญในการกำหนดนิยามของ'ปาดง'มลายูถิ่นปาดานี (รายละเอียดของข้อมูลปรากฏในส่วนที่ 3 ของรายงาน)

4.2 การเตรียมความพร้อมก่อนและระหว่างเก็บข้อมูล

นอกจากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ'ปาดง'มลายูมาเลเซียและ'ปาดง'มลายูถิ่นปาดานีแล้ว คณะผู้วิจัยยังได้เตรียมความพร้อมสำหรับการดำเนินงานวิจัยทั้งการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการวิจัย การฝึกเขียนตัวเขียนภาษามลายูถิ่นปาดานีด้วยอักษรไทย การเตรียมเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูล รวมทั้งการประชุมวางแผนก่อนการดำเนินงานและประชุมประเมินผลระหว่างการทำงาน เพื่อให้การดำเนินงานกิจกรรมบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ด้วยดี

4.2.1 การรับการอบรมทักษะการทำวิจัย

คณะผู้วิจัยล้วนเป็นนักวิจัยหน้าใหม่ การเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการทำวิจัย จึงเป็นสิ่งจำเป็นและเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง คณะผู้วิจัยได้เข้ารับการอบรมในด้านทักษะการทำวิจัยจำนวน 2 ครั้ง คือ การอบรมการเขียนรายงานการวิจัยและบทความทางวิชาการ ระหว่างวันที่ 24-25 ธันวาคม 2552 ณ โรงแรม ซี เอส ปัตตานี และการฝึกอบรมการเขียนรายงานการวิจัยและบริหารโครงการวิจัย ระหว่างวันที่ 29-30 พฤษภาคม 2553 ณ โรงแรม ซี เอส ปัตตานี จัดโดยศูนย์ศึกษาและพัฒนาพื้นที่ภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤติ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล ในเวทีการอบรมนี้ นอกจากได้รับการฝึกอบรมแล้วคณะผู้วิจัยยังมีโอกาสนำเสนอโครงการวิจัยและการดำเนินงานของคณะผู้วิจัยให้ผู้เชี่ยวชาญได้รับฟังและให้ข้อเสนอแนะ การผ่านเวทีอบรมดังกล่าวซึ่งเน้นเชิงปฏิบัติการ ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและพัฒนาทักษะการบริหารโครงการวิจัย การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล แก่คณะผู้วิจัยเป็นอย่างยิ่ง

4.2.2 การศึกษาและฝึกเขียนภาษามลายูถิ่นปาดานีโดยใช้ระบบตัวเขียนภาษามลายูถิ่นปาดานี

คณะผู้วิจัยได้เข้ารับการอบรมตัวเขียนภาษามลายูถิ่นปาดานีจำนวน 2 ครั้ง คือ ครั้งแรกระหว่างวันที่ 12-13 มิถุนายน 2552 ณ โรงแรมเซาท์เทิร์นวิว ปัตตานี ซึ่งเป็นช่วงกำลังพัฒนาโครงการ และครั้งที่สองในวันที่ 23 กันยายน 2553 ณ โรงเรียนวัฒนาวิทยา อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี ในช่วงกำลังดำเนินโครงการในระยะแรก จากการได้เข้ารับการอบรมดังกล่าวทำให้ทีมวิจัยมีความเข้าใจและสามารถอ่านเขียนตัวเขียน มลายูถิ่นปาดานีได้ ซึ่งสามารถใช้จัดบันทึกการออกเสียงภาษามลายูถิ่นปาดานีได้สมบูรณ์ที่สุด คณะผู้วิจัยได้ใช้ตัวเขียนนี้ในการเขียนบันทึกบท'ปาดงจากการถอดเทปมาโดยตลอด แม้คณะผู้วิจัยได้เข้ารับการอบรมตัวเขียนเพียงสองครั้ง แต่ได้ศึกษาเพิ่มเติมจากคู่มือการฝึกตัวเขียนด้วยตนเองจนคล่อง ประกอบกับ หนึ่งในคณะผู้วิจัย คือนางสาวนุรูลลา แวสะมะแอได้เข้าร่วมโครงการทวิภาษาอยู่ด้วย จึงมีความสามารถในการเขียนภาษามลายูถิ่นปาดานีค่อนข้างมาก การบันทึกบท'ปาดงให้ตรงกับการออกเสียงของปราชญ์ จึงไม่มีปัญหาแต่อย่างใด

4.2.3 สร้างแบบสอบถามสำหรับการเก็บข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามสำหรับเก็บข้อมูล'ปาดงจำนวน 2 ชุด ชุดแรกเป็นแบบสอบถามสำหรับใช้กับโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนใช้เก็บข้อมูล โดยในขั้นแรกคณะผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักเรียนที่โรงเรียนประสานวิทยามูลนิธิ แล้วได้ทำการปรับปรุงเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ขึ้นก่อนส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ เมื่อได้แบบสอบถามชุดที่ 1 ที่สมบูรณ์แล้ว จึงนำไปมอบให้กับโรงเรียนต่างๆที่ร่วมโครงการใช้เก็บข้อมูลต่อไป

แบบสอบถามชุดที่ 1 ประกอบด้วยเนื้อหาต่อไปนี้

- ข้อมูลนักเรียนประกอบด้วย ชื่อ-นามสกุล ชั้น เลขที่ และโรงเรียน
- ข้อมูลปราชญ์ประกอบด้วย ชื่อผู้ขับร้อง อายุ ชื่อเล่น อาชีพ การศึกษา บ้านเลขที่ ชื่อหมู่บ้าน หมู่ที่ ตำบล อำเภอ จังหวัด รหัสไปรษณีย์ หมายเลขโทรศัพท์
- บุคคลอื่นที่สามารถขับร้อง'ปาดงมลายูถิ่นปาดานีได้ ประกอบด้วยชื่อ ที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์
- ที่มาของบท'ปาดง (สืบทอดมาจากใคร)
- จำนวนบท'ปาดงมลายูถิ่นปาดานีที่ผู้ขับสามารถขับร้องได้
- โอกาสในการนำไปใช้
- เนื้อหาบท'ปาดง

ส่วนแบบสอบถามชุดที่ 2 คณะผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นเพื่อใช้เก็บข้อมูลเชิงลึกโดยคณะผู้วิจัยเดินทางไปพบปราชญ์ด้วยตนเอง แบบสอบถามชุดที่ 2 จึงมีความละเอียดมากขึ้น ประกอบด้วยรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวปราชญ์ปาดงมลายูถิ่นปาดานี

- ชื่อ สกุล ชื่อเล่น อายุ
- การศึกษา
- ชื่อหมู่บ้านที่อาศัย บ้านเลขที่ หมู่ที่ ตำบล อำเภอ จังหวัด รหัสไปรษณีย์ หมายเลขโทรศัพท์
- จำนวนบท'ปาดงที่ขับได้
- บุคคลอื่นที่สามารถขับ'ปาดงได้ (ถ้ามี)

ตอนที่ 2 บท'ปาดง

- เนื้อหา'ปาดง
- ความหมาย'ปาดง
- องค์ความรู้ที่ได้จาก'ปาดง
- โอกาสในการใช้'ปาดง
- ประวัติการสืบทอด'ปาดง

ตอนที่ 3 แผนที่บ้านปราชญ์

4.3 การเก็บข้อมูล

4.3.1 เก็บข้อมูลเบื้องต้น

การเก็บข้อมูล'ปาดงเบื้องต้น คณะผู้วิจัยได้ประสานขอความร่วมมือจากผู้บริหารและครูสอนภาษามลายูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดปัตตานีจำนวน 8 โรงเรียน คือ 1) โรงเรียนประสานวิทยามูลนิธิ อำเภอยะรัง 2) โรงเรียนวิทยาศิล อำเภอมาบอ 3) โรงเรียนมูลนิธิอาชีวะสถาน อำเภอโคกโพธิ์ 4) โรงเรียนศาสนูปถัมภ์ อำเภอเมืองปัตตานี 5) โรงเรียนเตรียมศึกษา อำเภอเมืองปัตตานี 6) โรงเรียนครุศาสตร์วิทยา อำเภอสาบบุรี 7) โรงเรียนอัลอิสลามียะห์วิทยามูลนิธิ อำเภอยะรัง และ (8) โรงเรียนบางกพิทยา อำเภอหนองจิก และจังหวัดยะลาจำนวน 2 โรงเรียน คือ 1) โรงเรียนพัฒนาอิสลามวิทยา อำเภอเมืองยะลา และ 2) โรงเรียนสตรีอิสลามวิทยามูลนิธิ อำเภอเมืองยะลา เหตุผลที่คณะผู้วิจัยเลือก 2 โรงเรียนในจังหวัดยะลาร่วมโครงการด้วยเพราะโรงเรียนทั้งสองแห่งนี้มีนักเรียนที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดปัตตานีอยู่เป็นจำนวนมาก คณะผู้วิจัยได้เดินทางชี้แจงโครงการต่อครูและตัวแทนนักเรียนก่อนจะมอบแบบสอบถามให้นักเรียนไปเก็บข้อมูล'ปาดงในหมู่บ้านของตนเอง โดยปัญหาที่พบในช่วงนี้คือ นักเรียนส่วนใหญ่ไม่กล้า'ปาดงมลายูถิ่นปาดานีไม่ออก เพราะไม่เคยได้ยินมาก่อนเลย คณะผู้วิจัยจึงต้องหาตัวอย่างให้นักเรียนดู คณะผู้วิจัย ใช้เวลาประมาณ 2 เดือน ก่อนเดินทางไปเก็บแบบสอบถามคืน รวบรวมและจัดประชุมคณะครูและตัวแทนนักเรียนเพื่อสรุปและขยายผล เพื่อใช้ในการลงพื้นที่เชิงลึกโดยทีมวิจัยเอง

ตลอดช่วงการลงพื้นที่ตามโรงเรียนต่างๆ โรงเรียนละ 3-4 ครั้ง คือ การเดินทางชี้แจงโครงการ และขอความร่วมมือจากผู้บริหารโรงเรียนและครูสอนวิชาภาษาอังกฤษ การเดินทางไปชี้แจงโครงการแก่แก่นำนักเรียนพร้อมมอบแบบสอบถามชุดที่ 1 เพื่อใช้ลงพื้นที่เก็บข้อมูล การเดินทางไปรับแบบสอบถาม และการเดินทางไปประชุมสรุปผล ปรากฏว่าได้รับความร่วมมือจากผู้บริหาร คณะครู และนักเรียนในโรงเรียนเป้าหมายอย่างยิ่ง ได้แนวร่วมสนับสนุนการทำวิจัย คำนแนะนำจากคณะครูในโรงเรียนเป้าหมาย และที่สำคัญที่สุดคือได้ข้อมูล'ปาดงและปราชญ์'ปาดงเป็นเบื้องต้น จากการเก็บข้อมูลของนักเรียนตามแบบสอบถามชุด ที่ 1 ดังสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางแสดงจำนวนบท'ปาดง'ที่ได้จากแบบสอบถามชุดที่ 1

ที่	ชื่อโรงเรียน	จำนวนแบบสอบถามที่มอบให้โรงเรียน	จำนวนแบบสอบถามที่เก็บคืนได้จากโรงเรียน	จำนวนบทที่เข้าข่าย'ปาดง'มลายูปาดานี	หมายเหตุ
1	โรงเรียนประสานวิทยามูลนิธิ	300	213	55	บท'ปาดง'ที่เหลือเป็นบท'ปาดง'มาเลเซียชัดเจนทั้งการใช้ภาษาและแหล่งที่มาบางส่วนเป็นบท'ปาดง'ที่ประพันธ์ขึ้นมาใหม่
2	โรงเรียนอัลอิสลามียะห์วิทยา	200	40	16	
3	โรงเรียนมูลนิธิอาชีวะสถาน	300	75	33	
4	โรงเรียนศาสนูปถัมภ์	300	60	30	
5	โรงเรียนเตรียมศึกษา	100	23	15	
6	โรงเรียนบางกอกพิทย	100	18	8	
7	โรงเรียนวิทยาศิล	100	30	13	
8	โรงเรียนครุศาสตร์วิทยา	300	184	52	
9	โรงเรียนสตรีอิสลามวิทยามูลนิธิ	300	44	18	
10	โรงเรียนพัฒนาอิสลามวิทยา	300	70	34	
รวม		2,300	757	275	
คิดเป็นร้อยละ			32.91	36.33	

หมายเหตุ ข้อมูลในตารางนี้ได้นับรวมบท'ปาดง'ที่ซ้ำกันไว้ด้วย

จากตารางแสดงให้เห็นว่าตัวอย่างที่นักเรียนเก็บมาได้ส่วนมากเป็น'ปาดง'มลายูมาเลเซียซึ่งมีที่มาจากหนังสือหรือการขับของบุคคลรุ่นใหม่ที่ได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียน ส่วนบท'ปาดง'ที่พิจารณาแล้วน่าจะเข้าข่าย'ปาดง'มลายูปาดานี โดยพิจารณาจากรูปแบบภาษาของ'ปาดง' แหล่งที่มาและ

การสืบทอดของบท'ปาดง พบว่ามีจำนวน 275 บท เฉลี่ยร้อยละ 36.33 ของบท'ปาดงที่ได้รับทั้งหมดซึ่งมีจำนวน 757 บท คิดเป็นร้อยละ 32.91 จากแบบสอบถามที่แจกไปทั้งหมดจำนวน 2,300 ชุด แม้มีจำนวนค่อนข้างน้อยแต่ถือว่าไม่ได้ให้ความหมายแต่อย่างใด เพราะคณะผู้วิจัยคาดหมายล่วงหน้าแล้วว่า เป็นเรื่องค่อนข้างยากที่จะได้บท'ปาดงมลายูถิ่นปาดานีจำนวนมากจากแบบสอบถามชุดที่ 1 แต่ถือว่า คณะผู้วิจัยประสบความสำเร็จอีกขั้นคือได้ทราบแหล่ง'ปาดงในเบื้องต้นเพื่อการลงพื้นที่เชิงลึกต่อไป

ตารางแสดงจำนวนปราชญ์ที่ได้จากแบบสอบถามชุดที่ 1

ลำดับที่	ชื่ออำเภอ (ในจังหวัดปัตตานี)	จำนวนปราชญ์ (คน)
1	อำเภอเมือง	4
2	อำเภอยะรัง	6
3	อำเภอโคกโพธิ์	4
4	อำเภอหนองจิก	3
5	อำเภอสายบุรี	3
6	อำเภอปะนาเระ	3
7	อำเภอกะป้อ	2
8	อำเภอมายอ	2
9	อำเภอแม่ลาน	1
10	อำเภอทุ่งยางแดง	1
11	อำเภอไม้แก่น	-
12	อำเภอยะหริ่ง	4
13	นอกจังหวัดปัตตานี	3
รวม		36

หมายเหตุ ข้อมูลในตารางได้จากการพิจารณาจากข้อมูลที่ปรากฏในแบบสอบถามชุดที่ 1 เท่านั้น ยังไม่ได้ติดต่อสอบถามปราชญ์โดยตรง

จากตารางแสดงให้เห็นว่าอำเภอยะรังมีปราชญ์ที่ได้จากแบบสอบถามชุดที่ 1 มากที่สุดคือ 6 คน โดยส่วนมากได้จากแบบสอบถามที่เก็บได้จากโรงเรียนประสานวิทยามูลนิธิ ซึ่งมีคณะผู้วิจัย 2 คน ทำการสอนอยู่ ซึ่งมีการติดตามการดำเนินงานของนักเรียนโดยตรง และอาจเป็นพื้นที่ที่แหล่งอารยธรรมดั้งเดิมของปาดานี มีอัตลักษณ์ความเป็นปาดานีที่เข้มข้นอยู่มาก

ข้อจำกัดของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามชุดที่ 1 คือ ทั้งบท'ปาดงและปราชญ์'ปาดงส่วนใหญ่เป็นข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์เช่นการเขียนไม่ชัดเจน เขียนไม่ถูก กรอกข้อมูลปราชญ์ไม่ครบถ้วน คณะผู้วิจัย

จึงต้องโทรศัพท์สอบถามเพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติม ก่อนพิจารณาคัดเลือกบท'ปาดง ข้อจำกัดอีกประการหนึ่ง คือ การจัดประชุมรวมของครูและนักเรียนจากโรงเรียนต่างๆอย่างพร้อมหน้ากันนั้นทำได้ค่อนข้างยาก ดัดขัดเรื่องเวลาที่ว่างไม่ตรงกัน จึงสามารถจัดประชุมได้แค่บางส่วน และคณะผู้วิจัยได้เดินทางไปที่ โรงเรียนที่เหลือที่ละโรงเรียน ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งคือ การกระจุยตัวของคณะผู้วิจัยอยู่ในพื้นที่ เดียวกันแม้ทำให้ง่ายต่อการติดต่อประสานงานแต่อาจทำให้ได้ข้อมูลที่ซ้ำและไม่กระจายครอบคลุม พื้นที่วิจัย จึงได้พยายามติดต่อหาผู้ประสานในพื้นที่ต่างอำเภอให้มากขึ้น

4.3.2 เก็บข้อมูลเชิงลึก

การลงพื้นที่เก็บข้อมูลโดยคณะผู้วิจัยวิจัยเอง เพื่อบันทึกเสียงการขับร้องบท'ปาดง การสอบถาม รายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับบท'ปาดง รวมทั้งข้อมูลและประวัติส่วนตัวของผู้ขับ'ปาดง การลงพื้นที่เชิงลึก ของคณะผู้วิจัยได้ยึดแหล่งข้อมูลที่หลากหลายคือ แหล่งข้อมูลที่คณะผู้วิจัยค้นหาด้วยตนเองตั้งแต่แรก แหล่งข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามชุดที่ 1 แหล่งข้อมูลที่ได้จากการแนะนำของผู้รู้ และจากการบอก ต่อของปราชญ์'ปาดง นอกจากนี้ยังมีแหล่งข้อมูลที่ได้โดยบังเอิญอีกด้วย

ในช่วงเดือนแรกของการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเชิงลึก คณะผู้วิจัยเลือกลงพื้นที่ตามแหล่งข้อมูลที่ คณะผู้วิจัยได้ค้นพบด้วยตนเองก่อน ส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ใกล้ ๆ และคณะผู้วิจัยรู้จักกับปราชญ์มาก่อน แล้วเป็นส่วนตัว ก่อนลงพื้นที่ที่คณะผู้วิจัยเป็นผู้ประสานด้วยตนเอง การลงพื้นที่ในช่วงนี้จึงมีความราบรื่น รวดเร็ว และได้ข้อมูลที่ชัดเจน เพราะปราชญ์รู้จักกับคณะผู้วิจัยอยู่แล้ว จึงไม่มีความหวาดระแวงใดๆ จะ ขับและบอกรายละเอียดที่เกี่ยวข้องอย่างละเอียดที่สุด ในเดือนแรกนี้คณะผู้วิจัยได้เดินทางลงพื้นที่ 6 ครั้ง พบปราชญ์จำนวน 7 คน และได้บท'ปาดงมลายูถิ่นปาดานีถึง 100 บท (ไม่นับบทที่ซ้ำ) ดังตาราง

ตารางแสดงข้อมูลปราชญ์'ปาดงที่ได้จากการลงพื้นที่เชิงลึกในเดือนแรก

ที่	ชื่อปราชญ์	อายุ	ที่อยู่	จำนวนบท 'ปาดงที่ได้
1	นายสะหะ แวสะมะแอ	63	90/1 หมู่ที่ 7 (บ้านบือแนปีแน) ตำบล ประจัน อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี 94160	37 บท
2	นายแหวะมะ สะดิยะมู	73	หมู่ที่ 7 (บ้านบือแนปีแน) ตำบล ประจัน อำเภอยะรัง จังหวัด ปัตตานี 94160	14 บท
3	นางหะยีปาตีเมาะห์ แวสะมะแอ	50	90/1 หมู่ที่ 7 (บ้านบือแนปีแน) ตำบล ประจัน อำเภอยะรังจังหวัด ปัตตานี 94160	16 บท
4	นางมารีแย กาซอ	83	80 หมู่ที่ 4 (บ้านกูแบชีรา) ตำบลกอล่า อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี 94160	8 บท
5	นางตีเมาะ คาเร็ง	89	12 หมู่ที่ 5 (บ้านบือแนบาแค) ตำบล ยะรัง	26 บท

			อำเภอ ยะรัง จังหวัดปัตตานี 94160	
6	นางยาวาเฮ มูซอ	50	23/1 หมู่ที่ 5 (บ้านบุโกะ) ตำบล ประจัน อำเภอ ยะรัง จังหวัดปัตตานี 94160	18 บท
7	นายคือเระ แวเด็ง	68	(บ้านสะนิง) ตำบล บาราเฮาะ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000	39 บท

การลงพื้นที่ตามแหล่งข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามชุดที่ 1 คณะผู้วิจัยได้หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้ข้อมูลที่หลากหลายและครอบคลุมทั่วพื้นที่วิจัย หลังจากที่ได้ข้อมูลจากแบบสอบถามชุดที่ 1 ที่ผ่านการกลั่นกรองโดยคณะผู้วิจัยและจากการประชุมร่วมกับอาจารย์และนักเรียนผู้เก็บข้อมูลแล้ว คณะผู้วิจัยได้สรรหาผู้ประสานงาน ให้เป็นผู้ติดต่อกับปราชญ์ก่อนคณะผู้วิจัยจะเดินทางไป เพราะในสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในปัจจุบัน เป็นเรื่องไม่สมควรอย่างยิ่งที่จะเดินทางเข้าออกหมู่บ้านที่ไม่คุ้นเคยโดยพลการ ท่ามกลางชาวบ้านที่มีความหวาดระแวงสูง ความปลอดภัยเป็นสิ่งทีคณะผู้วิจัยต้องให้ความสำคัญเป็นที่สุด ฉะนั้นการมีผู้ประสานที่เป็นคนในพื้นที่จึงสามารถจัดปัญหาเหล่านี้ได้ ผู้ประสานบางคนก็เป็นนักเรียนผู้เก็บข้อมูลเอง บางคนเป็นผู้ปกครองนักเรียนหรือบุคคลอื่นตามคำชี้แนะของนักเรียน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. ครูสอนตาดีกา (ศูนย์อบรมจริยธรรมประจำมัสยิด) ซึ่งบุคคลเหล่านี้ชุมชนให้ความไว้วางใจสูง กว่าที่จะสร้างความไว้วางใจและคุ้นเคยกับปราชญ์ บางครั้งคณะผู้วิจัยต้องเดินทางไปพบ 2-3 ครั้ง การเดินทางในครั้งแรกอาจต้องกลับตัวเปล่าบ้างเพราะปราชญ์อ้างว่าหลงลืม บางคนอาจเงินอายุที่จะขบรื้อง แต่เมื่อคณะผู้วิจัยเดินทางไปพบอีกจนสร้างความคุ้นเคย ปราชญ์สามารถขบ'ปาดงให้ฟังอย่างเป็นธรรมชาติ มีการขบด้วยทำนองที่ไพเราะชวนฟังเป็นอย่างยิ่ง

ในบางครั้งการลงพื้นที่พบปราชญ์ คณะผู้วิจัยได้ข้อมูลจากการชี้แนะของบุคคลต่างๆ โดยสอบถามจากหมู่เพื่อน และจากการบอกต่อของปราชญ์ที่คณะผู้วิจัยได้เดินทางไปพบ บางครั้งคณะผู้วิจัยได้แหล่งข้อมูลโดยบังเอิญ เช่นจากการพูดคุยสนทนาในร้านกาแฟตามหมู่บ้านต่างๆ เป็นต้น คณะผู้วิจัยได้เดินทางไปทุกแห่งตามแหล่งข้อมูลที่ได้รับเพื่อให้ได้ข้อมูล 'ปาดงให้มากที่สุด แม้บางแหล่งข้อมูลจะตั้งอยู่นอกจังหวัดปัตตานีซึ่งเป็นเขตพื้นที่วิจัย เช่น อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา อำเภอเมืองจังหวัดนราธิวาส แต่จากการสอบถามปราชญ์พบว่าพื้นเพเดิมก็เป็นชาวจังหวัดปัตตานี และบท'ปาดงที่พบก็มีความเหมือนกับบท'ปาดงที่พบในพื้นที่จังหวัดปัตตานี บ่งชี้ถึงความเป็นวัฒนธรรมเดียวกันของชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีการโยกย้ายถิ่นฐานและเดินทางไปมาหาสู่กันอยู่ตลอดเวลา จึงเป็นเรื่องยากที่จะเจาะจงว่า ตัวอย่างบท'ปาดงจำเป็นต้องอยู่ในพื้นที่จังหวัดปัตตานีเท่านั้น รายชื่อปราชญ์ที่ได้จากการลงพื้นที่ในช่วงหลังนี้ ปรากฏในตารางดังนี้

ตารางแสดงข้อมูลปราชญ์ปาดงที่ได้จากการลงพื้นที่เชิงลึกในเดือนที่ 2 - 3

ที่	ชื่อปราชญ์	อายุ	ที่อยู่	จำนวนบท 'ปาดงที่ได้'
1	นางปาดิเมาะ กาโอะ	79	123 หมู่ที่ 4 (บ้านยาญนิง) ตำบล กระโด อำเภอ ยะรัง จังหวัดปัตตานี 94160	11 บท
2	นายอิสมาแอ เฮง	47	10/3 หมู่ที่ 1 (บ้านปาดา) ตำบล ตะโละกาโปร้ อำเภอ ยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี 94150	11 บท
3	นายมะยูฮัน คอเลาะ	78	94 หมู่ที่ 4 (บ้านดาโตะ) ตำบล แหลมโพธิ์ อำเภอ ยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี	6 บท
4	นาง สปิยะะ บากา	73	87หมู่ที่ 1 ตำบล ตะโละ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี 94160	15 บท
5	นางนิโล คีอราสะ	75	18 หมู่ที่ 3 (บ้านปือราแง) ตำบล ลูโอะบายะ อำเภอ ยี่งอ จังหวัดนราธิวาส 94180	9 บท
6	นางมะฮาโละ บินสามแม	71	110/1 หมู่ที่ 4 (บ้านโคกกะดุง) ตำบล ลูโอะบายะ อำเภอ ยี่งอ จังหวัดนราธิวาส 94180	13 บท
7	นายสุดิง บินลอดิง	79	44/1 หมู่ที่ 4 (บ้านปาลอบาตะ) ตำบล ลูโอะบายะ อำเภอ ยี่งอ จังหวัด นราธิวาส 94180	7 บท
8	นางมะชะ สามะ	66	90 ม. 4 ตำบล ลูโอะบายะ อำเภอ ยี่งอ จังหวัด นราธิวาส 94180	9 บท
9	นายดาหะแมง สาละ	80	107 หมู่ที่ 4 (บ้านลูโอะกูรือ) ตำบลลูโอะบายะ อำเภอ ยี่งอ จังหวัด นราธิวาส 94180	6 บท
10	นายเจลง นิบาปู	95	122 หมู่ที่ 4 ตำบล ตะปอเยาะ อำเภอ ยี่งอ จังหวัด นราธิวาส 94180	7 บท
11	นางยาวารีเยาะ มะกูวัง	55	81/4 หมู่ที่ 1 ตำบลมะมะมาวี อำเภอ ยะรัง จังหวัด ปัตตานี 94160	4 บท
12	นางซาเราะห์ มะแซ	55	24/3 หมู่ที่ 4 (บ้านควนดิน) ตำบล บ่อทอง อำเภอ หนองจิก จังหวัด ปัตตานี 94170	4 บท
13	นางแวลิเมาะ โต๊ะแวอัย	65	32 หมู่ที่ 7 (บ้านปือแนปีแน) ตำบล ประจัน อำเภอ ยะรัง จังหวัด ปัตตานี 94160	10 บท
14	นายครอเซะ โต๊ะตาหยง	69	76/5 หมู่ที่ 1 ตำบล มะมะมาวี อำเภอยะรัง จังหวัด ปัตตานี 94160	13 บท

ที่	ชื่อปราชญ์	อายุ	ที่อยู่	หมายเหตุ
15	นายมะยูโซะ ฮีเล	71	63/7 หมู่ที่ 6 (บ้านควนแปลงงู) ตำบลป่าไร่ อำเภอ แม่ลาน จังหวัด ปัตตานี 94180	5 บท
16	นางรอปีสะ สาละ	40	61 หมู่ที่ 3 (บ้านหัวเขาแก้ว) ตำบล บ้านกลาง อำเภอ ปะนาระ จังหวัด ปัตตานี 94130	4 บท
17	นางแอเสาะ จะปะเกีย	104	72/2 หมู่ที่ 2 (บ้านประจัน) ตำบลประจัน อำเภอ ยะรัง จังหวัด ปัตตานี 94160	5 บท
18	นายหะยีสุหลง อาเยาะแซ	80	44 หมู่ที่ 5 (บ้านตรอชัน) ตำบล ประจัน อำเภอ ยะรัง จังหวัด ปัตตานี 94160	4 บท
19	นางนาปีเสาะ แวเตะ	55	65/2 หมู่ที่ 3 (บ้านกาเดาะ) ตำบล ลิปะสะโง อำเภอ หนองจิก จังหวัด ปัตตานี 94170	4 บท
20	นางมะเยาะ มะโล๊ะ	102	7 หมู่ที่ 5 (บ้านคอกวัว) ตำบลคอนรัก อำเภอ หนองจิก จังหวัด ปัตตานี 94170	4 บท
21	นางลีเมาะ ลาแห	71	136 หมู่ที่ 3 (บ้านบือญาลิมอ) ตำบลยะรัง อำเภอยะรัง จังหวัด ปัตตานี 94160	5 บท
22	นางมะเนาะ ลอเค็ง	80	6 หมู่ที่ 1 (บ้านบือแนคาแล) ตำบล สะนอ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี 94160	6 บท

ตลอดการลงพื้นที่ในช่วงนี้ คณะผู้วิจัยได้ทราบทัศนคติของชาวบ้านต่อ'ปาดง สถานการณ์ของ'ปาดงในสังคมชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในปัจจุบัน การสอบถาม'ปาดงมลายูถิ่นปัตตานีกับชาวบ้านโดยทั่วไปกลายเป็นสิ่งแปลก และน่าหัวเราะ ตามด้วยคำถามมากมาย เช่น จะเอาไปทำอะไร จะไปเอาจากไหน มีความสำคัญอย่างไร เป็นต้น คณะผู้วิจัยต้องชี้แจงเพื่อให้ทุกคนเห็นถึงความสำคัญของมรดกของบรรพบุรุษตนเอง โดยส่วนใหญ่แล้วผู้ที่สามารถจับ'ปาดงได้ล้วนอยู่ในวัยชราภาพ และแทบไม่ได้จับ'ปาดงให้ใครฟังมานานหลายสิบปีแล้ว จึงเกิดความหลงลืมไปมาก บางครั้งลูกหลานของปราชญ์เองก็ไม่ทราบว่าคุณปู่คุณย่าของตนเองสามารถจับ'ปาดงได้ คณะผู้วิจัยจึงเน้นการสอบถามผู้สูงอายุประมาณวัย 70 ปีมากเป็นพิเศษ ซึ่งสามารถบอกแหล่งข้อมูลในหมู่บ้านได้อย่างชัดเจน ซึ่งต่างจากการสอบถามบุคคลวัยกลางคนหรือวัยรุ่นที่มักจะเข้าใจว่าเป็นบท'ปาดงที่แต่งขึ้นมาเพื่อขับร้องบนเวทีต่างๆ

นอกจากนี้ด้วยความชราภาพของปราชญ์'ปาดง ทำให้เกิดอุปสรรคในการเก็บข้อมูล เช่น การออกเสียงที่ไม่ตรงกับอักขระ เพราะความไม่สมบูรณ์ของฟัน สุขภาพที่ไม่ค่อยแข็งแรงไม่พร้อมที่จะจับ'ปาดง หรือความหลงลืมบท'ปาดง สิ่งเหล่านี้ทำให้คณะผู้วิจัยต้องเดินทางมาพบปราชญ์หลายๆครั้งเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง และได้จำนวนบท'ปาดงมากที่สุด จากการสอบถามผู้สูงอายุในหมู่บ้านต่างๆ

ยังสร้างความเสียหายแก่คณะผู้วิจัย เพราะว่าผู้รู้ที่สามารถจับ'ปาดง'ได้ล้วนเสียชีวิตไปแล้ว เหลือไว้แต่เรื่องเล่าถึงความสามารถของบุคคลเหล่านั้น โดยไม่มีใครสืบทอดหรือจดบันทึกไว้เลย บท'ปาดง'จำนวนมากจึงสูญหายพร้อมกับผู้รู้เหล่านั้นอย่างไม่อาจหาที่ไหนได้อีกเลย

ความจำเป็นเร่งด่วนในการเก็บข้อมูล'ปาดง'มลายูถิ่นปาดานี ก่อนจะสูญหายโดยสิ้นเชิง สะท้อนได้จากการลงพื้นที่เชิงลึกของคณะผู้วิจัย ที่ประสบกับความสูญเสียผู้รู้'ปาดง'ระหว่างการติดต่อเก็บข้อมูลถึง 3 คน คือ นายครอเซะ โตะตาหยง อายุ 79 ปี (พ.ศ.2553) ต.เมะมาวี อ.ยะรัง จ.ปัตตานี คณะผู้วิจัยได้ข้อมูลในแบบสอบถามชุดที่ 1 จากโรงเรียนประสานวิทยามูลนิธิ แต่ระหว่างที่คณะผู้วิจัยกำลังติดต่อเพื่อเดินทางไปพบท่านกลับได้ทราบข่าวจากนักเรียนผู้เก็บข้อมูลว่าท่านเพิ่งเสียชีวิต เมื่อประมาณ 2 เดือนที่แล้ว จากการสอบถามลูกหลานของท่านปรากฏว่าไม่มีใครสืบทอดบท'ปาดง'จากท่านเลย (กรกฎาคม 2553) ท่านต่อมาเป็นผู้รู้'ปาดง'ตามการแนะนำของปราชญ์'ปาดง' นางปาดิเมะ คาเร้ง คือนาย เปะวอดิง (ชื่อเรียก) ต. ตรัง อ.ยะรัง จ.ปัตตานี เมื่อคณะผู้วิจัยเดินทางไปพบท่าน (15 กรกฎาคม 2553) พบว่าท่านกำลังป่วยหนัก จึงไม่สะดวกและไม่สมควรที่จะสอบถามเกี่ยวกับ'ปาดง' จากการสอบถามชาวบ้านใกล้เคียง ต่างตอบเป็นเสียงเดียวกันว่าท่านสามารถจับ'ปาดง'ได้อย่างยอดเยี่ยม แต่ไม่มีใครสืบทอดจากท่านเลย ท่านเป็นหนึ่งในผู้มีอายุมากที่สุดของหมู่บ้านและน่าจะเป็นผู้รู้'ปาดง'คนสุดท้ายของหมู่บ้านอีกด้วย คณะผู้วิจัยได้แต่หวังว่าท่านจะหายเป็นปกติอีกครั้ง แต่ท่านก็เสียชีวิตหลังจากนั้นเพียงแค่สัปดาห์เดียว

นายนิโนะ (ชื่อเรียก) อ. เจาะไอร้อง จ. นราธิวาส เป็นอีกท่านหนึ่งที่คณะผู้วิจัยไม่ทันได้พบท่าน ท่านได้เสียชีวิตในเดือนสิงหาคม 2553 ผู้รู้ท่านนี้คณะผู้วิจัยได้รับการแนะนำจาก อาจารย์สาเหออัลดะ อะลยฟรี คณะผู้วิจัยได้เดินทางไปหาท่านที่อำเภอเจาะไอร้อง (25 มิถุนายน 2553) แต่บังเอิญไม่พบท่านเพราะท่านมีธุระด่วนที่ปัตตานี จึงได้ชี้แจงรายละเอียดโครงการให้ภรรยาท่านรับทราบและจะมาหาท่านใหม่ในภายหลัง แต่หลังจากนั้นเพียงไม่ถึง 2 เดือน คณะผู้วิจัยได้รับแจ้งจากผู้ประสานว่า ท่านได้เสียชีวิตแล้ว การสูญเสียผู้รู้เหล่านี้ คือการสูญเสียพร้อมกับบท'ปาดง' เพราะทุกครั้งที่ผู้รู้จากไป ไม่ได้หลงเหลือถ่ายทอดผู้สืบทอด'ปาดง' หรือแม้แต่การจดบันทึกบท'ปาดง'ไว้เลย การสูญเสียลักษณะนี้ดำเนินมาเป็นระยะเวลาหลายทศวรรษแล้ว บท'ปาดง'จำนวนมากได้หายไปจากสังคมชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูอย่างประเมินค่ามิได้ ส่วนที่ยังหลงเหลืออยู่ในปัจจุบันนี้น่าจะเป็นเพียงส่วนน้อยตามจำนวนปราชญ์ที่มีน้อยและนับวันยิ่งหายากขึ้นทุกที

4.4 การสรุปข้อมูล

4.4.1 การถอดเทปและจดบันทึกบท'ปาดง'

บท'ปาดง'บางส่วนคณะผู้วิจัยได้เขียนบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรเรียบร้อยแล้วในแบบสอบถามชุดที่ 2 ส่วนใหญ่เป็นบทสั้นๆ แต่บท'ปาดง'ส่วนมากคณะผู้วิจัยได้บันทึกเสียงไว้อย่างเดียว แล้วทยอยถอดเทปบันทึกทีละบท ปัญหาที่คณะผู้วิจัยประสบระหว่างการถอดเทปบท'ปาดง' คือ ความไม่ชัดเจนของเสียง

บันทึกอันเกิดจากการออกเสียงที่ไม่ชัดเจนของปราชญ์เอง บางครั้งมีเสียงรบกวนจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว เช่น เสียงนกหรือเครื่องยนต์ ทำให้คณะผู้วิจัยต้องเดินทางไปพบปราชญ์อีกครั้งเพื่อตรวจสอบข้อมูล ผลพลอยได้ก็คือเกือบทุกครั้งที่คุณผู้วิจัยเดินทางกลับไปพบปราชญ์อีกครั้ง มักได้รับบท'ปาตง'ใหม่ๆ เพิ่มขึ้น จากการจดจำเพิ่มในภายหลังของปราชญ์ การชวนปราชญ์คุยถึงเรื่องต่างๆ ในอดีต บางครั้งอาจเป็นรหัสช่วยให้ปราชญ์จดจำบท'ปาตง'ขึ้นมาได้

การได้ตัวเขียนภาษามลายูถิ่นปาตานี ช่วยให้คณะผู้วิจัยสามารถบันทึกเป็นตัวเขียนตามเสียงจับ'ปาตง'ของปราชญ์ได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ส่วนตัวเขียนอักษรยาวี คณะผู้วิจัยได้ยึดรูปแบบการเขียนที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นหลัก แต่เน้นการออกเสียงอย่างถูกต้องในภาษามลายูมาเลเซีย ปัญหาที่พบคือ บท'ปาตง'หลายบทเมื่อเขียนและออกเสียงตามภาษามลายูมาเลเซียแล้วไม่เกิดการสัมผัสคำตามหลักการสัมผัสของ'ปาตง' เช่น คำว่า “ออแร” กับ “มาแก” แต่เมื่อเขียนเป็นอักษรยาวีเป็น “اورغ” กับ “ماكن” อ่านว่า “โอรัง” และ “มากัน” ซึ่งไม่สัมผัสในตัวสะกด “ง” และ “น” อย่างไรก็ตามปัญหาเหล่านี้กลับเป็นข้อบ่งชี้สำคัญถึงความเป็นบท'ปาตง'มลายูถิ่นปาตานีแท้ ดังสังเกตได้ว่าถ้านำมาเขียนเป็นอักษรยาวี ออกเสียงเป็นมลายูมาเลเซียแล้วจะไม่เกิดการสัมผัสเสียงที่สมบูรณ์

4.4.2 การแปลและถอดความบท'ปาตง'

คณะผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการแปลความหมายของบท'ปาตง'ไว้ 3 ขั้นตอน คือ การแปลความหมายคำต่อคำ การอธิบายความหมายโดยรวม และการอธิบายเนื้อหาเพิ่มเติม คณะผู้วิจัยจำเป็นต้องใช้พจนานุกรมหลายๆ เล่มประกอบการแปล เพื่อให้ได้ความหมายที่ใกล้เคียงที่สุด ส่วนคำศัพท์ที่ไม่ปรากฏในพจนานุกรมใดๆ ซึ่งมักเป็นคำศัพท์เก่า หรือคำศัพท์ที่ใช้เฉพาะในท้องถิ่น คณะผู้วิจัยได้สอบถามปราชญ์โดยตรง แต่ก็มีคำศัพท์จำนวนไม่น้อยที่ปราชญ์เองก็ไม่สามารถอธิบายความหมายได้ จึงต้องสอบถามผู้รู้ทั่วไปและผู้เชี่ยวชาญที่ช่วยตรวจสอบ'ปาตง' บางคำคณะผู้วิจัยสันนิษฐานว่าน่าจะเกิดจากการเพี้ยนคำ เพราะบท'ปาตง'ที่สืบทอดจากปากต่อปากโดยไม่มีการบันทึกใดๆ มีโอกาสเพี้ยนสูง การพบบท'ปาตง'บทเดียวกันจากปราชญ์และสถานที่ที่แตกต่างกันสามารถนำมาเปรียบเทียบหาคำตรงที่เกิดจากการเพี้ยนได้ อนึ่งบท 'ปาตง'ซ้ำๆ ที่พบเจอในพื้นที่ต่างๆ สามารถยืนยันถึงความเป็น'ปาตง'มลายูถิ่นปาตานี ซึ่งมีการขับร้องอย่างแพร่หลายในสังคมมลายูปาตานีในอดีตได้อย่างชัดเจน

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.5.1 เนื้อหาของบท'ปาตง'มลายูถิ่นปาตานี

หลังจากได้บท'ปาตง'แล้วคณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์เนื้อหาอย่างละเอียดที่ปรากฏในแต่ละบท เช่น คำสั่งสอน ภูมิปัญญา ประวัติศาสตร์ การนำไปใช้ เป็นต้น โดยยึดข้อมูลจากการสอบถามปราชญ์โดยตรงในแบบสอบถามชุดที่ 2 เป็นหลัก จากข้อมูลเหล่านี้คณะผู้วิจัยจึงนำบท'ปาตง'ไปแยกประเภทตามเนื้อหาโดยยึดหลักการแบ่งประเภทของ Amat Juhari Moain (2008) ซึ่งได้แบ่งประเภทเนื้อหาเป็น

21 ประเภท (ปรากฏในส่วนที่ 3 ของรายงาน) แต่ที่คณะผู้วิจัยได้ค้นพบใน'ปาดงมลายูถิ่นปาดานีมี 18 ประเภท ดังต่อไปนี้

(1) 'ปาดงบุญคุณ

'ปาดงบุญคุณเป็น'ปาดงที่มีเนื้อหาที่มีการเปรียบเทียบบุญคุณ การส่งเสริมบุญคุณ คุณค่าของผู้มีบุญคุณ และให้สังคมตระหนักเกี่ยวกับบุญคุณที่มีอยู่ในชนชาวมลายู เช่น

บท'ปาดง/ความหมายคำต่อคำ	อธิบายความหมาย	บท'ปาดงเขียนอักษรยาวี
ตือเตาะ นูวะ ปาดิ ดี ปาแด ปาละส ฟีน ทำ ข้าวเปลือก ที่ หุง กะพ้อ	ทำนาที่ปาแดปาละส(หุง กะพ้อ)	تنق بوات فادي دفادغ فالس
กาเยะส กิลอ ลาลู ปือรือกี ซ้าง บำ ผ่าน ไป	ซ้างตกมันเดินผ่านไป	كاجه گيلا لالو فرگي
กาลู เตาะ มาติ อามอ นูละส บาละส ถ้า ไม่ ตาย ฉัน ได้ ตอบแทน	หากรอดตายจักตอบแทนคุณ	كالو تا ماتي همب بوليه بالس
อูเต นูติ อามอ ดีบาชา นูติ หนี้บุญคุณ ฉัน ต้องจ่าย บุญคุณ	หนี้บุญคุณจักจ่ายคืนด้วย บุญคุณ	اوتغ بودي همب دبابير بودي

นายคือเระ แวเต็ง อำเภอ เมือง จังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2552

คำอธิบายเพิ่มเติม

บท'ปาดงบทนี้แสดงให้เห็นว่าการตอบแทนบุญคุณเป็นเรื่องสำคัญ เป็นสิ่งที่ชาวมลายูระลึกถึงเมื่อมีเหตุการณ์คับขันถึงขั้นเสียชีวิตดังที่ปรากฏในเนื้อหาว่าผู้ขับ 'ปาดงคิดถึงการตอบแทนบุญคุณในขณะที่เผชิญกับซ้างตกมัน

นอกจากนี้แล้วบทพรรณนายังเริ่มต้นกล่าวถึงการทำนาซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการมีบทบาทสำคัญของชาวนา 'ปาดงลักษณะนี้มักจะใช้ในการกล่าวโต้ตอบในระหว่างที่อยู่ในท้องนา เช่นการลงแขกเกี่ยวข้าว การเฝ้าไล่่นกมาจิกข้าว ในอดีตทุกคนรอบครัวจะทำนายน้อยก็เพื่อใช้บริโภคในครอบครัว ในรายที่มีที่นามากก็จะทำนาเพื่อขาย โดยแทบจะไม่พบครอบครัวไหนที่ต้องซื้อข้าวกินเลย เป็นการอยู่อย่างพอเพียง สมถะ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาวมลายู ในบทพรรณนาได้กล่าวถึงซ้างสิ่งนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสมบูรณ์ของป่าในอดีต

(2) 'ปาดงประเพณี

'ปาดงประเพณี เป็น'ปาดงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี ความศักดิ์สิทธิ์ของวัฒนธรรมชาวมลายูที่มีการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ เช่น

บท'ปาดง/ความหมายคำต่อคำ	ความหมายโดยรวม	บท'ปาดงเขียนอักษรยาวี
ฮายง ลาโมะ ลายู ไกว เปล เร็ว	'ไกวเปลสูงเร็วลอละลิว	ايون لمبوت لاجو
ซารุะ บาเต นิเปะฮ แก่ ลำตัน ใบจาก	เวลาผันผ่านต้นจากแก่	سارت باتغ نيفه
ตือนุง กา-เอ็ง บายู ทอ ผ้า เสื้อ	ทอเสื้อผ้าแพรพรรณ	تنون كائن باجو
บูวะ ปากา 'นีเกะฮ ทำ ใส่ แต่งงาน	เตรียมใส่ในวันแต่งงาน	بوات فاكي نكاح

นางมารีเย กาชอ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2552

คำอธิบายเพิ่มเติม

บท'ปาดงข้างต้นกล่าวถึง “เรื่องเวลาที่ผ่านไปอย่างรวดเร็ว” ผ่านการเลี้ยงดูบุตรหลานจนจนกระทั่งแต่งงาน ทั้งนี้เวลาที่ผ่านไปใช้การเติบโตของต้นไม้เป็นการสื่อความหมาย ในอีกนัยหนึ่งเป็นการเชื่อมโยงช่วงเวลาระหว่างช่วงกลางชีวิตของรุ่นพ่อแม่ไปสู่ช่วงปลายชีวิต และเป็นช่วงเริ่มต้นชีวิตของรุ่นลูกไปสู่ช่วงกลางแห่งชีวิต (การแต่งงาน)

บท'ปาดงนี้ใช้ขับร้องเป็นเพลงกล่อมเด็ก เนื้อหาได้กล่าวถึงการทอผ้าเพื่อสวมใส่ในวันแต่งงาน ซึ่งเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่รู้จักกันดีในสังคมมลายูปัตตานีในสมัยก่อน งานแต่งงานนั้นนับว่าเป็นงานที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ชาวมลายูมุสลิมได้ให้ความสำคัญ ผู้ที่จะไปร่วมงานแต่งงาน จะมีการสรรหาเสื้อผ้าหรือ ชุดใหม่ ใส่ไปงานแต่งงาน นอกจากงานแต่งงานแล้ว ในวันตรุษ(วันรายอ)ชาวมลายูมุสลิมก็จะสวมใส่เสื้อผ้าใหม่ เพื่อเป็นการเฉลิมฉลองวันสำคัญทางศาสนาอิสลามอีกด้วย จึงเป็นเรื่องจำเป็นที่เด็กผู้หญิงต้องเรียนรู้วิชาการทอผ้าเพื่อผลิตเสื้อผ้าไปใช้เองในครอบครัวหรือเพื่อเสริมสร้างรายได้ โดยวิชาทอผ้าถือเป็นคุณสมบัติของการเป็นกุลสตรีของสังคมมลายูในอดีต จากการสอบถามผู้รู้ ในอดีตการทอผ้ามีการทำเป็นอุตสาหกรรมครัวเรือน ผ้าทอจากปัตตานีเป็นที่รู้จักในแหลมมลายู ด้วยศิลปะการทอที่วิจิตรงดงาม การทอผ้าได้หายจากสังคมมลายูปัตตานีนับตั้งแต่สิ้นสงครามโลกครั้งที่ 2 เพราะวัตถุดิบคือด้ายที่นำเข้าจากจีนมีราคาแพงขึ้นประกอบกับเริ่มมีผ้าทอด้วยเครื่องจักรจากโรงงานซึ่งมีราคาถูกกว่ามากมาวางจำหน่าย

(3) 'ปาดงสำหรับเด็ก

'ปาดงสำหรับเด็กเป็น'ปาดงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการละเล่น การอธิบายวิถีชีวิตของเด็กๆ โดยส่วนใหญ่จะเป็นประโยคสั้นๆเท่านั้น เช่น'ปาดงที่มีเนื้อหาการหาความรู้ การกตัญญูต่อบิดามารดา กิริยามารยาทต่างๆ การตระหนักถึงคำสอนของครูบาอาจารย์ เป็นต้น เช่น

บท'ปาดง/ความหมายคำต่อคำ	อธิบายความหมาย	บท'ปาดงเขียนอักษรยาวี
ดือโปะ อามา อามา ปรบมือ ช้า ช้า	ปรบมือช้าๆ	تفوق اامي ۲
บือลาแล ญู ญู ตักแตน ผีเสื้อ	ตักแตนผีเสื้อ	בלالغ كوفو ۲
ดือโปะ อาเคะ ปานา ปรบมือ น่อง เก่ง	ปรบมือน้องคนเก่ง	تفوق ادیق فدای
เนาะ อุเปะฮ มีนุง ชูชู จะ จ้าง คิม นม	แล้วจะให้คิมนม	نأ اومفه مینوم سوسو
ชูชู ลือเมาะ มานิส นม อร่อย หวาน	นมแสนหวานมันอร่อย	سوسو لمق مانیس
ชาแต ญอ มุดอ กะที มะพร้าว อ่อน	กะทิมะพร้าวอ่อน	سنتن پیور مودا
อาเคะ ยาแง มีอนาจิฮ น่อง ย่า ร้องไห้	ลูกน้อยเจ้าอย่าร้องไห้	ادیق جاغن مناغیس
เมาะ เนาะ วะ กือริยอ แม่ จะ ทำ งาน	แม่จักได้ทำงาน	امق نابوات كرج

นายสาหะ แวสะมะแอ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี พ.ศ.2552

คำอธิบายเพิ่มเติม

บท 'ปาดงนี้ใช้สำหรับกล่อมเด็กนอน หรือปลอบเด็กให้อยู่อย่างเรียบร้อย อย่างอแง เพื่อจะได้ไม่เป็นภาระให้แก่พ่อแม่ ซึ่งจะต้องออกไปทำงานหาเงินมาเลี้ยงครอบครัว และเป็นการสอนให้ลูกๆ เชื่อฟัง กตัญญูต่อพ่อแม่ ที่เลี้ยงดูตนเองตั้งแต่เล็กจนเติบโตใหญ่

(4) 'ปาดงเปรียบเทียบ

'ปาดงเปรียบเทียบ เป็น'ปาดงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับการดำรงชีวิตต่างๆ เพื่อเป็นการเตือนโดยทางอ้อมหรือกล่าวเป็นนัยแทนที่จะใช้คำหยาบกล่าวตรงไปตรงมาซึ่งจะกระทบต่อความรู้สึกผู้เจรจา เป็นต้น เช่น

บท'ปาดง/ความหมายคำต่อคำ	อธิบายความหมาย	บท'ปาดงเขียนอักษรยาวี
บุแฉ จื่อเราะส จูวจอ ปูเตส จันทร่ สว่าง แสง ขาว	ดวงเดือนทอแสงสว่าง	بولن چراہ جوتیہ
ออแร บือกาลอ มือญอเตาะ ตือบิง คน ไถนา ไถย กันดิน	ชาวนาไถพลาควักเอาคันดิน	اورغ برگالا مېودق (ترلغگر) تبیغ
บุแฉ มูเตาะส ตีงา 'กาเซะส ไม่ใช่ ง่าย จากลา คนรัก	ไม่ใช่เรื่องง่ายจะลาจากคนรัก	بوکن مودہ تیغگل ککاسیہ
ซื่อปือตี คาเราะส มือนีงา คาอิง เสมือน เลือด จากลา เนื้อ	เสมือนเอาเลือดแยกออกจาก เนื้อหนัง	سفرت دارہ منیغگل داگیغ

นายเวหามะ สะดึยามู อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2552

คำอธิบายเพิ่มเติม

'ปาดงบทนี้มีการอธิบายเปรียบเทียบความหมายถึงสองชั้นเกี่ยวกับ “ความเจ็บปวดในการถูกพรากจากคนรัก” โดยในชั้นแรกเป็นเปรียบเทียบความเจ็บปวดที่ถูกพรากเสมือนแยกเลือดและเนื้อหนังออกจากกัน และในชั้นที่สองเป็นการเปรียบเทียบความเจ็บปวดจากการแยกเนื้อหนังเสมือนการควักเนื้อดินออกจากคันนา

ในแง่หนึ่งโดยปกติแล้วเนื้อกับเลือดจะอยู่ด้วยกัน ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ถ้าไม่มีเลือดก็ทำให้เนื้อเสียและเน่าไปในที่สุด ถ้าไม่มีเนื้อเลือดก็จะแห้งหายไปเช่นกัน การแยกเลือดออกจากเนื้อจึงเป็นไปได้ยากเช่นเดียวกับจะแยกคู่รักสองคนออกจากกัน

(5) 'ปาดงอบรมสั่งสอน

'ปาดงอบรมสั่งสอนเป็น'ปาดงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสั่งสอน แนะนำ หรืออบรม ให้คติสอนใจ เพื่อเป็นการสั่งสอนลูกหลานในสิ่งที่ดี ซึ่งจะเป็นแนวทางการดำรงชีวิตต่อไป เช่น

บท'ปาดง/ความหมายคำต่อคำ	อธิบายความหมาย	บท'ปาดงเขียนอักษรยาวี
บุรง ดียง ตือรือแบ ตีงี นกขุนทอง บิน สูง	นกขุนทองโบยบินสูง	بوروغ تیوغ تربیغ تیغگی
ตีงี นา-อิ ตีกอ บาตู สูง ขึ้น สาม หิน (บอกระยะทาง)	บินสูงไกลสามเท่า (ระยะทาง)	تیغگی نائک تیگ باتو
กาลู อาเตะ เนาะ ซือแน ฮาตี ถ้า น่อง จะ สบาย ใจ	หากน่องหวังสุขกายสบายใจ	کالو ادیق نأسنغ هاتی
กือนอ ตูโระ ปือกาตอแอ อีบู ต้อง ตาม คำพูด แม่	จงเชื่อฟังคำสั่งสอนของมารดา	کنا توروٹ فرکتان ایبو

นายสุติง บินลอดิง อำเภอยี่งอ จังหวัดนราธิวาส พ.ศ. 2553

คำอธิบายเพิ่มเติม

บท'ปาดงได้สอนให้มีความกตัญญูต่อมารดา ด้วยการเชื่อฟังคำสั่งสอนของท่าน การประพฤติตนตามคำสั่งสอนของมารดาจะนำมาซึ่งความสำเร็จในชีวิต ศาสนาอิสลามได้ให้ความสำคัญต่อเพศแม่ว่า “สวรรค์อยู่ใต้เท้าของมารดา” หมายความว่าคนหนึ่งจะได้เข้าสวรรค์หรือไม่ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของแม่ที่มีต่อเขา นอกเหนือจากนั้นบท'ปาดงยังเปรียบเทียบการประสบความสำเร็จในชีวิตเป็นเสมือนการไต่ความสูงในการบินของนก

(6) 'ปาดง ผจญภัย หรือ ท่องเที่ยว

'ปาดงผจญภัย หรือ ท่องเที่ยว เป็น'ปาดงที่มีเนื้อหาที่บรรยายถึงการใช้ชีวิตที่เร่ร่อนในการหาเงินทองมาใช้ในชีวิตประจำวัน บางครั้งต้องจากบ้านเกิด จากคนที่รักเพื่อออกไปหางานในต่างถิ่น บางครั้งต้องจากไปเพราะเกิดภัยธรรมชาติ ภัยสงคราม จำเป็นต้องอพยพหาที่อยู่ใหม่ บางกลุ่มอพยพไปบุกเบิกแหล่งที่อยู่ใหม่ในป่าลึก บางกลุ่มอพยพข้ามแดนไปอาศัยในรัฐเพื่อนบ้าน เช่น เกดดาห์ กลันตัน ตรังกานู เป็นต้น ความสัมพันธ์อันพี่น้องระหว่างชาวปาตานีกับรัฐเหล่านี้จึงยังคงมีอยู่ตราบนานเท่านานนี้ ลักษณะการผจญภัยของชาวมลายูปาตานีปรากฏในบท'ปาดง เช่น

บท'ปาดง/ความหมายคำต่อคำ	อธิบายความหมาย	บท'ปาดงเขียนอักษรยาวี
ฮือโระ กากง มาแม บือคูรี คอง ผักบุง ผักเสี้ยน หนาม	คองผักบุงและผักเสี้ยน	جروق كاكوغ مامن ردوري
ฮือโระ ลาตอ ดี คาเล จูเปาะ คอง ฟริก ที่ ใน กระบือตวง	คองฟริกไว้ในกระบือตวง	جروق لادا ددالم جوفق
ดีงา กาปง ลาแม นาเกือรี ลาจาก หมู่บ้าน ผืน(แผ่นดิน) ประเทศ	ลาจากหมู่บ้านและผืนแผ่นดิน	تيغكل كمفوغ هلامن نكري
อา-เอ มาตอ มือบีแล ตาเปาะ น้ำ ตา นับ รอยเท้า	หยดน้ำตามรอยเท้าที่ จากมา	اير مات ممبيلغ تافق

นายคือเระ แวเต็ง อำเภอ เมือง จังหวัดปัตตานี พ.ศ.2552

คำอธิบายเพิ่มเติม

'ปาดงบทนี้ต้องการสื่อถึงความทุกข์ระทมจากการห่างไกลเกิดเมืองนอน โดยความเศร้าสื่อผ่านหยดน้ำตาที่มีจำนวนมากขึ้นตามรอยเท้าที่ก้าวเดินห่างไกลจากหมู่บ้าน และจากบ้านเป็นเวลานานระยะเวลาในการคอง และความเจ็บปวดจากความทุกข์ระทมที่ห่างจากบ้านเปรียบได้กับสนิมที่ค่อยๆสั่งสมจากการถูกกัดกร่อนของฟริกที่ถูกคองในกระบือตวง

'ปาดงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นการดำรงชีวิตของคนมลายูที่ต้องอพยพออกจากหมู่บ้านหรือแผ่นดินเกิดที่เขารักเพราะเหตุจำเป็นต่างๆ เช่น ถูกเนรเทศ แพ้สงคราม ถูกย้าย หรือมีความจำเป็นบางประการซึ่งทำให้เกิดความโศกเศร้าเสียใจ และน้ำตาก็ไหลหยดตลอดทางที่ก้าวเดินไปเพราะความคิดถึง

บ้านเกิดเมืองนอนของตน ใน'ปาดง'นี้จะสื่อความหมายอีกทางหนึ่งคือถึงแผ่นดินจะต้องละทิ้งบ้านทั้งเมืองออกไปอยู่ต่างแดน แต่หัวใจยังรักและหวังจะกลับบ้านเกิดตลอดเวลา และบ่งบอกถึงภูมิปัญญาในการเก็บรักษาอาหารได้เป็นเวลานาน ไว้ใช้ในยามขาดแคลนหรือจัดเป็นเสบียงเมื่อต้องออกเดินทางไกล ใช้เวลาเดินทางหลายวัน

(7) 'ปาดง'สนุกสนาน

'ปาดง'สนุกสนานเป็น'ปาดง'ที่มีเนื้อหา ตลก ขบขัน รื่นเริงต่างๆ โดยส่วนใหญ่จะบรรยายถึงสิ่งที่มีชีวิตประจำวัน จะไม่ค่อยเน้นในเรื่องของสาระเนื้อหาหรือคติสอนใจต่างๆมากนัก บาง'ปาดง'แทบจะหาสาระไม่ได้แต่มีความไพเราะของการสัมผัสคำ ท่วงทำนอง และเป็นจุดเด่นคือจะแฝงมุขตลกให้ผู้ฟังได้หัวเราะอยู่เสมอ 'ปาดง'ลักษณะนี้มักจะใช้ขับร้องกับบุคคลที่เป็นกันเองมีความสนิทสนมสามารถหยอกล้อกันได้ เช่น

บท'ปาดง/ความหมายคำต่อคำ	อธิบายความหมาย	บท'ปาดงเขียนอักษรยาวี
โน โน ปาแป เปล เปล ไม้กระดาน	เปลเอ๋ย เปลไม้กระดาน	اندول اندول فافن
ซุนา คา-อง บูโละฮ ขลุ่ย ใบ ไม้	ขลุ่ยใบไม้	سروناي داؤن بولوه
จู จู โตะแหว ลาแป หลานๆ โตะแหว แปด	หลานโตะแหวแปด	چوچو تۆوان لافن
จีเงะ คูวอ ปูโละฮ เหลน ยี่สิบ	เหลนยี่สิบ	جي جی دوا فولوه

นายคือเร๊ะ แวเติ้ง อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2552

คำอธิบายเพิ่มเติม

บท'ปาดง'ข้างต้นมีความหมายสื่อถึงอายุที่ยืนยาว และสมบูรณ์แข็งแรงของชาวมลายู โดยอายุที่ยืนยาวสื่อผ่านจำนวนบุตร หลาน และเหลนจำนวนมาก นอกจากนี้ใบไม้ที่สามารถเป่าเป็นเสียงดนตรีได้ไพเราะคือใบไม้แสดงถึงคุณลักษณะที่ดีเช่นเดียวกับผู้อาวุโส (โตะแหว) ที่ได้กล่าวถึงในบท'ปาดง'ซึ่งมีสุขภาพแข็งแรงสามารถสืบทอดทายาทได้เป็นจำนวนมาก เป็นบท'ปาดง'เชิงสนุกสนาน ใช้กล่าวหยอกล้อเพื่อความเป็นกันเองระหว่างเพื่อน เนื้อหาของ'ปาดง'แสดงถึงลักษณะครอบครัวของสังคมมลายูมุสลิมซึ่งเป็นครอบครัวใหญ่ที่มีพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย และหลานเหลนอยู่พร้อมกันในบ้านอย่างอบอุ่น

(8) 'ปาดงสุภายิต

'ปาดงสุภายิต เป็น'ปาดงที่มีการใช้คำสุภายิตในบท'ปาดง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสั่งสอน บอกกล่าว หรือแนะแนวโดยไม่ใช้คำพูดที่ตรงไปตรงมา แต่ใช้ความสละสลวยของสุภายิตสื่อถึงแทน เช่น

บท'ปาดง/ความหมายคำต่อคำ	อธิบายความหมาย	บท'ปาดงเขียนอักษรยาวี
อูแล อูแล ปูโจะ ยื้อนือเระฮ ผัก ผัก ยอด ดั้นแซะ	ผักเอ๋ยผักยอดดั้นแซะ	اولم فوجوت جنريه
อา-เอ ซือตีมอ บือตูปะฮ รุเวะฮ น้ำ หนึ่งถึง หก กระจาย	น้ำในถึงหกกระจาย	اير ستيمبا برتومغه رواه
อูแล อูแล ฮาเนาะแก เนาะ บูละฮ ไปกลับๆ คาดว่า จะ ได้	ติดตามไม่เลยห่างหวังว่าจะได้	اولغ ٢ هندقكن نابولييه
ซือปือติ กือรือฮอ ตูง บูเวะฮ เสมือน มดแดง เฝ้า ผลไม้	เสมือนมดแดงเฝ้าผลไม้	سفرت كر غكا تو غكو بواه

นางยาวาเฮ มูซอ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี พ.ศ.2553

คำอธิบายเพิ่มเติม

สุภายิตมลาฮู “ดั่งมดแดงเฝ้าผลไม้” หมายถึงการเฝ้ารอสั่งหนึ่งสิ่งใดโดยตัวเองไม่มีโอกาสได้ครอบครองเป็นเจ้าของหรือรับประโยชน์จากสิ่งนั้นเลย บท'ปาดงได้กล่าวล้อเลียนชายที่หลงรักและเฝ้ารอสาวอยู่แต่ฝ่ายเดียวเหมือนมดแดงเฝ้ารอผล เมื่อผลสุกเจ้าของก็มาเด็ดเก็บไป โดยที่ตนเองได้แต่มอง ไม่สามารถจะปกป้องใดๆ ได้ เป็นการทู่เข็ญและทรมานที่สูญเปล่า

นอกจากการเปรียบเทียบการทู่เข็ญในสิ่งใดสิ่งหนึ่งเหมือนมดแดงเฝ้าผลไม้แล้ว ยังเปรียบเทียบการทู่เข็ญนั้นกับการหมั่นดูแลต้นไม้ใหญ่ให้เติบโตเพื่อหวังจะกินยอดแต่ไม่สำเร็จ (ความไม่สำเร็จถูกสื่อผ่านการหกกระจายของน้ำในถึง)

(9) 'ปาดงศาสนา

'ปาดงศาสนาเป็น'ปาดงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสั่งสอน แนะนำ บอกกล่าวหรืออบรมตามหลักการของศาสนา ซึ่งหมายถึงศาสนาอิสลามเพราะศาสนาอิสลามเป็นศาสนาหลักของชาวมลาฮู เช่น

บท'ปาดง/ความหมายคำต่อคำ	อธิบายความหมาย	บท'ปาดงเขียนอักษรยาวี
เปาะฮายี ³ กือปีเยะฮ แมเราะฮ เปาะฮายี หมวกกะปีเยะฮ สีแดง	เปาะฮายี สวมหมวกกะปีเยะฮสีแดง	فا حاج كفية ميره

³ คำว่า “เปาะฮายี” เป็นคำนำหน้าชื่อของคนมุสลิมที่ได้ไปประกอบพิธีฮัจญ์แล้ว ณ นครมักกะฮ ประเทศ ซาอุดีอาระเบีย ซึ่งเป็นหลักการอิสลามประการที่ห้า โดยจะมีคำเรียก “ฮายี” นำหน้า และตามด้วยชื่อ เช่น ฮายีมะ หรือจะเรียกว่า เมาะฮายี สำหรับผู้หญิง และ เปาะฮายี สำหรับผู้ชาย แต่ไม่ต้องใส่ชื่อต่อท้าย

บท'ปาดง/ความหมายคำต่อคำ	อธิบายความหมาย	บท'ปาดงเขียนอักษรยาวี
มาโซะ ฮูเต มีมบูรู รูซอ เข้า ป่า ลำ กวาง	บุกเข้าไปในป่าเพื่อล่ากวาง	ماسوق هوتن ممبورู روسا
ออแร ม็องยี่ ตออะแก อัลเลาะฮ คน เรียน เคารพ อัลลอฮ	คนควรศึกษาหาความรู้เพื่อ ยำเกรงต่ออัลลอฮ	اورغ مغاجي اعتكن الله
ออแร ซือมาเย เนาะ ลือปะสแก คอซอ คน ละหมาด จะ พัน บาป	ผู้ละหมาดจักรอดพ้นจาก บาป	اورغ سمبيغ هندق لفسكن دوسا

นายสาหะ แวสะมะแอ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี พ.ศ.2552

คำอธิบายเพิ่มเติม

'ปาดงบทนี้ต้องการที่จะสอนว่าการเข้าถึงองค์อัลเลาะฮไม่ใช่เพียงแค่การได้ประกอบพิธีฮัจญ์ แต่เป็นการแสดงความเคารพอัลเลาะฮด้วยการศึกษาหาความรู้ และปฏิบัติศาสนกิจ (ละหมาด) เพื่อให้รอดพ้นจากบาปที่ได้กระทำ ดังนั้นผู้ที่ผ่านการประกอบพิธีฮัจญ์แล้ว แต่ยังปฏิบัติตนไม่สำรวม ดังที่ปรากฏในบท'ปาดง (สวมกะปิเยาะสีแดง, การล่ากวาง) ย่อมยังไม่เข้าถึงองค์อัลเลาะฮอย่างแท้จริง

ศาสนาอิสลามได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาและให้มุสลิมทุกคนศึกษาหาความรู้ตั้งแต่อยู่ในเปล จนถึงหลุมฝังศพ เพราะการศึกษาเท่านั้นที่จะทำให้มนุษย์ทุกคนอาศัยอยู่บนโลกด้วยความสันติ และอย่าได้ละทิ้งการละหมาด ซึ่งเป็นเสาหลักของศาสนาอิสลาม และให้ทำละหมาดเพื่อให้รอดพ้นจากบาป การละหมาดเป็นการนมัสการพระผู้เป็นเจ้า ถ้ามุสลิมทำละหมาดทุกเวลา จะทำให้เขานั้นได้อยู่ใกล้พระผู้เป็นเจ้าตลอดเวลา และเขาผู้นั้นก็ห่างจากความชั่วทั้งปวงและห่างไกลจากบาป

(10) 'ปาดงความรัก

'ปาดงความรักเป็น'ปาดงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรัก ความใคร่ของหนุ่มสาว แม้กระทั่งการมีชีวิตคู่ครองต่างๆ เพื่อบรรยายถึงบรรยากาศชีวิตที่มีความสดชื่นหรือสดใสในชีวิตขามลายู เช่น

บท'ปาดง/ความหมายคำต่อคำ	อธิบายความหมาย	บท'ปาดงเขียนอักษรยาวี
ตือเตาะ ปาละฮ กือ ตูโง กือลอ ⁴ พิน กะพ้อ ที่ ตอ บ้ำ	พินต้นกะพ้อเหลือดอก (ยังแตก ตาใหม่)	تنق فالس كتو غكول گيلا
ปูโจะ นูดี ปือราโจ กาโป ยอค โพ บดละลาย ปูน	หากถูกขอดโพบดคล้ายกับปูน ป้าย (จึงหลุด)	فوجوق بودي فر هنجور كافور
รูปอ ปาละฮ อามอ เตาะ กือลอ รูป ร้าง ลั่น ไม่ บ้ำ	เพียงรูปร่างทรวดทรงฉันไม่ ไหลหลง	روفا فارس همب تا گيلا
กือลอ นูดี ฮาติญอ ฮาโจ บ้ำ กริยามารยาท ใจ ละลาย	แต่ใจฉันละลายเพราะหลงใน กริยา (ดีงาม)	گيلا بودي هاتين هنچور

นายคือเร๊ะ แวเต็ง อำเภอมะนัง จังหวัดปัตตานี พ.ศ. 2552

⁴ตูโง กือลอ แปลว่า ตอ บ้ำ หมายถึงดอกไม้ที่ยังไม่คายมีตาแตกออกออกจากดอก เมื่อไปตัดอีกก็จะแตกตางอกขึ้นมามากขึ้น

คำอธิบายเพิ่มเติม

'ปาดงบพนี้ต้องการที่จะสื่อถึง “การเลือกคู่ครอง” ซึ่งเลือกคู่ชีวิตจากกิริยามารยาทและการวางตัว ไม่ได้เลือกเพียงแค่รูปร่างหน้าตา หรือการดื้อเพื่อให้ถูกรัก ทั้งนี้ หากเปรียบฝ่ายชายซึ่งยังไม่หยุดชีวิตโสดที่หญิงใด เป็นต้นกะพ้อที่ไม่หยุดการงอกของตาใหม่ และเปรียบการดื้อเพื่อให้ถูกรักของฝ่ายหญิงเสมือนกับการทิ้งฟันต้นกะพ้อ แต่ฝ่ายชายยังไม่หยุดชีวิตโสดที่หญิงนั้นแจกเช่นต้นกะพ้อที่ไม่หยุดแตกตา ทั้งนี้ฝ่ายชายจะหยุดเมื่อพบหญิงที่มีกิริยามารยาทงามแจกเช่นต้นกะพ้อที่หยุดแตกงอกตาใหม่เมื่อถูกป้อนปาย

ดังนั้น การที่จะเลือกผู้หญิงมาเป็นคู่ครองนั้น อย่าดูแต่ความสวย แต่ให้ดูที่จิตใจ ความสวยงามเป็นสิ่งที่ไม่คงกระพัน เมื่อแก่เฒ่าความสวยงามก็หายไป แต่สิ่งที่ยู่กับตัวนานที่สุด คือจิตใจที่งดงาม สิ่งเหล่านี้ย่อมทำให้ใจคนเคลิ้มไปด้วย

บท'ปาดง/ความหมายคำต่อคำ	อธิบายความหมาย	บท'ปาดงเขียนอักษรยาวี
ลาแยะ – ลาแยะ คือ รือเบม มือลาแยะ ว่าว บิน ล่อง	ว่าวบินล่องลอย	ลาอิ้ง ๒ ตรีง มลาอิ้ง
ลาแยะ เนาะ ยาโคส ดี ตาญง ยาดี ว่าว จะ ตก ที่ แหลม ต้นสัก	ว่าวจะตกลงที่ แหลมต้นสัก	ลาอิ้ง ๓ จาตอ ๒ ตรีง จาตี
คารี มานอ คาเตญอ ซาแยะ จาก ไหน มา ที่รัก	จากไหนมาสุดที่รัก	ดริ ๓ มา ๒ ตรีง ๓ ซาอิ้ง
คารี มาตอ ตูรง กือ ฮาดี จาก ดวงตา ลง ถึง ใจ	จากดวงตาดูดวงใจ	ดริ ๓ มา ๒ ตรีง ๓ ทูรง ๓ กือ ๓ ฮาดี

นายคือเระ แวเค้ง อำเภอ เมือง จังหวัดปัตตานี พ.ศ.2552

คำอธิบายเพิ่มเติม

'ปาดงความรักข้างต้นสื่อความหมายคล้ายคลึงกับบท'ปาดงแรก ซึ่งกล่าวถึง การเลือกคู่ครองที่ดี โดยเปรียบเทียบฝ่ายชายเป็นว่าวที่ชีวิตล่องลอย และเปรียบฝ่ายหญิงเป็น (ແหลม) ต้นสัก ซึ่งเป็นไม้ที่มีค่า มีคุณประโยชน์ ซึ่งฝ่ายชายเลือกที่จะลงหลักปักฐานชีวิตกับผู้หญิงที่มีคุณค่า เปรียบได้กับว่าวที่เลือกตกลงที่ແหลมต้นสัก ในลักษณะเดียวกันการพิจารณาคู่ชีวิตควรต้องใช้เวลา ใช้ทั้งตาและใจในการพิจารณา คู่ครอง

(11) 'ปาดงอำลา

'ปาดงอำลา เป็น'ปาดงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการกล่าวอำลาไม่ว่าจะเป็นในโอกาสใดก็ตามเช่นก่อนเลิกงานแต่ง งานสัมมนา เป็นต้น ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น

บท'ปาดง/ความหมายคำต่อคำ	อธิบายความหมาย	บท'ปาดงเขียนอักษรยาวี
อาแย 'บาและ บูลู บือลีปะ ไก่ กลับด้าน ขน พับ	ไถ่ขนกลีบงอกสลับด้าน	ایم بالیق بولو برلیفت
กาญ ยาตี บัวะ ปือนอเลาะ ไม้ สัก ทำ คันไถ	เอาไม้สักมาทำคันไถ	کایو جاتی بوات فنولق
อาญ บาและ ดี กาปง ตือปะ ฉั่น กลับ ที่ หมูบ้าน สถานที่	ฉั่นกลับไปที่บ้านเกิด	اکو بالیق دکمفو غ تمفت
กาญ เตาะ มาตี กิดอ บือยูเปาะ ปูเลาะ ถ้า ไม่ ตาย เรา พบ อีก	ถ้าไม่ตายคงได้พบกันอีก	کالو تآماتی کیت برجومفا فولا
นางชาเราะห์ มะแซ อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี พ.ศ 2553		

คำอธิบายเพิ่มเติม

'ปาดงบทนี้สื่อถึง “การลาจาก” ที่ยากจะมีโอกาสได้พบกันและยากที่จะได้กลับที่บ้านเกิด โดยเปรียบเทียบการกลับมาที่บ้านเกิดเป็นเรื่องที่ยากจะเป็นไปได้ เจกเช่น ไถ่ที่มีขนงอกสลับด้านเป็นเรื่องที่ยากจะพบเจอ แต่ความหวังและความมุ่งมั่นที่จะได้กลับมาหรือพบเจอกับผู้ที่รอคอยเป็นสิ่งที่มั่นคงถาวร เช่นเดียวกันอายุการใช้งานที่ยาวนานของคันไถที่ทำด้วยไม้สัก

ทั้งนี้ในอดีตผู้ชายอาจจำเป็นต้องเดินทางออกจากหมู่บ้านเพื่อออกไปสู้รบ หางานทำ หรือด้วยเหตุผลอื่นๆ ซึ่งอาจจะเจอกับอันตรายถึงชีวิตจึงพูดความเสียดแทงที่ไม่ได้กลับมาที่บ้าน แต่ยังคงมีความมุ่งมั่นและความหวังที่จะกลับมาแม้ว่าจะมีโอกาสน้อยก็ตาม

(12) 'ปาดงประวัติศาสตร์

'ปาดงประวัติศาสตร์เป็น'ปาดงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้น ผู้เขียนมีเจตนาที่จะถ่ายทอดประวัติศาสตร์ให้ชนรุ่นหลังได้รับรู้ว่ามีความจริงรุ่งเรือง ความถดถอยขนาดไหนเพื่อเป็นการเปรียบเทียบและมีการพัฒนาให้ดีขึ้นต่อไป เช่น

บท'ปาดง/ความหมายคำต่อคำ	อธิบายความหมาย	บท'ปาดงเขียนอักษรยาวี
ตือเตาะ ตือบู บือตง พื้น อ้อย ตง	พื้นดินอ้อยตง	تنق تبو بتوغ
ชานา ปาสง ปีแน พิง ดั้น หมาก	พิงไว้ที่ต้นหมาก	سندر فوهون فینغ
บือลาเราะ คาแด ดูซง แห่ขบวน ใน สวน	เดินแห่ในสวน	براراق دالم دوسون

บท'ปาดง/ความหมายคำต่อคำ	อธิบายความหมาย	บท'ปาดงเขียนอักษรยาวี
ฮิเนะ กาเยะฮ โตะแน ⁵ ชี้ ช้าง เจ้านาย	ชี้ช้างเจ้านาย	ฮีนิติก กาจะ ทู่ง
กาเยะฮ โตะแน บูโด ช้าง เจ้านาย บูโด	ช้างเจ้านายแห่งบ้านบูโด	กัจจะ ทู่ง บูดอร์
ปือลากู บาละ ชือปือแร่ ชน ช้าง ฟังตรงข้าม	'ไปชนช้างที่ฝั่งโน้'	บลาก บาลิติก สบรา
ชือมาแล ตะเตาะ ตีโด เมื่อคืน ไม่ได้ นอน	เมื่อคืนไม่ได้หลับนอน	สมาลม ติติก ติดอร์
'ขากู แตะเงาะ รือแย เผ่า ดู หน้า	เพราะเผ่าดูหน้า	บรจาก ติชุก ไว
รือแย บาละ ปิตู หน้า หลัง ประตุ	หน้าหลังประตุ	ไว บาลิติก ฟินโต
กือตอปา-เอ็ง บาละ ตีเน็ง หุ่น หลัง ผาผ่น	หุ่นอยู่หลังผา	คตอเฟิง บาลิติก ดินดิ
ติแม อาเนาะ 'นาตุ ซัง ลูก สะไ้	ขกลูกสะไ้ด้วยมือสองข้าง	ติเมง านัก ดาโต
ยาโตะฮ ตีปอ ลือเม็ง ตก โคน หอก	สะไ้ตกโคนหอกทิม	จาทอ ติเมฟาลมบิ
ลือเม็ง บูะแต ชีแย หอก พลัดภักดิ์ สยาม	หอกจากเมืองสยาม	ลมบิ วัตัน สยาม
ติแก ดูโยะฮ รือลง ⁶ แทง เจ็ด รือลง	พุ่งไปไกลถึงเจ็ดรือลง	ติคม ทุจะ รูลู
ยาแม มูโยะฮ ชีแย สมัย สงคราม สยาม	สมัยสงครามสยาม	ซมาน มุสอฮ สยาม
มาแก ซากู มุลง กิน สาธุ	อดอยากต้องกินสาธุ	มาคน ซากู มุลู
มุลง ชือปือลือเปะฮ ต้นลาน หนึ่งทาง	ต้นลานใบทางเดียว	มุลู ซฟล
มุลง กาปง คาโตะ ต้นลาน หมู่บ้าน คาโตะ	ต้นลานแห่งบ้านคาโตะ	มุลู คมฟูลู ดาโต
อากะ ตาแง ชือเมะฮ ยก มือ ไหว้	ยกมือกราบไหว้	อักท ฏาغن สมเบ

⁵ “โตะแน” ออกเสียงตามสำเนียงถิ่นสุลู (เหนือ) มาจากคำว่า โตะนาย หรือเจ้านายในภาษาไทย สำเนียงภาษามลายูปาตานีทั่วไปออกเสียง “โตะนา”

⁶ เป็นหน่วยวัด 1 รือลง = 0.71 เฮกตาร์

บท'ปาดง/ความหมายคำต่อคำ	อธิบายความหมาย	บท'ปาดงเขียนอักษรยาวี
มีเตาะ อาปง คาโตะ ขอ อภัย ท่านเจ้านาย	ขออภัยโทษต่อเจ้านาย	มินัตอัมฟอน ดาตอ
คาโตะ เนาะ ปือยาแล เจ้านาย จะ เดิน	เจ้านายจะเดินทาง	ดาตอ นา บรจาลน
บาญะ ออแร อีริง เยอะ คน ขนบข้าง	คนมากมายเดินขนบข้าง	บาปี ออริ่ง อีริง
อีริง กือรูบา ยาแล จง ควาย ป่า	จงควายป่า	อิริง กรือบอจาลง
แฮเลาะ มาโชะ จะ ดื้อน เข้า คอก	ดื้อนเข้าคอก	ฮีลิก มาสอ กัต
คาโระฮ รุโมะ ปาญะ ไว้ ผม ยาว	ไว้ผมยาว	ทาโรห รุมบอ ฟนัง
มาแก ชีระฮ ลีปะ กิน ใบพลู พับ	กินใบพลูพับ	มาแก ซีเรียห์ ลีฟัต
ปาณา ลีปะ กาเอ็ง เก่ง พับ ผ้า	เก่งพับผ้า	ฟนดา ยี ลีฟัต คาอิน
ลีปะ กาโซ ⁷ แมะระฮ พับ ผ้ากาโซ สีแดง	พับผ้ากาโซแดง	ลีฟัต คาสอร์ มิเร
ชือปูโละฮ ออแร ลาเอ็ง ลิบ คน อื่น	ลิบคนอื่นนั้น	สฟูละ ออริ่ง ลาอิน
เตาะ ชามอ ชือคาอิง ชือดาเราะฮ ไม่ เท่า เนื้อเดียวกัน เลือดเดียวกัน	ไม่เท่าเลือดเนื้อเดียวกัน	ทาสัม สดากัง สดาระ

นายสาหะ แวสะมะแอ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี พ.ศ.2552

คำอธิบายเพิ่มเติม

บท'ปาดงข้างต้นใช้ขับเป็นเพลงกล่อมเด็ก และขับร้องเพื่อความบันเทิง ในบทนี้จะกล่าวถึงวิถีชีวิตของคนมลายูในอดีตสมัยสงครามกับสยามซึ่งสังเกตได้จากข้อความที่ปรากฏใน'ปาดงที่กล่าวถึงการฟันต้นอ้อยตง การเดินขบวนทัพ การจีช้าง การต่อสู้กับ ฝั่งตรงข้าม และความอดหยาก เป็นต้น

จากการศึกษาประวัติศาสตร์พบว่าชาวสยามได้ยกทัพมาโจมตีปัตตานีหลายครั้งในสมัยรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ความยากลำบากของชาวมลายูปัตตานีดังปรากฏในวรรคที่ว่า “สมัยสงครามสยาม กินต้นสาธุ” เกิดขึ้นเมื่อครั้งปัตตานีถูกสยามตีแตกในการยกทัพมาโจมตีครั้งที่ 5 ในเดือนพฤศจิกายน ปี พ.ศ. 2329 ความพ่ายแพ้เป็นครั้งแรกของปัตตานีนำมาซึ่งความสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ปัตตานี มีผู้คนล้มตายเนื่องจากสงครามจำนวนมาก ถูกจับเป็นเชลย บ้านเมืองถูกเผาทำลาย

⁷ ผ้ากาโซ หมายถึง ผ้าชนิดหนึ่งนิยมใช้เป็นผ้าปูที่นั่งหรือปูที่นอนในกลุ่มชนมลายูสมัยก่อน ปัจจุบันน้อยคนนักที่จะรู้จัก

ทรัพย์สินถูกริบหรือไม่ก็ถูกทำลาย กระทั่งนาข้าวก็ถูกเผาจนหมดสิ้น เป็นเหตุให้เกิดวิกฤตขาดแคลนอาหารอย่างเลวร้ายจนกระทั่งต้องกินแม้กระทั่งลำต้นสาเกเพื่อประทังชีวิต (Mohd. Zamberi A. Malek. 2005)

ในบท 'ปาดง' นี้ยังได้กล่าวถึงอาวุธจากประเทศสยามคือหอกซึ่งเป็นอาวุธที่มีคุณภาพ แหวมคม และสามารถพุ่งแทงไปได้ในระยะทางที่ไกล นอกจากนี้ก็กล่าวถึงความลำบากในช่วงสงคราม

ในบท 'ปาดง' ที่กล่าวถึง การขับฝ่ากาโชสีแดงสะท้อนให้เห็นว่าคนในอดีตได้มีการติดต่อกำขายกับชาวจีน เพราะสีแดงเป็นสัญลักษณ์แห่งความรุ่งโรจน์ของชาวจีน สำหรับ “ฝ่ากาโช” เป็นคำศัพท์โบราณ หมายถึง ฝ่าชนิดหนึ่งนิยมใช้เป็นฝ่าปูในกลุ่มชนมลาญสมัยก่อน ปัจจุบันน้อยคนนักที่จะรู้จัก ในอีกแง่หนึ่งฝ่ากาโชสีแดงอาจจะหมายถึงสีแดงหรือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนที่มีเชื้อชาติเดียวกัน ซึ่งจะสอดคล้องกับสองวรรคสุดท้ายในบท 'ปาดง' ที่ว่า “สิบคนเลือดเนื้ออื่น ไม่เท่าหนึ่งเลือดเนื้อเดียวกัน” ซึ่งหมายถึงการไว้ว่างคนระหว่างคนในและคนนอก โดยจากคำบอกเล่าของปราชญ์ 'ปาดง' สำนวนสอนใจดังกล่าวได้กล่าวถึงนายจันทรทอง ซึ่งเดิมเป็นชาวสยามจากเมืองนครศรีธรรมราช นับถือศาสนาอิสลามและอาศัยอยู่ที่ปาดานิมานานจนได้รับความไว้ว่างใจจากสุลต่านมุฮัมหมัดคัยดรีย์ ปาดานิในขณะนั้นให้รับราชการเป็นถึงแม่ทัพคนหนึ่งของปาดานิ แต่ท้ายที่สุดแล้วนายจันทรทองกลับทรยศและขายความลับในการป้องกันเมืองของกองทัพปาดานิแก่สยาม จนเป็นเหตุให้พ่ายแพ้สงครามในที่สุด จึงเป็นบทสอนใจให้อย่าไว้ว่างใจใครที่มีเชื้อเลือดเนื้อเชื้อชาติเดียวกันกับตนง่ายๆอีก เพราะโดยสัญชาตญาณมนุษย์ เมื่อใดที่เกิดความทุกข์ยากขึ้น ย่อมจะต้องช่วยเหลือพวกพ้องชนเดียวกันกับตนเป็นอันดับแรกเสมอ

(13) 'ปาดง' ตัดพ้อต่อว่า

'ปาดง' ตัดพ้อต่อว่า เป็น 'ปาดง' ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการบรรยายถึงความน้อยใจ ความไม่เท่าเทียมต่างๆ เช่น ครอบครัวยากแค้น หย่าร้าง ออกหัก เป็นต้น เช่น

บท'ปาดง/ความหมายคำต่อคำ	อธิบายความหมาย	บท'ปาดงเขียนอักษรยาวี
ญอ มานิส ดี คะแป่ ตางอ มะพร้าว หวาน ที่ หน้า บันได	มะพร้าว หวาน หน้าบันได	پيور مانيس دهدافن تخگا
บิยู ซือลาเซส ดี ปูจอ กา-เอ็ง เม็ด เมงลัก ที่ ปลาหย ฝ่า	เม็ดเมงลักที่ติดปลายฝ่า	بيجي سلاسيه دفونجا كآين
มุโละ มานิส ดี คะแป่ กิตอ ปาก หวาน ที่ หน้า เรา	ปากหวานเมื่ออยู่ต่อหน้าเรา	مولوت مانيس د هدافن کيت
ตูโบะส กาเซส กอ ออแร ลา-เอ็ง ตัว รัก แก่ คน อื่น	แต่ตัวกลับคิดใจรักผู้อื่น	توبوه کاسيه کفدا اورغ لاين

นายคือเระ แวเค็ง อำเภอก เมือง จังหวัดปัตตานี พ.ศ.2552

คำอธิบายเพิ่มเติม

ใน'ปาดงบทนี้'ผู้ขับ'ปาดงอธิบายถึง การตัดพ้อต่อว่าของฝ่ายชายที่มีต่อฝ่ายหญิงซึ่งฝ่ายหญิงมีลักษณะการพูดจาที่อ่อนหวานแต่หลายใจ โดยลักษณะการพูดจาที่อ่อนหวานดึงดูดให้ผู้ชายเข้าใจได้เปรียบได้กับมะพร้าวหวานที่อยู่หน้าบ้านใดบ้านซึ่งดึงดูดผู้คนให้เข้ามาแวะเวียนที่บ้าน รวมทั้งลักษณะนิสัยที่หลายใจ (ใจง่าย) ถูกเปรียบเทียบกับเมล็ดแมงลักที่มักเกาะติดกับเสื้อผ้ายามที่ไปสัมผัส

(14) 'ปาดงวาสนา

'ปาดงวาสนา'เป็น'ปาดง'ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับโชควาสนาที่ไม่ดีในการดำรงชีวิต ความลำบากใจ และ เพื่อบรรยายถึงความไม่เป็นธรรมของที่เกิดขึ้น เช่น

บท'ปาดง/ความหมายคำต่อคำ	อธิบายความหมาย	บท'ปาดงเขียนอักษรยาวี
อาเนาะ ราชูอ แดเปาะ ลูก ราชู ขาคคงอ	ลูกราชาขาคคงอ (ลูกราชาแต่ถูกลี้นงโดยผู้อื่น)	انق راج تيفق
ลาถู บาเย บูละฮ ผ่าน เงา ใผ่	ผ่านเงาไฟ	لالو باباغ بولوه
บูเคาะ ตะเคาะ เปาะ เด็ก ไม่มี บิดา	เด็กที่ไร้บิดาดูแล	بودق تا ادا فا (بابف)
อีโกะ ออแร ชูโระฮ ตาม คน ไร่	จกเป็นไปตามผู้เรียกใช้ (ผู้ เลี้ยงดู)	ايكوت اورغ سوروه

นางมารีเย กาชอ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี พ.ศ.2552

คำอธิบายเพิ่มเติม

'ปาดงบทนี้'กล่าวถึง เด็กที่ไร้วาสนา เด็กกำพร้าที่'ไม่มีบิดาเลี้ยงดู' มักจะมีลักษณะนิสัยไม่เหมือนบิดาแต่จะเหมือนกับผู้เลี้ยงดูหรือผู้ที่ปกครองเด็กคนนั้น หรือกล่าวได้ว่า เด็กไม่ว่าจะเป็นลูกหลานใคร โดยส่วนใหญ่จะมีลักษณะนิสัยเหมือนกับผู้เลี้ยงดู

ทั้งนี้เด็กที่ไม่ได้รับการเลี้ยงดูโดยบิดา ถูกเปรียบเทียบ เป็น 'ลูกราชาที่มีขาคคงอ' ซึ่งโดยปกติแล้ว บุตรแห่งราชามักถูกลี้นงมาอย่างดี จะไม่ได้รับการอุ้มสะพายแบบเข้าเวย (เอาขาบุตรพาดเข้าเวยของมารดาหรือผู้เลี้ยง ในขณะที่ทำงานไปด้วยเลี้ยงลูกไปด้วย ซึ่งส่งผลให้ขาของเด็กโก่งหรือคดงอได้) ดังนั้นบุตรของราชา, ผู้ดี หรือเศรษฐีซึ่งไม่ต้องทำงานไปด้วยเลี้ยงลูกไปด้วยย่อมไม่มีโอกาสที่ขาจะโก่งมีแต่เพียงถูกลี้นงด้วยคนอื่นเท่านั้นจึงจะมีลักษณะดังกล่าว นอกจากนี้ลักษณะนิสัยของเด็กที่เป็นไปตามผู้เลี้ยง ถูกเปรียบเทียบกับ 'เงาของต้นไม้' ซึ่งไฟจะตรง โด้ง เงา หรือเอนเอียงไปทางใด เงาก็จะเป็นเช่นนั้นเหมือนกัน

(15) 'ปาดงเสียดสี

'ปาดงเสียดสี'เป็น'ปาดง'ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเปรียบเปรยเพื่อให้มีความสำนึก และตระหนักในสิ่งที่กระทำลงไป บางครั้งอาจจะใช้เหยียดหยาม ดูถูกหรือตำหนิต่างๆ เช่น

บท'ปาดง/ความหมายคำต่อคำ	อธิบายความหมาย	บท'ปาดงเขียนอักษรยาวี
เปาะ ปูโยะฮ ยากุง พ่อ นกกระทา ข้าวโพด	เจ้าพ่อนกกระทาข้าวโพดเอ๋ย	فأفويه جاكوغ
อาเนาะ บาบี ซอเคาะ ลูก หมู ขวิด	เจ้าลูกหมูขวิด	انق بابي سادق
อาปอ รุโยะฮ 'กาปง อะไร ค้างคาว ที่หมู่บ้าน	เสียงอะไรค้างคาวหมู่บ้าน	افريوه كمفوغ
บือลาโก ฮูดู กูเอาะ ชน ค้างคาว มีค้อไค้	ประลองค้างคาวมีค้อไค้	بلاگ هولو گولق
ฮูดู กูเอาะ โต๊ะแบ ค้างคาว มีค้อไค้ โต๊ะแบ	ค้างคาวมีค้อไค้ ของโต๊ะแบ	هولو گولق توبي
บือลาริ ซูโซ ฮูแด วัง ชาย ป่า	วังไล่กันที่แนวชายป่า	برلاري سوسور هوتن
ลียะ ชูปอ ลือแบ ดู เหมือน บัณขิต	ดูแล้วเหมือนบัณขิต	ليأ(ليهت) سروفالي
บือราเอ ชูรูปอ แซแด นิสัย เหมือน ชาตาน	แต่ใจนินิสัยนั้นเหมือนชาตาน	فعيل (فراغي) سروفا شیطان

นายสาหะ แวสะมะแอ ตำบลประจัน อำเภอยะรัง พ.ศ.2552

คำอธิบายเพิ่มเติม

'ปาดง'นี้ได้เปรียบเทียบกับคนที่ดูดีเสมือนบัณขิต แต่เมื่อเกิดความโกรธ หรือโมโห ก็จะแสดงลักษณะนิสัยที่ไม่ดีออกมา ลักษณะนิสัยที่ไม่ดีนั้นถูกเปรียบเทียบกับเหมือนชาตาน

ทั้งนี้'ปาดง'ดังกล่าวบ่งบอกนิสัยของคน ภายนอกดูดี เหมือนบัณขิต หรือคนที่มีความรู้ แต่มีนิสัยเหมือนชาตาน การที่นำสิ่งใดมาเปรียบเทียบกับชาตาน เป็นสิ่งที่บ่งบอกว่าร้ายที่สุดเพราะชาตานในอิสลามเป็นสิ่งที่ ไม่ดี สิ่งชั่วที่สุด หรืออาจกล่าวได้ว่าชาตานเป็นตัวแทนของความชั่วทุกสิ่งทุกอย่าง ถ้าทำอะไรในสิ่งที่ไม่ดีก็จะเอาชาตานมาเปรียบเทียบ

(16) 'ปาดงแนวบทเพลง

'ปาดงแนวบทเพลง'เป็น'ปาดง'ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักการหรือการให้โอวาทต่างๆ โดย'ปาดง'ประเภทนี้อาจเหมือนกับซายิร(syair) แต่มีรูปแบบของ'ปาดง' มักแต่งเป็นเพลงมีเนื้อหาค่อนข้างยาวและ

มีความต่อเนื่องกัน 'ปาดงลักษณะนี้ยังมีการนำไปใช้แต่งเป็นเพลงบาดีเกในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในปัจจุบัน เช่น

บท'ปาดง/ความหมายคำต่อคำ	อธิบายความหมาย	บท'ปาดงเขียนอักษรยาวี
มาซอ มู ฮาลูซ เวลา เจ้า เล็ก	เมื่อตอนเจ้าเล็ก ๆ	ماس مو هالوس
เนาะ บูละฮ กือบือซา จะ ได้ เติบใหญ่	กว่าจะได้เติบโตใหญ่	نأ بوليه كبسر
ออแร่ ตูวอ อาซุส คน แก่ พุ่มฟัก	พ่อแม่คอยพุ่มฟัก	اورغ توا اسوه
แปรือ ซาปา ปานา เลี้ยงดู ถึง เก่ง	เลี้ยงดูจนเจ้าเก่ง	فليهير اسمفي فندي
บิลอ มู ตูวอ เมื่อ เจ้า แก่	เมื่อเจ้าเติบโตใหญ่	بيلا مو توا
ปานา บือจากะแป เก่ง พุดจา	พุดจาได้เก่งคล่อง	فندي برچاكفن
อีนู มู คีอูรากอ แม่ เจ้า เนรคุณ	ต่อแม่เจ้าเนรคุณ	ايبو مو درهاكا
ซาปา แซปะ ตือแน ถึง เตะ ถีบ	ถึงกับเอาเท้าถีบ	سمفي سيفق تندغ
อีนู ชูกอ ฮาดี แม่ คีใจ	แม่นั้นแสนดีใจ	ايبو سوکا هاتي
อาเนาะ ซือกา ราชอ มูโย ลูก สดชื่น รู้สึกละดีใจ	ขามลูกสบายก็สุขใจ	انق سكرراس موجور
ดิแย กาซอ อาปี อยู่ไฟ ไม้พิน	อยู่ไฟกองไม้พิน	برديم كايو افي
ซาปา ยื่อนือรืออาตะฮ คาโป ถึง หลับ บน เตา	จนหลับไหลบนเตาผิง	سمفي جندرالتس دافور
จูบอ กิตอ กิรือ ลอง เรา คำนวณ	ลองเราคิดให้ดี	جوباكيت كيرا
มาซอ อีนู โคะ 'งานง เวลา แม่ กำลัง ตั้งครรภ์	ขณะแม่นั้นตั้งครรภ์	ماس ايبو سدغ مغندوغ
ซาเกะ ฮาบิส ราชอ เจ็บ หมด รู้สึก	เจ็บปวดแสนเหลือทน	ساكيت هابيس تراس
บือค็ือณ ปาแป ปุงง ปวดหนึบ ๆ แผ่น ก้น	ปวดหนึบ ๆ ที่แผ่นก้น	برديوت فافن فوغغوغ

บท'ปาดง/ความหมายคำต่อคำ	อธิบายความหมาย	บท'ปาดงเขียนอักษรยาวี
บิลอ มู บือชา เมื่อ เจ้า ใหญ่	เมื่อเจ้าเติบโตใหญ่	بيلامو بسر
เตาะ ซือกอ เนาะ ยาดี ไม่ นึก จะ เป็น	ไม่นึกเลยจะเป็นเช่นนี้	تاسغكاناجادي
อีนู เตาะละส อายา แม่ ไม่ได้ สอน	แม่สอนก็ไม่ได้	اييوتا بوليهاجر
มู ยาวะ ตาเปาะ กากิ เจ้า ตอบ ฟา เท้า	เจ้าตอบด้วยฝ่าเท้า	موجواب تافق كاكاي
มาซอ มู ฮาลุส เมื่อ เจ้า เล็ก	เมื่อตอนเจ้าเล็ก ๆ	ماسمو هالوس
เนาะ บูละส กือบือชา จะ ได้ เติบโตใหญ่	กว่าจะได้เติบโตใหญ่	نابوليهاكبسر
ออแร้ ตูวอ อาซุส คน แก่ พุ่มพริก	พ่อแม่คอยพุ่มพริก	اورغ تواسوه
แปรือ ชาปา ปานา เลี้ยงดู ถึง เก่ง	เลี้ยงดูจนเจ้าเก่ง	فليهير اسمفي فندي
บิลอ มู ตูวอ เมื่อ เจ้า แก่	เมื่อเจ้าเติบโตใหญ่	بيلاموتوا
ปานา บือจากะแป เก่ง พุดจา	พุดจาได้เก่งคล่อง	فندي برچاكفن
อีนู มู คือรากอ แม่ เจ้า เนรคุณ	ต่อแม่เจ้าเนรคุณ	ييومودرهاكا
ลือเบะส ปาคอ บือนาแด เกิน กว่า สัตว์	ยิ่งกว่าสัตว์ใด ๆ	لبيه فد بيناتغ
บือกีนิ ชายอ แบบนี้ เท่านั้น	เช่นนี้เองหรือ	بگيني سهاج
อาเนาะ คีบาละสแซ ลูก ตอบแทน	ที่ลูกตอบแทน	انق دبالسن
คืองา อีนู คือรากอ กับ แม่ เนรคุณ	ต่อแม่เจ้าเนรคุณ	دغن اييومودرهاكا
ลือเบะส ปาคอ บือนาแด เกิน กว่า สัตว์	ยิ่งกว่าสัตว์ใด ๆ	لبيه فد بيناتغ
จูบอ บือราดี ลอง สังเกต	เจ้าลองทวนคิดดู	جوبا فرهاتي
บาแร้ ชูเคะส ญาคอ ของ เสร็จ ชัดเจน	สิ่งที่เกิดชัดแจ้ง	بارغ سوده پات

บท'ปาดง/ความหมายคำต่อคำ	อธิบายความหมาย	บท'ปาดงเขียนอักษรยาวี
ปูลา ยื่อลาปี ⁸ เกาะ ยื่อลาปี	เกาะ ยื่อลาปี	فولو جلافي
กาตอ อาเนาะ คือรากอ ว่า ลูก เนรคุณ	กล่าวกันว่าคือลูกเนรคุณ	دكات انق درهاكا
บิลอ มู บือชา เมื่อ เจ้า ใหญ่	เมื่อเจ้าเติบโตใหญ่	ببلا مو بيسر
คูโคะ รุเมะฮ ตีง อยู่ บ้าน สูง	อยู่บนบ้านหลังสูง	دودوق رومه تيغكي
แสงอ เตาะ กาบา จน ไม่ รู้สึกตัว	จนเจ้านั้นลืมนตัว	هيغكا تاكابر (تأسدر)
คือลูปอ อีบุ ซือคีรี ลืมน แม่ ตนเอง	ลืมนกระทั่งแม่ตนเอง	ترلوفا اييو سنديري

นางเซาเคห์ เจ๊ะและฮ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี พ.ศ.2553

คำอธิบายเพิ่มเติม

บท 'ปาดงข้างต้นกล่าวถึงลูกที่เนรคุณต่อพ่อแม่ เมื่อเติบโตมีชีวิตที่ดี กลับลืมนหรือทอดทิ้งผู้เป็นพ่อแม่ เมื่อยามเล็กพ่อแม่เลี้ยงดู พูมพิัก ด้วยความรัก ตามใจทุกอย่าง เมื่อยามเจ็บไข้ พ่อแม่ไม่หลับนอน คอยดูแลลูก ผลัดกันเฝ้าดูแล ปลูกฝังทุกสิ่งทุกอย่าง ส่งลูกให้ร่ำเรียนหนังสือ เพื่ออนาคตที่ดีของลูกในวันข้างหน้า ครั้นเมื่อลูกเติบโตใหญ่ มีงานทำที่ดี เป็นคนใหญ่คนโต ลูกกลับพุดจาจงหอง หยิ่งยโส ต่อผู้ให้กำเนิด มินาซำ ไม่ยอมรับและทอดทิ้งพ่อแม่ผู้ให้กำเนิด ดังตำนานเกาะยื่อลาปี ซึ่งตั้งอยู่นอกชายฝั่งอำเภอไม้แก่นและอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

(17) 'ปาดงวิถีชีวิต

'ปาดงวิถีชีวิต เป็น'ปาดงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการขนบธรรมเนียมของมนุษย์ บุคลิกของมนุษย์และวัฒนธรรมที่มีการสืบทอดจากชนรุ่นก่อนมายังชนรุ่นหลัง บางครั้งอาจจะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่นนั้นๆ เช่น

บท'ปาดง/ความหมายคำต่อคำ	อธิบายความหมาย	บท'ปาดงเขียนอักษรยาวี
ฮายง ลาโมะ ลายู ไกว ลาโมะ ลายู	ไกวเปลลอยละลื้อ	ايون لمبوت لاجو

⁸ เกาะยื่อลาปี มีตำนานเล่าว่าเกาะแห่งนี้เกิดจากซากเรือของลูกที่เนรคุณต่อแม่ โดยไม่ยอมรับว่าเป็นแม่ของตนเมื่อเห็นแม่อยู่ในสภาพที่ยากจน เพราะอายุต่อกรรยาของคนที่เป็นผู้มีฐานะและเป็นตระกูลเจ้าเมือง ด้วยความเข้าใจแม่จึงได้สาปแช่งลูกของตนให้พบแต่ความหายนะ และในที่สุดเมื่อลูกเนรคุณเล่นเรือออกจากฝั่งเพื่อกลับเมือง ทันใดก็เกิดพายุและ คลื่นแรงจนเป็นเหตุให้เรือล่มในทะเล ทั้งเรือและร่างของเขาก็ได้กลายเป็นเกาะในที่สุด ปรากฏให้เห็นเป็นอนุสรณ์เตือนใจจนถึงปัจจุบัน

บท'ปาดง/ความหมายคำต่อคำ	อธิบายความหมาย	บท'ปาดงเขียนอักษรยาวี
กาโยะฮ บาแต ปีแซ พาย ลำตัน กล้วย	เอาลำตันกล้วยพายเป็นเรือ	คาโยะฮ บาตง ฟิสง
ตือนุง กา-เอ็ง บายู ทอ ผ้า เสื้อ	ทอเสื้อผ้า	ตือนอน คาอิน บาจอ
ติรู อาเนาะ มูแซ เลียนแบบ ลูก อีเห็น	ลอกเลียนแบบลูกอีเห็น	ติรู อนค มูสง
อาเนาะ มูแซ ยาแต ลูก อีเห็น เพศผู้	ลูกอีเห็นเพศผู้	อนค มูสง จันต
อีนู คียอ 'ดินอ แม่ มั่น เพศเมีย	แม่ของมั่นเพศเมีย	อีนู ดิ บัตินา
ซาโง ลิปะ ปาแน เกล้าผม พับ ปาแน	ถักเปียแล้วเกล้าผม	สอโกล ลิฟต ฟندان
ติรู อาเนาะ จินอ ลอก ลูก จิน	เลียนแบบลูกคนจีน	ติรู อนค จินา
อาเนาะ จินอ ยาโม ลูก จิน ผมจุก	ลูกคนจีนไว้ผมจุก	อนค จินา จมبور
ปาเนา มา-อิง ปือรากะ เก่ง เล่น กับดัก	เก่งเล่นเครื่องมือดักสัตว์	ฟ نداย บรมานิน ฟราคต
ฮาเยาะ ซา-เอ็ง ตีโด ชวน เพื่อน นอน	ชวนเพื่อนมานอนด้วยกัน	ฮจ สานิน (คาอน) ติดอร์
อาเมะ บาตา ดากะ เอา หมอน กอด	แล้วเอาหมอนกอด	อเมิล บันตล ดากต

นายสาทะ แวสะมะแอ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี พ.ศ.2553

คำอธิบายเพิ่มเติม

บท 'ปาดงข้างต้นเป็นบทกลอนสำหรับเด็กโดยใช้ในการกล่อมเด็กนอน ในบทกลอนได้แทรกขนบธรรมเนียม หรือวิถีชีวิตของบรรพบุรุษไว้ในบทกลอนเพื่อเป็นการสืบทอดธรรมเนียมปฏิบัติจากรุ่นก่อนมายังชนรุ่นหลัง สิ่งของเครื่องใช้ของคนในสมัยก่อนจะไม่มีการซื้อขาย ส่วนใหญ่จะทำด้วยตนเอง เช่น ของใช้ในครัว เครื่องนุ่งห่ม ซึ่งจากวรรณคดีข้างบนนั้น เสื้อผ้าของคนสมัยก่อนนั้นจะมีการทอและถักเอง ลวดลายหรือรูปแบบต่าง ๆ นั้น ก็เลียนแบบจากธรรมชาติรอบข้าง เช่น จะมีการทอผ้าโดยเลียนลายอีเห็น

โดยธรรมชาติของเด็กแล้ว ชอบที่จะไ้ผมยาว แล้วผูกผมใส่ดอกไม้หรือโบว์ต่าง ๆ เพื่อดูแล้วให้เกิดความสวยงาม การไ้ผมของเด็ก ๆ ในสมัยก่อนก็จะไ้ผมยาวแล้วผูกเป็นจุก ซึ่งเป็นการเลียนแบบลูกคนจีน และลูกคนจีนหรือเด็ก ๆ นั้นก็จะมีการไ้ผมยาวแล้วผูกเป็นจุก (อาเนาะ จินอ ยาโม

= ลูกคนจีนไว้ผมจุก) การลอกเลียนแบบคนจีนนี้ สังเกตได้ว่า วิถีชีวิตของในสมัยก่อนคนมลายูมีความผูกพันกับคนจีนมาก ในสมัยก่อนนั้นคนจีนเป็นจำนวนมากจะค้าขายที่คาบสมุทรมลายู เพราะในสมัยก่อนนั้น คาบสมุทรมลายูมีศูนย์การค้าขายใหญ่แห่งหนึ่งและนอกจากนี้บางครั้งก็มีการย้ายถิ่นฐานจากประเทศจีนมาอาศัยอยู่บนคาบสมุทรมลายู และมีความผูกพันกับคนมลายูทั้ง ความสัมพันธ์ทางการค้าและทางความสัมพันธ์ทางครอบครัว เช่น คนจีนมีการแต่งงานกับคนมลายู เป็นต้น

(18) 'ปาดงปริศนาคำทาย

เป็นบท'ปาดงที่ตั้งคำถามเพื่อให้ผู้อื่นหรือผู้ที่ขับ'ปาดงด้วยกันได้โต้ตอบกัน โดยทั่วไปแล้ว จะตอบกลับในรูปแบบ'ปาดงเหมือนกัน แต่บางครั้งอาจจะตอบกลับโดยไม่ใช้รูปแบบ'ปาดงก็ได้ ซึ่ง'ปาดงชนิดนี้จะยึดการตั้งคำถามในบท'ปาดงเป็นหลัก ตัวอย่าง เช่น

บท'ปาดง/ความหมายคำต่อคำ	อธิบายความหมาย	บท'ปาดงเขียนอักษรยาวี
อิชะ รุเอกะ ตือบากา จินอ สวบ บุหรี ยาเส้น จิน	สวบบุหรียาเส้นจิน	ايسف روکو تمباکو جينا
กือลูลา'งาชะ บือบุงอ บุงอ ออก กวัน เป็นดอก ดอก	พ่นควันโขมงๆ	كلوار اسف بر بوغا
มาโชะ คือกะ อาเคะ เข้า โกลี่ นื่อง อาแบ เนาะ ตาญอ พี่(ชาย) จะ ถาม	เข้าโกลี่หนอยนื่องพี่จะถาม	ماسوق دکت ابغ نأتان
บอเวะช ปูชะ อาปอ นามอ ได้ สะคือ อะไร ชื่อ	ได้สะคือลงไปนั่นคืออะไร หนอ	بلوه فوسه اف نام

นางแวลิเมาะ โต๊ะแวอาอี อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี พ.ศ.2553

คำอธิบายเพิ่มเติม

เป็นบท'ปาดงเชิงปูจฉาวิไลสนาให้ผู้ฟังได้ทายตอบ โดยมีคำตอบที่ตกลงไปกฮาให้ได้หัวเราะครื้นเครง ดังเช่นบท'ปาดงข้างต้นที่ถามว่า “อะไรเอ่ยอยู่ได้สะคือ?” ความจริงแล้วเป็นการถามเพื่อเป็นการหยอกล้อระหว่างกัน คำตอบนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นคำตอบที่ไม่สุภาพหรือลามก แต่อยู่ที่ดุลพินิจของผู้ฟัง

บท'ปาดง/ความหมายคำต่อคำ	อธิบายความหมาย	บท'ปาดงเขียนอักษรยาวี
โน จาเนาะ จาแบ จือดานอ ชิงช้า จาเนพ กิ่ง ไม้จันทร์	ชิงช้าจาเนาะที่กิ่งไม้จันทร์	اندول چائی چابغ چدانا
อาเมะ ภาแต่ มือญกะ ลาดอ เอา ที่ดวง ดวง พริก	เอาถ้วยดวงไปดวงพริก	امبيل گنتغ مپوکت لادا

บท'ปาดง/ความหมายคำต่อคำ	อธิบายความหมาย	บท'ปาดงเขียนอักษรยาวี
มาวี อาตะ อาเบ เนาะ ตาญอ มา นื่อง ที่ จะ ถาม	มาชิน้องเอ๋ยที่จะถาม	ماري (دانغ) ادیق ناٹان
อาปอ บือนาเตตาโนะ คีดาตอ อะไร สัตว์ เขา ที่ ออก	อะไรเอ๋ยมีเขาที่ออก	اف بناتغ تندوق ددادا

นางเมะซา สามะ อำเภอยี่งอ จังหวัดนราธิวาส พ.ศ.2553

คำอธิบายเพิ่มเติม

เป็นบท'ปาดงเชิงปจณาวิสัยนา ให้ผู้ฟังได้ทายตอบ โดยมีคำตอบที่ตกลงไปกษา ให้ได้หัวเราะ ครั้นเครง ดังเช่นบท'ปาดงข้างต้นที่ถามว่า “สัตว์อะไรเอ๋ยมีเขาอยู่ทีกอก?” ความจริงแล้วไม่มีสัตว์ประเภทใดมีเขาอยู่ทีกอก จึงยากที่จะตอบถูก นอกจากต้องตีความเป็นอย่างอื่นก็คือ มนุษย์เพศหญิงมีเขาอยู่ที่หน้าอกที่หมายถึงด้านมนั่นเอง

4.5.2 ลักษณะการประพันธ์ของบท'ปาดงมลายูถิ่นปัตตานี

ลักษณะการประพันธ์ของ'ปาดงมลายูโดยทั่วไปจะใช้ต้นแบบของ'ปาดงสี่วรรค ซึ่งถือเป็นรูปแบบดั้งเดิมของ 'ปาดง ต่อมาได้มีการพัฒนาการเป็นลักษณะที่ซับซ้อนมากขึ้น เช่น 'ปาดงหกวรรค 'ปาดงแปดวรรค 'ปาดงสิบวรรค 'ปาดงต่อเนื่อง เป็นต้น บางครั้งจะมีการนำสุภาษิตมลายูมาแต่งเป็น'ปาดง ซึ่งสามารถพบได้ใน'ปาดงแบบสองวรรค ส่วน Amat Juhari Moain (2008) ได้แบ่งลักษณะการประพันธ์ของ'ปาดงได้ 11 ลักษณะ คือ'ปาดง 2 วรรค 'ปาดง 4 วรรค 'ปาดง 6 วรรค หรือดาสิบน 'ปาดง 8 วรรค 'ปาดง 10 วรรค 'ปาดง12 วรรค 'ปาดง14 วรรค 'ปาดงเซอโลกา (Seloka) 'ปาดงสัมผัส หรือต่อเนื่องกัน (Berkait) 'ปาดงปริศนาคำทาย และ'ปาดงรือยัง (Rejang)

ส่วนจากการวิเคราะห์ลักษณะการประพันธ์ของ'ปาดงมลายูถิ่นปัตตานีนั้น คณะผู้วิจัยได้ค้นพบลักษณะ'ปาดงเพียง 5 ลักษณะเท่านั้น คือ 'ปาดงสองวรรค 'ปาดงสี่วรรค 'ปาดงต่อเนื่อง 'ปาดงเซอโลกา และ'ปาดงรือยัง โดยมีรูปแบบการใช้คำในแต่ละวรรค ตั้งแต่ 3-5 คำ ดังรายละเอียดและตัวอย่างของแต่ละลักษณะต่อไปนี้

(1) 'ปาดงสองวรรค

'ปาดงสองวรรคมีลักษณะคือ วรรคแรกเป็นส่วนพรรณนา วรรคที่สองเป็นส่วนความหมาย โดยคำสุดท้ายของวรรคแรกจะสัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่สอง โดยส่วนใหญ่แล้ว'ปาดงสองวรรคเกิดจากการนำสำนวนสุภาษิต หรือสำนวนโวหารมาแต่งเป็น'ปาดง ดังตัวอย่างเช่น

บุรุงปือลาโตะ 'ปาลอ แม่เราะฮ

นกหัวขวาน หัว สีแดง

ตะเคาะ โตะ เตะละฮ มาแก กือดาเราะฮ

ไม่มี คา/ชาย,ปู้ย่า ไม่ได้ กิน

(นายสาเหะ แวสะมะแอ อ.ยะรัง จ.ปัตตานี พ.ศ.2553)

(2) 'ปาดงสี่วรรค

'ปาดงสี่วรรคมีรูปแบบคือ สองวรรคแรกเป็นส่วนพรรณนา สองวรรคสุดท้ายเป็นส่วนความหมาย โดยคำสุดท้ายของวรรคที่หนึ่งจะสัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่สาม และคำสุดท้ายของวรรคที่สองจะสัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่สี่ ดังตัวอย่างเช่น

บุรุง ตีขง ตือรือแบ ตีง

นกขุนทอง บิน สูง

ตีง นา-อิ ตีกูอ บาตุ

สูง ขึ้น สาม ไมล์

กาถู อาเคะ เนาะ ซือแน ฮาคี

ถ้า นื่อง จะ สบายใจ

กือนอ ตูโระ ปือกาตอแอ อีนู

ต้อง ตาม คำพูด แม่

(นายสุติง บินลอลิง อ.ยี่งอ จ.นราธิวาส พ.ศ.2553)

(3) 'ปาดงต่อเนื่อง

'ปาดงต่อเนื่องมีรูปแบบคือ เป็น'ปาดงที่มีวรรคต่อวรรคมีความต่อเนื่องกันพร้อมทั้งเนื้อหาที่มีความต่อเนื่องกัน และ ส่วนพรรณนานั้นสามารถใช้ประโยคเดียวกันก็ได้ 'ปาดงชนิดนี้มีพัฒนาการจาก'ปาดงสี่วรรคกล่าวคือ คำสุดท้ายของวรรคที่หนึ่งจะสัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่สาม และคำสุดท้ายของวรรคที่สองจะสัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่สี่ แต่จะนำวรรคที่สองของบทข้างต้นมาเป็นวรรคที่หนึ่งของบทต่อไป ลักษณะการสัมผัสดังกล่าวนี้เป็นลักษณะการสัมผัสที่พบมากที่สุดสำหรับ'ปาดงต่อเนื่องและมีความเหมือนกับลักษณะการสัมผัสกับ'ปาดงต่อเนื่องของมาเลเซีย ดังตัวอย่างเช่น

มาเซาะ มาแซ มาเซาะ มานิส

สุก เปรี๊ยว สุก หวาน

มาเซาะ ซาตุ มาแก ซาตุ

สุก หนึ่ง กิน หนึ่ง

'กาตะาะ ปีแซ มาตอ ยือรือนิส

ปาด คา ไส

'กาเตาะ ฎูรู บือลาแก กือรูตู
 คางกก หลัง เป็นผ่น
 มาเซาะ ซาตุ มาแก ซาตุ
 สุก หนึ่ง กิน หนึ่ง
 มาแก บาญะระ ตีเตาะ ยามิง
 กิน เยอะ ไม่ รับรอง
 'กาเตาะ ฎูรู บือลาแก กือรูตู
 คางกก หลัง เป็นผ่น
 'กาเตาะ 'มื่อญะระ บือโระ จือรูมิง
 เจียค ท้อง กระจกเงา

(นายครอเซะ โต๊ะตาหยง อ.ยะรัง จ.ปัตตานี พ.ศ.2553)

นอกจากนี้คณะผู้วิจัยได้ค้นพบลักษณะการสัมผัสของ'ปาตงชนิดนี้ใน'ปาตงมลายูถิ่น
 ปาตานีที่มีความแตกต่างอีกหนึ่งลักษณะ คือ จะนำคำสุดท้ายของวรรคที่สี่มาเป็นคำแรกใน
 วรรคที่หนึ่งของบทต่อไป ดังตัวอย่างเช่น

เปาะ ฎูโร๊ะฮ ยากุง
 พ่อ นกกระทา ข้าวโพด
 อาเนาะ บาปี ซอเดาะ
 ลูก หมู ขวิด
 อาปอ รือโยะฮ กางปง
 อะไร ดังลั่น หมูบ้าน
 บือลากูอ สูลู กูเลาะ
 ซน ค้าม มีค้อได้
 สูลู กูเลาะ โต๊ะแบ
 ค้าม มีค้อได้ โต๊ะแบ
 บือลาวิ ชูโซ ฮูแด
 วัง ชาย ป่า
 ลีสะ ชูปอ ลือแบ
 ดู เหมือน บัณขิต
 บือราเอ ชูรูปอ แซแด
 นิสัย เหมือน ซาดาน

(นายสาทะ แวสะมะแอ อ.ยะรัง จ. ปัตตานี พ.ศ. 2552)

(4) 'ปาตงเชอโลกา

'ปาตงเชอโลกามีลักษณะคือ เป็น'ปาตงที่มีวรรคพรรณนามากกว่าวรรคความหมาย
 บางครั้งอาจจะเหมือนกับวรรณกรรมซาอ์ร(syair) ซึ่งคำสุดท้ายของทุกวรรคมีเสียงเหมือนกัน
 หมดแต่จะไม่มีส่วนพรรณนาและส่วนความหมาย ในขณะที่'ปาตงเชอโลกาจะมีทั้งส่วน

พรรณนาและส่วนความหมาย โดยจะมีลักษณะการสัมผัสเหมือนกับ'ปาดงสี่วรรค'และมีการสัมผัสระหว่างบทเหมือน'ปาดงต่อเนื่อง' ดังตัวอย่างเช่น

คือเตาะ คือบุ ปือตง
ฟัน อ้อยคง
ชานา ปอสง ปี่แน
พิง คั่น หมา
ปือลาเราะ คาแล คูซง
เดินขบวน ใน สวน
ฮีนะ กุยาเฮะฮ โตะแน
จี ช้าง เจ้านาย
กุยาเฮะฮ โตะแน บุโด
ช้าง เจ้านาย บุโด
ปือลากู๋ บาและ ซือปือแร
ชน ช้าง ฟังตรงข้าม
ซือมาแล ตะเตาะ ตีโต
เมื่อคืน ไม่ได้ นอน
'ยูกอ แดเงาะ รุอแย
เผ้า คู หนึ่ง
รุอแย บาและ ปี่ตุ
หนึ่ง หลัง ประตุ
กือตอปา-เอ็ง บาและ คีเน็ง
หน้ากาก หลัง ผ่า
ตีแม อาเนาะ นาตุ
ยกด้วยสองมือ ลูกสะไภ้
ยุโตะฮ ตีปอ ลือเม็ง
ตก โคน หอก
ลือเม็ง บัวะแต ซิเย
หอก พลัดกันซ์ สยาม
ตีแก ตุโยะฮ รือลง
แพง เจ็ด รือลง (เป็นหน่วยวัด 1 รือลง = 0.71 เอเคอร์)
ยุแม่ มูโชะฮ ซิเย
สมัย สงคราม สยาม
มาแก ซากู มุลง
กิน สาธุ
มุลง ซือปือลือเปะฮ
สาธุ ไบทางเดียว
มุลง กาบง คาโตะ
สาธุ หมู่บ้าน คาโตะ
อากะ ตาแง ซือเมาะฮ

ยก มือ ไหว้
 มีเตาะ อาปง คาโตะ
 ขอ อภัย ท่านเจ้านาย
 คาโตะ เนาะ บือยาแล
 เจ้านาย จะ เดิน
 บาญะ ออแร อีริง
 เยอะ คน ขนบข้าง
 อีริง กือรูบา ยาแล
 จุง ควาย ป่า
 แสเลาะ มาโชะ จะ
 ด้อน เข้า กอก
 คาโระฮ ราโมะ ปาญ
 ไ่ว้ หมม ยาว
 มาแก ชีระฮ ลีปะ
 กิน ใบพดู พับ
 ปานา ลีปะ กา-เอ็ง
 เก่ง พับ ผ้า
 ลีปะ กาโซ แมเราะฮ
 พับ ผ้ากาโซ สีแดง
 ซือปูโละฮ ออแร ลา-เอ็ง
 ลีบ คน อื่น
 เตาะ ซามอ ซือคาอิง ซือคาเราะฮ
 ไ่ว้ เท่า เลือดเนื้อเดียวกัน

(นายสาหะ แวสะมะแอ อ.ยะรัง จ. ปัตตานี พ.ศ. 2552)

บท'ปาดงข้างต้นสังเกตเห็นว่า บาทพรรณนามีถึง 28 บาท ส่วนบาทความหมายอยู่ที่สองบาทสุดท้ายเท่านั้น ถึงแม้ว่าจะมีส่วนพรรณนาจำนวนหลายบาท แต่มีการสัมผัสเหมือนกับ'ปาดงสี่วรรค และมีการเชื่อมโยงระหว่างบทเหมือนกับ'ปาดงต่อเนื่องที่ใช้คำสุดท้ายของวรรคที่สี่มาเป็นคำแรกของบทถัดไปถือเป็นลักษณะเด่นของ'ปาดงเชอโลกามลาบูปาดานี

(5) 'ปาดงรือแย

'ปาดงรือแย มีลักษณะคือ เป็นการประพันธ์ที่ใช้ลักษณะของซาอिरหรือ'ปาดงโดยการใช้ชื่อวันหรือชื่อเดือนตามโหราศาสตร์หรือความเชื่อของกลุ่มชนนั้นๆ วันหรือเดือนจะสัมพันธ์กับชื่อของสัตว์ผลไม้ หรือต้นไม้ต่างๆ โดยทั่วไปแล้วจะมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับศาสนา การอบรมสั่งสอน โอวาส ตัวอย่างหรือข้อคิดต่างๆ โดยทั่วไป'ปาดงรือแยจะมีบทละ 5 วรรค โดยมีส่วนพรรณนา 3 วรรค ส่วนความหมาย 2 วรรค หรือ ส่วนพรรณนา 2 วรรค ส่วนความหมาย 3 วรรค แต่คณะผู้วิจัยได้ค้นพบ

ลักษณะของ'ปาดงรื้อย้งมลายูถิ่นปาดานีมีถึงบทละ 7 วรรคโดยจะเพิ่มวรรคสร้อยในสองวรรคแรกของ
ทุกบท ดังตัวอย่างเช่น

อาขง เจะซีตี มาเล้ง ปีรตาญอ
ยวาระ เจะซีตี ดี ปาดา ระนอ
ซื่อฮารี่ ญูแล อาคอสระฮ รื้อแย
ซื่อฮารี่ ญูแล กูดอ ญอ บือแล
บือแล ละฮ ญู ซาแป กือกาเก
ซีแดเตะกาลอ อาซุะ มือคาแด
ติงาละฮ ลาเกาะฮ ค็องา รื้อซื่อเก

อาขง เจะซีตี มาเล้ง ปีรตาญอ
ยวาระ เจะซีตี ดี ปาดา ระนอ
คูว ฮารี่ ญูแล อาคอสระฮ รื้อแย
คูว ฮารี่ ญูแล กือแยละฮ มานิง
ตुरुง มานิง ดี กาปา คะฮมัย
ซีแดเตะกาลอ อาซุะ มือคาแด
ติงาละฮ มาแก ค็องา มีนุหมัย

อาขง เจะซีตี มาเล้ง ปีรตาญอ
ยวาระ เจะซีตี ดี ปาดา ระนอ
ติกอ ฮารี่ ญูแล อาคอสระฮ รื้อแย
ติกอ ฮารี่ ญูแล ริมา คิฮานัย
ตुरुง มือนีตี อาทะฮ ปีรมาแด
ซีแดเตะกาลอ อาซุะ มือคาแด
ติงาละฮ มาแก ค็องา มีนุหมัย

อาขง เจะซีตี มาเล้ง ปีรตาญอ
ยวาระ เจะซีตี ดี ปาดา ระนอ
ปะ ฮารี่ ญูแล อาคอสระฮ รื้อแย
ปะ ฮารี่ ญูแล กูจิง คีแรแด
เกาะละฮ ตูแล อีแก ญอ กือเกาะฮ
ซีแดเตะกาลอ อาซุะ มือคาแด
ญาวือ กู ญูแล กาเราะฮมาตุลเกาะฮ

(นางมะฮาละ บินฮามะ อ.ยั้ง จ.นราธิวาส พ.ศ.2553)

จากการวิเคราะห์บท'ปาดงที่คณะผู้วิจัยเก็บมาได้ โดยส่วนมากแล้วมีเนื้อหาและลักษณะการประพันธ์ที่มีความคล้ายคลึงกันกับ'ปาดงมลายูมาเลเซีย อาจมีความแตกต่างที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะอยู่บางประการ กล่าวคือ มีการใช้คำศัพท์บางคำที่เป็นศัพท์เฉพาะท้องถิ่น ไม่ปรากฏใช้ในพื้นที่อื่น ลักษณะของภาษาที่ไม่ปรากฏการปะปนของภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ บ่งบอกถึงการปลอดจากอิทธิพลของทั้งสองอารยธรรมดังกล่าวในช่วงเวลานั้น แต่จะมีการปะปนของภาษาอาหรับอยู่มากซึ่งเป็นภาษาที่ชาวมลายูรับมาพร้อมๆกับการรับอิสลาม การปะปนของภาษาอาหรับสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของศาสนาอิสลามที่ยังรากลึกในสังคมมลายูปาตานีมาอย่างยาวนาน และลักษณะเด่นอีกประการหนึ่งของ'ปาดงมลายูถิ่นปาตานี คือ มีลักษณะการสัมผัสที่แตกต่างไปจาก'ปาดงมลายูมาเลเซียอยู่บ้างใน'ปาดงต่อเนื่องและ'ปาดงเชอโลกา อย่างไรก็ตามข้อมูลที่คณะผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมนี้คงไม่ใช่คำตอบสุดท้ายว่าเนื้อหาและลักษณะของ'ปาดงมลายูถิ่นปาตานีมีจำนวนประเภทของเนื้อหาและลักษณะการประพันธ์ตามที่ปรากฏข้างต้นเพียงเท่านั้น คณะผู้วิจัยมั่นใจว่ายังมีความหลากหลายของบท'ปาดงมลายูถิ่นปาตานีอีกไม่น้อยที่ยังไม่ถูกค้นพบหรือบท'ปาดงเหล่านั้นได้สูญหายไปจากดินแดนปาตานีสืบเนื่องจากการขาดการสืบทอดและการอนุรักษ์มาอย่างยาวนานก็เป็นได้

4.6 การตรวจสอบข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลแล้ว คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้อย่างถี่ถ้วน เพื่อความถูกต้องตามที่ปราชญ์ออกเสียงที่แท้จริง และเพื่อความถูกต้องทางด้านทักษะการแปล เพื่อให้ได้ใจความที่สมบูรณ์ โดยให้ปราชญ์ตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง หลังจากนั้นได้นำข้อมูลให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านตรวจสอบข้อมูล

4.6.1 ตรวจสอบข้อมูลโดยปราชญ์

หลังจากคณะผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยคณะผู้วิจัยได้เดินทางไปพบปราชญ์ผู้ให้ข้อมูลของ'ปาดงแต่ละบทอีกครั้งหนึ่ง เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของบท'ปาดงทั้งเนื้อหาและความหมาย จากการเดินทางไปพบปราชญ์ในครั้งนี้คณะผู้วิจัยสามารถแก้ไขข้อมูล'ปาดงที่ผิดเพี้ยนและการออกเสียงที่ไม่ชัดของปราชญ์ ได้ข้อมูลใหม่ๆเกี่ยวกับบท'ปาดงเช่น ได้ทราบความหมายของคำศัพท์ยากและคำอธิบายเพิ่มเติมของบท'ปาดงได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น นอกจากนี้คณะผู้วิจัยยังได้บท'ปาดงเพิ่มเติมจากปราชญ์อีกด้วย การลงตรวจสอบข้อมูลครั้งนี้ สะท้อนให้เห็นว่าจำนวนบท'ปาดงที่มีอยู่ในท้องถิ่นที่ยังไม่ได้ถ่ายทอดออกมาอีกจำนวนไม่น้อย แต่ต้องใช้ระยะเวลาในการสอบถามข้อมูลจากชุมชนต่างๆ ซึ่งต้องสอบถามและแสวงหาไปเรื่อยๆ

จากการลงพื้นที่ไปพบปราชญ์ในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้แสดงบท'ปาดงที่ได้ถอดเป็นตัวเขียนแล้วให้ปราชญ์ได้เห็นข้อมูลอย่างเป็นรูปธรรม การได้เห็นบท'ปาดงของตนเองถูกบันทึกอย่างเป็นลาย

ลักษณะอักษร ทำให้ปราชญ์มีความรู้สึกภาคภูมิใจที่มีผู้สืบทอดบท'ปาดงของเขาต่อไป ที่สำคัญการลงพื้นที่ครั้งนี้ทำให้คณะผู้วิจัยได้กระชับความสัมพันธ์ระหว่างปราชญ์มากยิ่งขึ้น

4.6.2 ตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้รู้

เมื่อได้นำข้อมูลจากปราชญ์'ปาดงมาแก้ไขอย่างเรียบร้อยแล้ว คณะผู้วิจัยได้ประสานกับผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน โดยคำแนะนำจากพี่เลี้ยงและผู้รู้ในชุมชนในพื้นที่ คือ อาจารย์สาเหอ อับดุลละ อัลยุฟรี และอาจารย์แวยูโซ๊ะ สามะอาลี เป็นผู้ตรวจสอบด้านวรรณกรรม และตัวเขียนมลายูถิ่นปาดานิ อาจารย์ อับดุลรอแมะ หะยีหะซา และอาจารย์อับดุลละ ตาเห เป็นผู้ตรวจสอบด้านวรรณกรรม และตัวเขียนอักษรยาวี นอกจากนี้คณะผู้วิจัยยังมีโอกาสเดินทางไปพบกับศาสตราจารย์ ดร. เจมส์ ที่ คอลิน ระหว่างที่ท่านมาปฏิบัติภารกิจที่มหาวิทยาลัยมาเลเซียปาหัง (U M P) ปัจจุบันท่านเป็นหัวหน้าศูนย์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มหาวิทยาลัยนอร์ท อิลินอยส์ สหรัฐอเมริกา ในฐานะที่ท่านเป็นหนึ่งในผู้เชี่ยวชาญภาษามลายู มีประสบการณ์การศึกษาเกี่ยวกับชาติพันธุ์มลายูมาร่วมสี่สิบปี จึงสามารถให้คำแนะนำที่มีประโยชน์ยิ่งต่อคณะผู้วิจัย โดยเฉพาะด้านรากศัพท์ต่างๆ อนึ่งคณะผู้วิจัยได้ติดต่อท่านผ่านนายอับดุลฮาเล็ม กาเร็ง ซึ่งเป็นหนึ่งในคณะผู้วิจัย ในฐานะที่เป็นลูกศิษย์และเคยร่วมงานวิจัยกับท่านมาก่อน

จากการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ คณะผู้วิจัยได้รับการตั้งข้อสังเกตจากอาจารย์สาเหอ อับดุลละ อัลยุฟรี และอาจารย์แวยูโซ๊ะ สามะอาลี ว่า บท'ปาดงบางบทไม่สมบูรณ์และมีการล้มสัที่ไม่คล้องจองกัน โดยสันนิษฐานว่า อาจเกิดจากการตกบกพร่องของคณะวิจัยเองระหว่างเก็บข้อมูลหรือบท'ปาดงที่มีการสืบทอดนั้นได้มีการคลาดเคลื่อนหรือสูญหายไปบางส่วน ซึ่งถือเป็นเรื่องปกติของมุขปาฐะที่ไม่มีการถ่ายทอดผ่านการจดบันทึก ควรไปสอบถามผู้รู้อื่นๆเพิ่มเติมที่นอกเหนือจากปราชญ์ผู้บอก'ปาดง ส่วนในด้านความหมายผู้รู้ได้แนะนำว่า ถ้าพบเจอคำศัพท์ที่ไม่ปรากฏในพจนานุกรม ให้ทับศัพท์หรือยึดคำแปลของปราชญ์ไว้ก่อน เพราะคำศัพท์บางคำอาจจะมีหลายความหมายที่แตกต่างจากความหมายในปัจจุบัน

อาจารย์อับดุลรอแมะ หะยีอาซา (2553, ธันวาคม16) ได้ให้คณะผู้วิจัยบันทึกบท'ปาดงตามที่ได้ยินจากปราชญ์ให้ละเอียดที่สุด ทั้งบท'ปาดงที่สมบูรณ์หรือไม่สมบูรณ์ก็ตาม หรือแม้แต่วรรณบท'ปาดงที่มีความคล้ายคลึงกับมาเลเซียก็ตาม อย่าไปกังวลกับรูปแบบหรือคำศัพท์ให้มากนัก เพราะการวิจัยในครั้งนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลบท'ปาดงเป็นเบื้องต้น ส่วนเนื้อหา รูปแบบ ของบท'ปาดงที่ไม่สมบูรณ์ อาจมีผู้รู้มาเพิ่มเติมในภายหลัง ถ้าตัดหรือไม่บันทึกบท'ปาดงที่ไม่สมบูรณ์จะเป็นการตัดโอกาสการถ่ายทอดของปราชญ์โดยสิ้นเชิง

อาจารย์อับดุลละ ตาเห (2553, ธันวาคม 20) ได้แนะนำให้คณะผู้วิจัยเขียนบันทึกบท'ปาดงมาลายูถิ่นปาดานิด้วยอักษรยาวี โดยยึดหลักการออกเสียงตามมลายูมาเลเซีย เพราะภาษามลายูถิ่นปาดานิ

ไม่มีตัวเขียน ซึ่งถ้าชุมชนอื่นที่ไม่อยู่ในพื้นที่ไม่สามารถอ่านหรือเข้าใจความหมายได้ถูกต้อง และบางครั้งอาจจะผิดเพี้ยนจากความหมายเดิม ส่วนในด้านความหมาย ถ้ามีความหมายสองนัยให้จดบันทึกและอธิบายเพิ่มเติม นอกจากนี้ท่านให้คณะผู้วิจัยตรวจสอบลักษณะของ'ปาดง'ที่ได้มา เพราะบางส่วนอาจจะเป็นส่วนหนึ่งของบทชาอ์ บางครั้งปราชญ์เองก็ไม่ทราบว่าบทที่กล่าวมาเป็น'ปาดง'หรือชาอ์ ซึ่งปราชญ์นั้นได้เพียงแต่ถ่ายทอดมรดกจากรุ่นทอด

ศาสตราจารย์ ดร.เจมส์ ที คอลินส์ (2554, มิถุนายน 8) ท่านได้ช่วยอธิบายความหมายของคำศัพท์ยากซึ่งเป็นคำศัพท์โบราณที่ปรากฏในบท'ปาดง'มลายูถิ่นปาตานีหลายคำ โดยท่านได้ชี้แนะวิธีการและความหมายคำศัพท์ยากจากการศึกษาประวัติที่มาของคำ ลักษณะการเขียนในสำเนียงต่างๆ รวมทั้งการศึกษารากศัพท์อย่างละเอียด ซึ่งช่วยคลี่คลายคำศัพท์ที่ยังไม่ทราบความหมายได้หลายๆคำ ท่านยังได้แนะนำให้คณะผู้วิจัยคำนึงถึง 2 ประการสำคัญในการจัดทำหนังสือ'ปาดง'คือ ให้ความสำคัญความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นเอาไว้ และต้องสามารถสื่อให้สังคมมลายูภายนอกได้เข้าใจด้วย เพื่อเป็นการเผยแพร่ความเป็นปาดานีสู่โลกกว้าง ท่านสนับสนุนให้คณะผู้วิจัยเขียนบท'ปาดง'เป็นตัวเขียนรูมีด้วย ซึ่งสามารถสื่อถึงสังคมมลายูส่วนใหญ่ได้อย่างสะดวก

จากข้อเสนอแนะของผู้รู้และผู้ทรงคุณวุฒิ คณะผู้วิจัยได้นำไปปรับปรุง แก้ไขบท'ปาดง'และนำไปตรวจสอบซ้ำเพื่อความถูกต้อง แต่ยังมีคำศัพท์บางคำที่ยังไม่สามารถแปลและอธิบายความหมายได้อย่างสมบูรณ์ เพราะปราชญ์เองก็ไม่ทราบความหมายเช่นกัน คณะผู้วิจัยได้สันนิษฐานว่า คงเป็นคำศัพท์โบราณและปัจจุบันไม่มีการใช้หรืออาจเกิดการเพี้ยนคำของปราชญ์ ซึ่งคณะผู้วิจัยได้คงคำศัพท์ตามเสียงที่ได้ยินมาจากปราชญ์ โดยไม่ได้เปลี่ยนแปลงตามความน่าจะเป็นแต่อย่างใด ทั้งนี้เพื่อนำมาจดบันทึกตามคำบอกเล่าของปราชญ์เป็นสำคัญ ส่วนการศึกษาบท'ปาดง'ที่กว้างขวางขึ้นสามารถทำได้ในภายหลัง

4.7 จัดทำหนังสือรวบรวม 'ปาดงมลายูถิ่นปาตานี พร้อมแผนที่ปราชญ์'

คณะผู้วิจัยได้ตั้งชื่อหนังสือนำเสนอบท'ปาดงมลายูถิ่นปาตานี'ว่า “'ปาดงมลายูปาตานี : วรรณกรรมร้อยกรองดั้งเดิมของชาวมลายูในจังหวัดปัตตานี” โดยประกอบด้วยส่วนต่างๆ ดังนี้

ปกหนังสือ

คำนำ

คำกิตติคุณ

คำนิยาม

สารบัญ

บทนำ

เนื้อหา (แบ่งตามประเภทเนื้อหา)

ข้อมูลปราชญ์ (รูปภาพ/ข้อมูลส่วนตัว)

บรรณานุกรม

บุคลานุกรม

โดยการนำเสนอเนื้อหาคณะผู้วิจัยนำเสนอเป็นกลุ่มประเภทตามเนื้อหาซึ่งมีทั้งหมด 18 ประเภทคือ 'ปาดงบุญคุณ' 'ปาดงประเพณี' 'ปาดงสำหรับเด็ก' 'ปาดงเปรียบเทียบ' 'ปาดงอบรมสั่งสอน' 'ปาดงผจญภัย' และ 'ท่องเที่ยว' 'ปาดงสนุกสนาน' 'ปาดงสุภาพดี' 'ปาดงศาสนา' 'ปาดงความรัก' 'ปาดงอำนาจ' 'ปาดงประวัติศาสตร์' 'ปาดงตัดพ้อต่อว่า' 'ปาดงวาสนา' 'ปาดงเสียดสี' 'ปาดงแนวบทเพลง' 'ปาดงวิถีชีวิต' และ 'ปาดงปริศนาคำทาย' โดยมีการอธิบายลักษณะของ'ปาดง'ในแต่ละประเภทพอสังเขป ส่วนการนำเสนอในแต่ละบทคณะผู้วิจัยได้จัดทำเป็นตาราง 3 ช่อง คือ ช่องที่หนึ่งเป็นบท'ปาดง'ตัวเขียนมลายูถิ่นอักษรไทยพร้อมด้วยความหมายคำต่อคำ ช่องที่สองจะบอกความหมายโดยรวมของแต่ละบรรทัด ช่องที่สามจะเป็นบท'ปาดง'ตัวเขียนอักษรยาวี และจะเขียนอธิบายเพิ่มเติมสำหรับคำหรือประโยคยากไว้ในส่วนอ้างอิงของแต่ละหน้า โดยใช้กระดาษขนาด บี5 (B5)

4.8 จัดเวทีนำเสนอข้อมูลต่อสาธารณชน

การจัดเวทีนำเสนอได้จัดขึ้นเมื่อคณะผู้วิจัยสามารถรวบรวมบท'ปาดง'ที่ผ่านการกลั่นกรองโดยปราชญ์และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยสามารถรวบรวมเป็นเล่มฉบับร่างไว้แล้ว ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยและสร้างความตระหนักแก่คนในพื้นที่ให้ทราบถึงความสำคัญของ'ปาดง'มลายูถิ่นของคนในพื้นที่ โดยมีผู้เข้าร่วมเป็นนักวิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิ ปราชญ์ท้องถิ่นด้าน'ปาดง' ครู นักเรียน ผู้เก็บข้อมูลรวมถึงนักวิจัยประเด็นภาษา และผู้สนใจทั่วไป

เวทีนำเสนอได้จัดทำขึ้นในวันที่ 21 พฤษภาคม 2554 ณ ห้องประชุมโรงเรียนประสานวิทยามูลนิธิ อำเภอชะอวด จังหวัดปัตตานี ตั้งแต่เวลา 08.00 น. – 15.30 น. โดยมีผู้เข้าร่วมจำนวน 110 คน ประกอบด้วย นักวิจัย 6 คน ปราชญ์ 4 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 6 คน ครู 12 คน นักเรียน 34 คน และผู้สนใจทั่วไป 48 คน กำหนดการในเวทีนำเสนอ'ปาดง'ประกอบด้วย การเปิดเวทีและกล่าวให้โอวาทโดยอาจารย์ อับดุลรอแม หะยีหะซา การขับ'ปาดง'โดยปราชญ์'ปาดง' การรับชมวีดิทัศน์การขับ'ปาดง'ที่ได้จากการลงพื้นที่ การนำเสนอบท'ปาดง'โดยคณะผู้วิจัยและเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมได้พิพากษ์ในประเด็นเนื้อหาและลักษณะของ'ปาดง' ความถูกต้องของการเขียน โอกาสและการนำไปใช้ การขับร้อง'ปาดง'โดยตัวแทนนักเรียน และกล่าวปิดพิธีโดยอาจารย์สาหะอับดุลเลาะ อัลยุฟรี ผู้ประสานงานศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นประเด็นภาษา

เวทีนำเสนอ'ปาดง'ถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญยิ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “ศึกษาและรวบรวม'ปาดง'และปราชญ์'ปาดง'มลายูถิ่นปัตตานีในจังหวัดปัตตานี” เพราะเป็นเวทีแรกที่จะนำเสนอเนื้อหาสู่สาธารณชน คณะผู้วิจัยได้เตรียมความพร้อมมากเป็นพิเศษ ตั้งแต่การเดินทางไปเชิญผู้เข้าร่วมเวทีนำเสนอ ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 6 คน คือ อาจารย์อับดุลรอแม หะยีหะซา อาจารย์อิสมาอีล

เบญจสมิทธิ อาจารย์อับดุลเลาะ ตาเห อาจารย์ฮูเซ็น ยูโซ๊ะ อาจารย์สาเหออับดุลเลาะ อัลยุฟรี และ อาจารย์แวยูโซ๊ะ สามะอาลี ครู และนักเรียนผู้เก็บข้อมูลจากโรงเรียนจำนวน 8 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนอัล-อิสลามียะห์วิทยามุนิธิ อำเภอยะรัง โรงเรียนมุนิธิอาชีตสถาน อำเภอกอโคโพธิ์ โรงเรียนบางกพิทยา อำเภอหนองจิก โรงเรียนศาสนูปถัมภ์ อำเภอเมืองปัตตานี โรงเรียนครุศาสตร์วิทยา อำเภอบาเจาะ โรงเรียนวิทยาศิลป์ อำเภอมายอ โรงเรียนทวีวิทยา อำเภอยะรัง และโรงเรียนประสานวิทยามุนิธิ อำเภอยะรัง ผู้ที่ได้รับเชิญดังกล่าวได้เข้าร่วมเวทีนำเสนอในครั้งนี้ได้อย่างพร้อมเพรียงกัน ยกเว้นอาจารย์แวยูโซ๊ะ สามะอาลี(ผู้ทรงคุณวุฒิ) อาจารย์จากโรงเรียนวิทยาศิลป์ และโรงเรียนศาสนูปถัมภ์ ซึ่งติดภารกิจไม่สามารถเข้าร่วมได้

เอกสารนำเสนอบทปาตงที่ใช้ในเวทีนำเสนอครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้จัดทำเป็นภาษามลายูตัวเขียนยาวี เพราะผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่เป็นผู้รู้และอาจารย์ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งมีความถนัดในตัวเขียนยาวีมากกว่า อีกทั้งบทปาตงตัวเขียนยาวีกำลังเป็นที่ต้องการสำหรับโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน การได้เห็นเอกสารที่เป็นรูปเล่มเป็นครั้งแรกนี้ยิ่งเพิ่มความมั่นใจว่าสิ่งที่พวกเขาได้ช่วยเก็บข้อมูลมาได้สูญเปล่า

การจัดเวทีในครั้งนี้ได้รับการชมเชยจากผู้เข้าร่วมทุกฝ่าย สามารถสร้างความเข้าใจต่อสาธารณชนถึงวัตถุประสงค์ของโครงการ การได้สัมผัสบทปาตงที่เป็นรูปธรรมผ่านการขับร้องของปราชญ์ และตัวอย่างวิธีทัศน์ที่นำเสนอ รวมทั้งบทปาตงรวมเล่มที่ปรากฏในหนังสือปาตงตัวอย่าง ได้สร้างความภาคภูมิใจในความเป็นเอกลักษณ์อันโดดเด่นของชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู ซึ่งทำให้เกิดความหลงใหลในเนื้อหาและทำนองการขับร้องอันไพเราะ ผู้เข้าร่วมหลายคนได้แสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อโครงการวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง ดังจะกล่าวต่อไปนี้

อาจารย์อับดุลรอแม หะยีหะซา (ผู้ทรงคุณวุฒิ) ได้กล่าวว่า “งานรวบรวมและศึกษาบทปาตงมลายูถิ่นปัตตานี เป็นสิ่งที่น่าชมเชยเป็นอย่างยิ่ง เพราะยากและน้อยคนที่จะทำ ทั้งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งรูปแบบการนำเสนอควรเขียนบันทึกให้ตรงกับคำและการออกเสียงของปราชญ์ให้มากที่สุด เพราะคำศัพท์สามารถบ่งบอกถึงอายุของบทปาตงพร้อมทั้งบ่งบอกถึงอัตลักษณ์ความเป็นปัตตานีได้อีกด้วย รวมทั้งควรแทรกรูปภาพและชื่อของปราชญ์ปาตงให้ปรากฏในหนังสือด้วย”

อาจารย์อับดุลเลาะ ตาเห (ผู้ทรงคุณวุฒิ) ท่านมีความเห็นว่า “ควรคงคำศัพท์เดิมไว้ที่ปราชญ์เปล่งออกมา เพื่อเป็นอัตลักษณ์ของปาตงมลายูปัตตานี และให้เขียนคำศัพท์มลายูมาเลเซียให้ชัดเจน และอธิบายคำศัพท์ยากอย่างถูกต้อง เพื่อไม่ให้เกิดความเพี้ยนในความหมายที่แท้จริง”

อาจารย์ฮูเซ็น ยูโซ๊ะ (ผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานคณะกรรมการอิสลามจังหวัดปัตตานี) ท่านได้เสนอให้ศึกษาการเขียนคำศัพท์ที่ถูกต้องตามความหมายที่ปราชญ์ต้องการสื่อ เพราะการเขียนผิดจะทำให้ความหมายเปลี่ยนไป ให้คณะผู้วิจัยศึกษาทำความเข้าใจลักษณะของปาตงอย่างละเอียดและยึดเป็นบรรทัดฐานประกอบการพิจารณาว่าปาตงที่ได้มีความถูกต้องสมบูรณ์หรือไม่ ส่วนการจดบันทึกเป็นอักษรยาวีท่านได้เสนอให้ทำเป็น 2 ส่วนแยกออกจากกัน คือ บทปาตงตามการออกเสียงของปราชญ์ใน

สำเนียงภาษามลายูถิ่นปาตานี และบทปาตงเขียนตามการออกเสียงในภาษามลายูมาเลเซีย ทั้งนี้เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของการใช้ภาษาในสมัยหนึ่งกับอีกสมัยหนึ่งว่ามีความเปลี่ยนแปลงหรือวิวัฒนาการอย่างไร ส่วนการนำไปใช้ต้องพยายามนำไปใช้ในการเรียนการสอนในโรงเรียนให้ได้

อาจารย์อิสมาอิล เบ็ญจสมิทธิ (ผู้ทรงคุณวุฒิด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น) ตั้งข้อสังเกตว่า การตั้งชื่อหนังสือเป็นภาษามลายูตามที่คณะผู้วิจัยใช้อยู่คือ คำว่า *تراดิสونัล* (traditional) ให้เขียนเป็น *اصل* หรือ *ملا* (original/old) เพราะคำว่า traditional เป็นคำศัพท์ใหม่ที่ยืมมาจากภาษาอังกฤษ ควรใช้คำศัพท์เดิมจะสอดคล้องกับเนื้อหามากกว่า

อาจารย์มามู สาและ (โรงเรียนครูศาสนาวิทยา) กล่าวว่า การรวบรวมเป็นรูปเล่มนับเป็นสิ่งที่ดี ยิ่ง แต่โอกาสที่จะเผยแพร่ในพื้นที่บ้านเราเป็นสิ่งที่ยากมากเพราะไม่ได้รับความนิยมนำเสนอให้เผยแพร่ในประเทศมาเลเซียด้วย เพราะมีโอกาสออกสู่โลกมลายูได้ง่ายกว่า และถือเป็นการเผยแพร่อัตลักษณ์มลายูถิ่นปาตานีสู่โลกภายนอก

อาจารย์อุสมาน โต๊ะดาหยง (โรงเรียนบางกพิทยา) ท่านได้ผ่านงานเกี่ยวกับงานวรรณกรรมมลายูมากมาย แต่ไม่เคยเห็นงานวรรณกรรมรวบรวมปาตงมลายูเฉพาะปาตานีมาก่อน ท่านยินดีให้การสนับสนุนอย่างถึงที่สุด และควรทำเป็นรูปเล่มให้เสร็จแล้ว พิมพ์เผยแพร่ทั้งใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และในมาเลเซีย โดยประสานกับ Dewan Bahasa Dan Pustaka Malaysia ซึ่งผู้รู้หลายท่านในที่นี้มีความคุ้นเคย และช่วยติดต่อได้ไม่ยากนัก

อาจารย์อัสลียะ ยาคอ (ผู้สนใจทั่วไป) ท่านได้แนะนำให้คณะผู้วิจัยระบุนวัน เดือน ปีของการได้มาของบทปาตงให้ชัดเจน และควรรับทำการเก็บรวบรวมบทปาตงในจังหวัดอื่นด้วย เพราะน่าจะมีบทปาตงมลายูถิ่นอีกมาก และล้วนใกล้สูญหายทั้งสิ้น ดังเช่น ในอำเภอสุไหงโกทิง ภูมิลำเนาเดิมของท่าน ยังมีปราชญ์ที่สามารถขับปาตงอยู่บ้าง แต่ล้วนอยู่ในวัยชรา และยังไม่มีการไปเก็บรวบรวม

อาจารย์สาเหอะฮับดุลเลาะ อัลยุฟรี (ผู้ทรงคุณวุฒิและตัวแทนศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ประเด็นภาษา) ท่านในฐานะตัวแทนจากศูนย์ประสานงานฯ ได้กล่าวขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ปราชญ์ อาจารย์ นักเรียน และผู้สนใจทั่วไปที่เข้าร่วมเวทีนี้เป็นอย่างยิ่ง ถือเป็นการรวมกลุ่มผู้รู้ด้านภาษามลายูในท้องถิ่นให้มานั่งคุยในเรื่องปาตงมลายูปาตานี ซึ่งเป็นครั้งสำคัญและไม่เคยปรากฏมาก่อน อย่างน้อยในช่วงหลายปีมานี้ ท่านหวังว่าจะมีอีกหลายๆ โครงการที่ต้องขอความร่วมมือจากคณะที่มาในวันนี้ และเป็นที่น่ายินดีที่คณะผู้วิจัยรุ่นใหม่กำลังสานต่อแนวคิด และการดำเนินงานของพวกเขา ซึ่งเป็นที่มั่นใจว่า ในอนาคตวรรณกรรมมลายูจะไม่สูญสิ้นหายไปจากสังคม

อาจารย์นอโรมลี (โรงเรียนครูศาสนาวิทยา) ท่านเป็นผู้หนึ่งที่ไม่สามารถมาร่วมเวทีนำเสนอได้ แต่ได้พบกับคณะผู้วิจัยระหว่างเดินทางไปโรงเรียนครูศาสนาวิทยา (2554, พฤษภาคม 16) ท่านมีความยินดี และให้ความสำคัญกับโครงการวิจัยนี้เป็นพิเศษ ท่านได้ให้ข้อคิดที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งว่า ปาตงเสมือนชุมทรัพย์ที่ถูกฝังอยู่ใต้ดินมาช้านาน การค้นหาและค้นพบเป็นสิ่งที่น่านับถือยิ่ง เมื่อชุด

มาแล้วจำเป็นต้องเจียรนัย แม้จะไม่สมบูรณ์เหมือนดั้งเดิมก็ไม่เป็นไร ดีกว่าการหายสาบสูญไปเลย แต่ในอดีตที่ผ่านมาเคยมีการขุดมาเจียรนัยแล้วในหลายๆ เรื่องที่บางสิ่งก็จมดิ่งลงไปอีก เพราะไม่มีผู้ใช้และไม่มีการถนอมรักษาไว้เก็บรักษา หากมีหน่วยงานที่รับผิดชอบที่ชัดเจนเหมือนมาเลเซียแล้ว เชื่อว่าขุมทรัพย์เหล่านี้จะผุดออกมาเป็นดอกเห็ดและอาจหลากหลายกว่ามาเลเซียเสียอีก ท่านได้กล่าวอีกว่า วรรณกรรมมุขปาฐะดังเช่น'ปาดง'เป็นสิ่งที่ปรากฏในสังคมมลายูมาช้านานมีมาก่อนกฎต่างๆ ที่มีคนมากำหนดไว้ในภายหลัง ฉะนั้น ท่านไม่เห็นด้วยที่จะเอากฎต่างๆ มาตั้ง แล้วเอาข้อมูลที่ขุดค้นมาได้มาเทียบกับกฎเหล่านั้น เพราะจะทำให้ข้อมูลบางอย่างไม่สามารถจะเข้ากับกฎได้และจะถูกตัดทิ้งไป ท่านแนะนำว่าควรมีกฎที่ยืดหยุ่นให้มาก เพื่อสามารถรองรับข้อมูลที่เก็บมาได้ทั้งหมด แม้บางส่วนจะไม่มีคุณสมบัติก็อาจค้นหาเพิ่มเติมได้ในภายหลัง

จากการจัดเวทีครั้งนี้ คณะผู้วิจัยสามารถสรุปข้อเสนอแนะที่สำคัญเพื่อนำไปปรับปรุงต่อไป คือควรจะศึกษาให้รอบคอบเกี่ยวกับการเขียนที่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ พร้อมทั้งนี้ควรจะทำเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เขียนตามลักษณะ'ปาดง'ที่สามารถทำให้บุคคลทั่วไปอ่านแล้วสามารถเข้าใจได้ โดยอาจต้องตัดหรือเพิ่มเติมหน่วยคำหรือคำหรืออธิบายขยายความเพิ่มเติม กับส่วนที่เขียนตามรูปแบบที่ได้ยินจากปราชญ์ เพราะการเขียนตามเสียงบอกของปราชญ์นั้นจะสามารถสะท้อนถึงความเป็นอัตลักษณ์ของมลายูปาดานี นอกจากนี้การคงความเดิมตามคำบอกของปราชญ์นั้นจะมีคำศัพท์ดั้งเดิม ซึ่งอาจจะเป็นคำศัพท์เชิงประวัติศาสตร์ เป็นการสะท้อนวิถีชีวิตที่ดำรงมาตั้งแต่โบราณ ในส่วนของคำที่มีความหมายซับซ้อนนั้น ให้มีการเขียนอธิบายไว้ เพื่อไม่ให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายผิด หรือตีความอย่างอื่น อนึ่งการจัดเวทีในครั้งนี้ ทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้มีความตระหนักต่อมรดกอันล้ำค่าอย่างบท'ปาดง' ว่าควรรักษาไว้ให้ดำรงอยู่ต่อไปกับชาวมลายูอย่างยั่งยืน

ส่วนอุปสรรคบางประการในการจัดเวทีนำเสนอบท'ปาดง'ในครั้งนี้คือเวลาไม่เพียงพอ เพราะยังมีผู้เข้าร่วมอีกหลายคนที่ยังไม่ได้เสนอความคิดเห็น นอกจากนี้ปราชญ์'ปาดง'มาเข้าร่วมได้ไม่หมดเนื่องจากบางท่านติดภารกิจ บางท่านป่วย หลายคนความชราภาพทำให้ไม่สะดวกที่จะเข้าร่วมได้ อย่างไรก็ตามภาพความร่วมมือจากบุคคลทุกฝ่ายในการจัดเวทีในครั้งนี้ค่อนข้างเหนือความคาดหมายของคณะผู้วิจัย

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากเวทีนำเสนอนี้คืออยากให้มีการจัดกิจกรรมในลักษณะนี้อีก โดยควรเชิญคนในวงการต่างๆ(นอกเหนือจากวงการศึกษ) เช่น ผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น เข้าร่วมด้วย และควรใช้เวลาแก่ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบข้อมูลให้มากขึ้น เพื่อแก้ไขข้อมูลได้อย่างสมบูรณ์มากขึ้น เนื่องจากผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่านก็มีภาระงานของท่านอยู่เดิมแล้วก่อนหน้านี้

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้คณะผู้วิจัยสามารถดำเนินกิจกรรมครบทุกกิจกรรมที่ปรากฏในแผนการดำเนินโครงการ คือการทำงานเป็นกลุ่ม ประชุมติดตามและหาทางแก้ไขปัญหาย่อยตลอดเวลา การใช้ความพยายามอย่างสูงในการติดต่อประสานงานขอความร่วมมือจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการลง

พื้นที่เชิงลึกด้วยคณะผู้วิจัยเองจำนวนบ่อยครั้ง ทำให้สังคมมีความไว้วางใจต่อคณะผู้วิจัย และเกิดความร่วมมือและเห็นความสำคัญของโครงการวิจัย จึงยินดีให้ความร่วมมืออย่างดียิ่ง การได้รับความร่วมมือจากทั้งคณะครูและนักเรียนในโรงเรียนต่างๆ จากคณะผู้ประสานและปราชญ์ผู้รู้ ตลอดจนคณะผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบข้อมูล ถือเป็นคณะบุคคลที่มีส่วนสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการวิจัยในครั้งนี้

ส่วนปัญหาความล่าช้าในการดำเนินโครงการจำเป็นต้องขยายเวลาในการดำเนินการถึงสองครั้ง พบว่าการดำเนินโครงการในช่วง 6 เดือนแรกตั้งแต่การศึกษาข้อมูล การเตรียมเครื่องมือเก็บข้อมูล การลงพื้นที่ตามโรงเรียนและการลงพื้นที่พบปราชญ์ในพื้นที่ใกล้เคียงไม่พบปัญหาความล่าช้าแต่อย่างใด แต่เมื่อเข้าสู่ช่วง 6 เดือนที่สองตั้งแต่การลงพื้นที่เชิงลึกตามพื้นที่ต่างๆ การถอดเทป การแปลความหมาย และการวิเคราะห์เนื้อหา การตรวจสอบข้อมูล และการเขียนรายงาน กลับประสบกับความล่าช้าเพราะความเป็นจริงแล้วคณะผู้วิจัยต้องทำกิจกรรมต่างๆ เป็นจำนวนครั้งที่มากกว่าที่กำหนดในแผนการ เพราะมีตัวแปรบางประการเช่น การติดต่อประสานงานเพื่อสร้างความร่วมมือและความไว้วางใจระหว่างคณะผู้วิจัยและชุมชนจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาและความบ่อยครั้ง สุขภาพของปราชญ์บางครั้งทำให้กำหนดการต้องเลื่อนไปหลายครั้ง และการดำเนินการแก้ไขเพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลให้มากที่สุดนั้นต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุงข้อมูลอยู่หลายครั้งเช่นกัน

ส่วนที่ 5

ผลการดำเนินงาน

ชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จัดเป็นกลุ่มชนวัฒนธรรมมลายูมีภาษามลายูถิ่นปาตานีเป็นภาษาแม่ใช้เป็นภาษาสื่อสารในชีวิตประจำวัน และเป็นภาษาในการเรียนการสอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม หรือสถาบันศึกษาปอเนาะจากอดีตถึงปัจจุบัน ภาษามลายูถิ่นปาตานีมีลักษณะคล้ายคลึงกับภาษามลายูถิ่น กลันตันในประเทศมาเลเซีย

ชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในพื้นที่แห่งนี้มีวัฒนธรรมทางภาษาและวรรณคดีที่แตกต่างจากของไทยโดยสิ้นเชิงแต่เหมือนกับชาวมลายูในมาเลเซีย ตัวอักษรที่ใช้คืออักษรยาวีและอักษรรูมี ตัวอักษรยาวีเป็นตัวเขียนที่พัฒนามาจากอักษรอาหรับ ซึ่งเข้าสู่ดินแดนแหลมมลายูพร้อมๆกับการเข้ามาของศาสนาอิสลามในราวคริสต์ศตวรรษที่ 13 และ 14 และได้แพร่ครอบคลุมทั่วดินแดนมลายูในคริสต์ศตวรรษที่ 16 และ 17 ⁹ เมื่อศาสนาอิสลามได้หยั่งรากลึกในดินแดนมลายูแล้ว ภาษามลายูตัวเขียนยาวีจึงเป็นที่นิยมไปด้วย วรรณกรรมต่างๆทั้งที่เกี่ยวกับศาสนาอิสลามและไม่เกี่ยวกับศาสนาต่างก็ถูกบันทึกด้วยอักษรยาวีทั้งสิ้น แต่ส่วนใหญ่แล้วตัวอักษรยาวีจะถูกใช้ในกิจกรรมทางศาสนามากกว่า จนกระทั่งเมื่อสูญค่าอาณานิคม ประเทศอังกฤษเป็นชาติที่สามารถครอบครองดินแดนบางส่วนของมลายูได้ จึงเกิดการเทียบเคียงเสียงในภาษามลายูกับภาษาอังกฤษขึ้น ทำให้เกิดภาษามลายูตัวเขียนรูมีหรือโรมันขึ้น เพื่อความสะดวกในการเรียนภาษามลายู ทำให้ตัวเขียนยาวีค่อยๆเสื่อมความนิยมลงในระยะต่อมาถึงปัจจุบัน งานวรรณกรรมมลายูที่เขียนด้วยอักษรยาวีถูกนำมาแปลงเป็นอักษรรูมีจำนวนมากมายเพื่อความสะดวกในการศึกษาและเผยแพร่ แต่ชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยยังคงนิยมใช้ตัวเขียนยาวีอยู่อีกมากเพราะดินแดนชายแดนภาคใต้ไม่เคยตกเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษแต่อย่างใด งานวรรณกรรมที่พบจึงเป็นภาษามลายูอักษรยาวีอยู่อีกและส่วนใหญ่เป็นวรรณกรรมที่เกี่ยวกับศาสนา แต่วรรณกรรมด้านอื่นแทบจะไม่มีการบันทึกไว้เลย วรรณกรรมส่วนนี้จึงค่อยๆหายไปจากสังคมชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ตามค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไป

5.1 แหล่งข้อมูล'ปาตงมลายูถิ่นปาตานี

การค้นหาวรรณกรรมพื้นบ้านดั้งเดิมที่เป็นของชาวมลายูมุสลิมปาตานีจริงๆนั้นหาได้ยาก ที่มีอยู่มักจะเป็นในรูปของนิทานเรื่องเล่า ซึ่งไม่มีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรแต่อย่างใด วรรณกรรมประเภทบทกลอน'ปาตงก็เช่นกัน แทบจะไม่มีมีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร แต่ยังสามารถศึกษาได้จากชาวมลายูมุสลิมที่มีวรรณกรรมประเภทนี้อยู่บ้าง แม้จะหลงเหลืออยู่ไม่มากนักก็ตาม

การเก็บข้อมูลบท'ปาตงและปราชญ์'ปาตงในครั้งนี้ได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากทุกฝ่าย โดยเฉพาะคณะครูและนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามทั้ง 10 โรงเรียนในฐานะผู้ช่วยเก็บข้อมูล

⁹ Hashim Haji Musa. Sejarah Perkembangan Tulisan Jawi. 1999. p. 4.

ในเบื้องต้น และผู้รู้ในชุมชน ผู้นำชุมชน ปราชญ์'ปาดงในฐานะผู้ให้ข้อมูลเชิงลึกในการลงพื้นที่ของ คณะผู้วิจัย ในการศึกษาวรรณกรรมร้อยกรอง'ปาดงมลายูถิ่นปาดานีที่เก็บมาได้ คณะผู้วิจัยได้แยกศึกษา เป็น 2 ประเด็นคือ การศึกษาเนื้อหาของบท'ปาดง และการศึกษาลักษณะการประพันธ์ของบท'ปาดง

คณะผู้วิจัยสามารถรวบรวมบท'ปาดงมลายูถิ่นปาดานีที่แตกต่างกันได้เป็นจำนวน 320 บท โดยมี แหล่งที่มากระจายตามพื้นที่วิจัยแต่มีความหนาแน่นที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ดังสังเกตุได้จากตาราง ต่อไปนี้

ตารางแสดงจำนวนบท'ปาดงที่เก็บได้ในอำเภอต่างๆในจังหวัดปัตตานีและนอกจังหวัดปัตตานี

ลำดับที่	ชื่ออำเภอในจังหวัดปัตตานี	จำนวนบท'ปาดง
1	อำเภอเมือง	65
2	อำเภอยะรัง	152
3	อำเภอโคกโพธิ์	-
4	อำเภอหนองจิก	12
5	อำเภอสายบุรี	-
6	อำเภอปะนาเระ	4
7	อำเภอกะพ้อ	-
8	อำเภอมายอ	-
9	อำเภอแม่ลาน	4
10	อำเภอยะหริ่ง	-
11	อำเภอไม้แก่น	-
12	อำเภอยะหริ่ง	23
13	นอกจังหวัดปัตตานี (อ. ยี่งอ จ. นราธิวาส)	60
รวม		320

จากตารางแสดงให้เห็นว่าบท'ปาดงมลายูถิ่นปาดานีพบมากที่สุด ในอำเภอยะรังและอำเภอเมือง ตามลำดับและมีบางอำเภอที่ไม่มีการพบ'ปาดงเลย ความแตกต่างของข้อมูลเหล่านี้สามารถกล่าวได้ว่าใน พื้นที่อำเภอยะรังและอำเภอเมืองปัตตานีนั้นเป็นแหล่งอารยธรรมมลายูมาแต่โบราณ ชุมชนในบริเวณนี้ ล้วนมีความเป็นมาที่ยาวนานนับร้อยๆปี เคยเป็นที่ตั้งศูนย์กลางการปกครองและการค้าขายในอดีต ความ เข้มข้นของวรรณกรรมจึงมีมากกว่าพื้นที่อื่นๆที่ห่างออกไป แต่ข้อสันนิษฐานประการหนึ่งคือการลง พื้นที่เชิงลึกของคณะผู้วิจัยที่เลือกพื้นที่ใกล้เคียงก่อนคือในอำเภอยะรัง เมื่อค้นพบ'ปาดงที่เข้าข่าย'ปาดง มลายูถิ่นปาดานีคณะผู้วิจัยจะบันทึกเก็บไว้ทันที ต่อมาเมื่อไปพบ'ปาดงบทเดียวกันมีการใช้คำที่

เหมือนกันในพื้นที่อื่นคณะผู้วิจัยจะไม่ทำการบันทึกซ้ำและจะไม่นับเป็น'ปาดงบทใหม่' ซึ่งการค้นพบ'ปาดง'ที่มีความเหมือนลักษณะนี้มีอยู่มาก จำนวน'ปาดง'ในพื้นที่อื่นที่มีจำนวนน้อยส่วนหนึ่งเพราะไปซ้ำกับบท'ปาดง'ที่เก็บมาก่อนแล้วนั่นเอง อย่างไรก็ตามการพบบท'ปาดง'เดียวกันซ้ำๆช่วยชี้ชัดถึงความเป็นบท'ปาดง'มลายูปาดานีดั้งเดิมที่มีการแพร่หลายในอดีตได้เป็นอย่างดี ส่วนในบางอำเภอ คือ อำเภอกะพ้อ อำเภอโคกโพธิ์ อำเภอสาขบุรี อำเภอมายอ อำเภอทุ่งยางแดงและอำเภอไม้แก่น ที่ไม่พบ'ปาดง'เลยนั้น เกิดจากการไม่พบข้อมูล'ปาดง'ที่เข้าข่ายในแบบสอบถามชุดแรกหรือมีแต่ไม่สามารถติดต่อได้ประกอบกับคณะผู้วิจัยได้จำนวน'ปาดง'เกินเป้าหมายที่กำหนดแล้ว จึงได้ยุติการลงพื้นที่เชิงลึกเพื่อมาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เก็บมาแล้วก่อน คณะผู้วิจัยเชื่อว่าถ้าหากมีการลงพื้นที่เชิงลึกในพื้นที่เหล่านี้ด้วยวิธีการที่หลากหลายขึ้น เช่น ผ่านเพื่อน ผู้นำชุมชน สอบถามผู้รู้ อาจพบ'ปาดง'อยู่บ้างแน่นอน

ส่วนบท'ปาดง'นอกเขตพื้นที่จังหวัดปัตตานีมีอยู่แห่งเดียวคือในอำเภอยี่งอ จังหวัดนราธิวาส การลงพื้นที่นอกเขตพื้นที่วิจัยในอำเภอยี่งอ เพราะการรวบรวม'ปาดง'ในช่วงแรกๆมีจำนวนไม่ครบเป้าหมาย ประกอบกับมีข้อมูลและผู้ประสานงานในการลงพื้นที่อยู่แล้ว อย่างไรก็ตามสภาพชุมชนมลายูในอำเภอยี่งอกับชุมชนมลายูในจังหวัดปัตตานีแทบจะ ไม่มีความแตกต่างกันเลย เป็นสังคมที่มีการเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอยู่ตลอดตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

5.2 สถานการณ์ของ'ปาดง'มลายูถิ่นปาดานีในจังหวัดปัตตานี

ศิลปวัฒนธรรมนับเป็นอัตลักษณ์สำคัญของกลุ่มชน ประวัติศาสตร์ได้ระบุว่า ปาดานีเป็นศูนย์กลางศิลปวัฒนธรรมมลายูในภูมิภาคนี้ในแทบทุกแขนง สังคมมลายูในอดีตได้สร้างสรรค์วรรณกรรมและวรรณศิลป์ที่หลากหลาย ทั้งศิลป์ทางดนตรี การละคร การละเล่น การประพันธ์บทกลอน ภูมิปัญญามลายูปาดานีดั้งเดิมเหล่านี้ มีลักษณะที่ไม่ค่อยแตกต่างกับศิลปวัฒนธรรมของรัฐมลายูใกล้เคียง เช่น กลันตัน ตรังกานู และเกดดาห์ ศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมทั้งที่ยังคงยึดปฏิบัติในปัจจุบันและส่วนที่ได้ละทิ้งไปแล้ว ยังสามารถค้นหาร่องรอยความเป็นมาซึ่งปรากฏในตำนานเรื่องเล่า นิทาน วรรณกรรม'ปาดง' เป็นต้น

จากการตั้งข้อสังเกตและวิเคราะห์ข้อมูลจากการลงพื้นที่ตามชุมชนต่างๆของคณะผู้วิจัยพบว่า'ปาดง'เคยเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายในสังคมมลายูในอดีต เป็นวรรณกรรมร้อยกรองที่ใช้เพื่อความบันเทิง สนุกสนาน และใช้ในการอบรมสั่งสอน การให้คติสอนใจ ทั้งในรูปบทเพลงกล่อมเด็ก หรือบทเพลงทั่วไป สะท้อนให้เห็นการอบรมฟุ่มเฟือยกลูกหลานชาวมลายูโดยสุนทรีย์เพื่อให้มีจิตใจที่อ่อนน้อม อ่อนโยน จากการสอบถามปราชญ์'ปาดง'ถึงวิธีการสืบทอดบท'ปาดง'นั้น ทำให้ทราบถึงอายุของบท'ปาดง'มลายูถิ่นปาดานีที่มีความเป็นมานับร้อยๆปี เพราะปราชญ์ส่วนใหญ่ล้วนอยู่ในวัยชรา และได้รับการสืบทอดจากสมัยปู่ย่า ตายาย เมื่อครั้งตนเองยังอยู่ในวัยเด็ก เช่น จากการบอกเล่าของนายสะหะ แวสะมะแอ อายุ 63 ปี ปราชญ์จากอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี (2553, มกราคม 4) ท่านได้สืบทอด'ปาดง'จากผู้เป็นแม่ ผ่านการขับเพลงกล่อมเด็ก ส่วนคุณแม่ของตนเองนั้นได้สืบทอดจากคุณทวดของท่าน คุณทวดของคุณ

แม่เป็นนักขับ'ปาดงเลื่องชื่อในสมัยนั้น จนเจ้าเมืองรามันอยากให้มาเป็นผู้รับใช้ประจำวัง รับหน้าที่ขับเพลงกล่อมในวังโกตาบารู เมืองรามันในอดีต คุณทวดของคุณแม่ไม่ยอมออกไป แต่กลัวจะไม่ปลอดภัย ท่านจึงได้ลี้ภัยไปอาศัยความคุ้มครองของเจ้าเมืองยาลอ โดยอาศัยอยู่ที่บ้านบาโดในเขตอำเภอเมืองยะลา ในปัจจุบัน จากการสืบทราบอายุของบท'ปาดงที่ได้จากนายสะหะ แวสะมะแอ มีอายุไม่น้อยกว่า 200 ปี ส่วน นางมารีแย กาซอ อายุ 83 ปี ปราชญ์จากอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี (2553, มกราคม 16) ท่านได้สืบทอด'ปาดงจากคุณพ่อของท่านเองโดยคุณพ่อของท่านได้เสียชีวิตขณะที่ท่านอายุเพียง 15 ปี ในวัย 63 ปี 'ปาดงที่ได้จากนางมารีแย กาซอจึงมีอายุไม่ต่ำกว่า 130 ปี ท่านกล่าวว่าเนื่องจากในสมัยก่อนยังไม่มีระบบโรงเรียน พ่อแม่ในสมัยก่อนจึงปลูกฝังหลักศรัทธาและหลักปฏิบัติต่างๆผ่านเพลงกล่อมเด็กในรูปของ'ปาดงหรือชาอिरเพื่อความปลอดภัยและง่ายต่อการจดจำ

จากจำนวน'ปาดงที่เก็บได้ในพื้นที่ต่างๆดังปรากฏในตารางข้างต้น บ่งบอกว่ายังคงมี'ปาดงคงเหลืออยู่บ้าง แต่ไม่มากนัก ส่วนใหญ่ผู้ที่สามารถขับ'ปาดงได้คือกลุ่มผู้มีอายุ 70 ปีขึ้นไป อย่างไรก็ตามบท'ปาดงที่มีอยู่ในปราชญ์เหล่านั้นแทบไม่ได้นำไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวันในปัจจุบันนี้เลย 'ปาดงจึงได้เลือนหายไปจากสังคมหลายทั้งในระดับครอบครัวและชุมชน ส่วนบท'ปาดงที่มีอยู่ในปัจจุบันกลับเป็นบท'ปาดงที่เป็นภาษามลายูมาเลเซีย ซึ่งใช้ในการเรียนการสอนตามโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

ในปัจจุบัน'ปาดงจำนวนมากได้สูญหายไปจากสังคมไทยมุสลิมเชื้อสามลายู ไม่เป็นที่นิยมในหมู่ชนรุ่นใหม่ ไม่มีโอกาสในการนำมาใช้ ไม่มีการจดบันทึก และแทบจะไม่มีการสืบทอดสู่ชนรุ่นหลัง เพราะสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันได้ปรับเปลี่ยนค่านิยมสังคมยุคใหม่ ซึ่งแตกต่างกับสังคมในสมัยก่อนโดยสิ้นเชิง เสมือนเป็นม่านกั้นการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น 'ปาดงจึงกำลังกลายเป็นวรรณกรรมล้ำค่าที่ถูกลืม

สาเหตุสำคัญที่ทำให้'ปาดงมลายูถิ่นปาตานีตกอยู่ในสถานการณ์วิกฤติ คือ การรับอิทธิพลค่านิยมสมัยใหม่เข้ามาแทนที่ ทำให้คนในสังคมเพิกเฉยต่อมรดกทางปัญญาของตนเอง โดยมุ่งให้ความสนใจต่อค่านิยมสมัยใหม่ในด้านเดียว ผลักดันให้คนในสังคมปรับเปลี่ยนความคิด ความเชื่อ และวิถีการดำเนินชีวิต ทำให้สูญเสียดุลยภาพความเป็นมลายูในที่สุด

เนื่องจากว่าผู้รู้'ปาดงมลายูถิ่นปาตานีในปัจจุบันส่วนใหญ่อยู่ในวัยชรา ผู้รู้หลายท่านก็ได้จากไปเหลือไว้แค่ชื่อเสียงเป็นที่เล่าขานถึงความอัจฉริยะในการร้อง'ปาดงโดยไม่มีใครสืบทอด หรือจดบันทึกไว้เลย เยาวชนรุ่นใหม่แม้ยังสามารถร้องบทกลอน'ปาดงมลายูถิ่นปาตานีได้บ้าง แต่แทบไม่สามารถอธิบายความหมาย ภูมิปัญญา และเนื้อหาอื่นๆ ที่ปรากฏอยู่ใน'ปาดงได้อย่างครบถ้วน จึงคาดกันว่าภายในประมาณ 20 ปีข้างหน้า'ปาดงมลายูถิ่นปาตานี จะสูญหายไปจากสังคมมลายูโดยสิ้นเชิง การสูญหายของ'ปาดงมลายูถิ่นปาตานีไม่เพียงแต่เป็นการสูญหายของบทกลอนอันไพเราะเท่านั้น แต่หมายถึงการสูญหายของภูมิปัญญา คติสอนใจ วัฒนธรรมประเพณี ประวัติศาสตร์ และสภาพแวดล้อมของสังคมมลายูในอดีตอย่างประเมินค่ามิได้

5.3 ลักษณะเนื้อหาที่ปรากฏในบท'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี

'ปาดงมลายูถิ่นปาดานีมีความหลากหลาย ทั้งในด้านเนื้อหา และอารมณ์ ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ที่ผู้ร้องต้องการถ่ายทอดให้รับรู้ โดยทั่วไปแล้ว บท'ปาดงจะสะท้อนความเป็นอยู่ วิถีชีวิตพร้อมทั้งสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ซึ่งเนื้อหาเหล่านี้จะปรากฏในทั้งในส่วนพรรณนาและส่วนเนื้อหาของบท'ปาดง จากการศึกษาเนื้อหาของบท'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี โดยยึดหลักการวิเคราะห์และแบ่งประเภทตาม Amat Juhari Moain (2008) สามารถจำแนกได้ 18 ประเภท คือ 'ปาดงบุญคุณ 'ปาดงประเพณี 'ปาดงสำหรับเด็ก 'ปาดงเปรียบเปรย 'ปาดงอบรมสั่งสอน 'ปาดงผจญภัย 'ปาดงสนุกสนาน 'ปาดงสุภายิต 'ปาดงศาสนา 'ปาดงความรัก 'ปาดงอำนาจ 'ปาดงประวัติศาสตร์ 'ปาดงต่อว่าตัดพ้อ 'ปาดงวาสนา 'ปาดงเสียดสี 'ปาดงแนวบทเพลง 'ปาดงวิถีชีวิต และ 'ปาดงปริศนาคำทาย (รายละเอียดและตัวอย่างบท'ปาดงปรากฏในส่วนที่ 4) จำนวนของบท'ปาดงในแต่ละประเภทแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางแสดงจำนวนบท'ปาดงที่เก็บได้ในแต่ละประเภท

ลำดับที่	ประเภทบท'ปาดง	จำนวนบท'ปาดง
1	'ปาดงบุญคุณ	13
2	'ปาดงประเพณี	15
3	'ปาดงสำหรับเด็ก	9
4	'ปาดงเปรียบเปรย	11
5	'ปาดงอบรมสั่งสอน	24
6	'ปาดงผจญภัย	7
7	'ปาดงสนุกสนาน	92
8	'ปาดงสุภายิต	2
9	'ปาดงศาสนา	10
10	'ปาดงความรัก	47
11	'ปาดงอำนาจ	4
12	'ปาดงประวัติศาสตร์	16
13	'ปาดงตัดพ้อต่อว่า	17
14	'ปาดงวาสนา	15
15	'ปาดงเสียดสี	14
16	'ปาดงแนวบทเพลง	20
17	'ปาดงวิถีชีวิต	10
18	'ปาดงปริศนาคำทาย	4

หมายเหตุ บท'ปาดงบางบทอาจถูกใช้อ้างมากกว่าหนึ่งประเภท

จากตารางแสดงให้เห็นว่า 'ปาดงประเภทสนุกสนานพบมากที่สุด คือจำนวน 92 บท รองลงมา คือ 'ปาดงความรัก จำนวน 47 บท ส่วนประเภท'ปาดงที่พบน้อยที่สุดคือ 'ปาดงสุภายิต จำนวน 2 บท 'ปาดงอาถา และ'ปาดงปริศนาคำทาย ประเภทละ 4 บท ความแตกต่างของจำนวนบท'ปาดงของแต่ละ ประเภทดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงโอกาสและการนำไปของบท'ปาดงมลายูถิ่นปาดานีในอดีต กล่าวคือบท 'ปาดงเชิงเน้นความสนุกสนานรื่นเริง เช่น มีเนื้อหาเชิงสนุกสนาน ความรักความใคร่ และร้องรำทำเพลง จะ ได้รับความนิยมมากที่สุด บท'ปาดงที่พบบ่อยเป็นลำดับรองลงมาเป็นบท'ปาดงที่มีเนื้อหาเน้นเชิงอบรม สั่งสอน ปลุกฝังค่านิยมและถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชนรุ่นหลัง ส่วนประเภท'ปาดงที่พบน้อยที่สุดเป็นบท 'ปาดงมีคุณภาพสูง ใช้คำสวยงามและประพันธ์ยากกว่า คือบท'ปาดงที่ใช้คำสุภายิตในการแต่ง บท'ปาดง เชิงปจวาลวิสัย และบท'ปาดงที่ใช้ในสถานที่และโอกาสที่เป็นทางการ อย่างไรก็ตามการแยกประเภท บท'ปาดงจากกลุ่มตัวอย่าง'ปาดงที่เก็บได้อาจมีความแตกต่างจากตารางข้างต้นก็ได้ เพราะบท'ปาดง จำนวนหลายบทมีเนื้อหาครอบคลุมมากกว่าหนึ่งประเภท เช่น มีเนื้อหาทั้งเชิงอบรมสั่งสอนและเชิง เปรียบเปรย เป็นต้น

5.4 ลักษณะการประพันธ์บท'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี

บท'ปาดงที่คณะผู้วิจัยรวบรวมได้ เมื่อทำการศึกษาลักษณะการประพันธ์แล้วพบว่ามีความ คล้ายคลึงกับ'ปาดงมลายูมาเลเซียเป็นอย่างมาก ทั้งการสัมผัสเสียงเป็น a-b a-b และการใช้คำ 3-5 คำต่อ หนึ่งวรรคหรือ 8-12 พยางค์ต่อหนึ่งวรรค ความคล้ายคลึงดังกล่าวนี้ช่วยเน้นย้ำว่าปาดานีเป็นส่วนหนึ่ง ของโลกมลายูโดยเฉพาะทางด้านภาษา ศาสนาและวัฒนธรรมประเพณี จะมีก็เพียงเส้นแบ่งเขตแดนซึ่ง เกิดขึ้นจากการเมืองเท่านั้นที่สามารถแยกปาดานีออกจากโลกมลายูได้ และไม่พบตัวอย่างการ ประพันธ์'ปาดงบทใดเลยที่ได้รับอิทธิพลทางการประพันธ์ทกลอนร้อยกรองจากของไทย แต่กลับ พบลักษณะการประพันธ์'ปาดงบางส่วนมีความคล้ายคลึงกับร้อยกรองของอาหรับที่เรียกว่า “ซาอिर” บ่ง บอกถึงการได้รับอิทธิพลจากชาวอาหรับซึ่งเข้ามาติดต่อค้าขายและเผยแพรศาสนาในสังคมมลายูปาดานี ลักษณะการประพันธ์ที่พบใน'ปาดงมลายูถิ่นปาดานีสามารถแบ่งได้เป็น 5 ลักษณะคือ 'ปาดงสองวรรค 'ปาดงสี่วรรค 'ปาดงต่อเนื่อง 'ปาดงเชอโลกา และ 'ปาดงรือแย

รูปแบบการสัมผัสเสียงของ'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี

'ปาดงสองวรรค มีรูปแบบคือ วรรคแรกเป็นส่วนพรรณนา วรรคที่สองเป็นส่วนความหมาย โดยคำสุดท้ายของวรรคแรกจะสัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่สอง

'ปาดงสี่วรรค มีรูปแบบคือ สองวรรคแรกเป็นส่วนพรรณนา สองวรรคสุดท้ายเป็นส่วน ความหมาย โดยคำสุดท้ายของวรรคที่หนึ่งจะสัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่สาม และคำสุดท้ายของ วรรคที่สองจะสัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่สี่

'**ปาดงต่อเนื่อง** เป็น'ปาดงที่มีความต่อเนื่องเกี่ยวโยงกันระหว่างบททั้งการสัมผัสและเนื้อหาที่มีความต่อเนื่องกัน โดยส่วนพรรณนานั้นสามารถใช้ประโยชน์เดียวกันก็ได้ 'ปาดงชนิดนี้มีพัฒนาการจาก'ปาดงสี่วรรคกล่าวคือ คำสุดท้ายของวรรคที่หนึ่งจะสัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่สาม และคำสุดท้ายของวรรคที่สองจะสัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่สี่ แต่จะนำวรรคที่สองของบทข้างต้นมาเป็นวรรคที่หนึ่งของบทต่อไป บางบทมีลักษณะต่างกันอีก คือไม่จำเป็นว่าจะต้องนำคำกลอนในวรรคที่สองและวรรคที่สี่ในบทที่หนึ่งไปเป็นคำกลอนในวรรคที่หนึ่งและวรรคที่สามของบทที่สองก็ได้ เพียงแต่คำกลอนของบทกลอนก่อนหน้าจะต้องมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงเกี่ยวกันอยู่กับบทต่อไปเสมอ เพราะ'ปาดงต่อเนื่องมีความหมายว่า บทกลอนเกี่ยวเนื่องโยงใยกัน

'**ปาดงเชอโลกา** เป็น'ปาดงที่มีวรรคพรรณนามากกว่าวรรคความหมาย บางครั้งอาจจะเหมือนกับวรรณกรรมชาอिर (syair) ซึ่งคำของสุดท้ายของทุกวรรคมีเสียงเหมือนกันหมดแต่จะไม่มีส่วนพรรณนาและส่วนความหมาย ในขณะที่'ปาดงเชอโลกาจะมีทั้งส่วนพรรณนาและส่วนความหมาย โดยจะมีลักษณะการสัมผัสเหมือนกับ'ปาดงสี่วรรค

'**ปาดงรื้อแย** เป็นการประพันธ์ที่ใช้รูปแบบของชาอिरหรือ'ปาดงโดยการใช้ชื่อวันหรือชื่อเดือนตามโหราศาสตร์หรือความเชื่อของกลุ่มชนนั้นๆ วันหรือเดือนจะสัมพันธ์กับชื่อของสัตว์ ผลไม้ หรือต้นไม้ต่างๆ โดยทั่วไปแล้วจะมีเนื้อหาที่เกี่ยวเนื่องกับศาสนา การอบรมสั่งสอน โอวาท ตัวอย่างหรือข้อคิดต่างๆ โดยทั่วไป'ปาดงลักษณะนี้มีบทละ 5 วรรค โดยมีส่วนพรรณนา 3 วรรค ส่วนความหมาย 2 วรรค หรือ ส่วนพรรณนา 2 วรรค ส่วนความหมาย 3 วรรค แต่คณะผู้วิจัยได้ค้นพบจากการวิเคราะห์บท'ปาดงมลายูถิ่นปาดานีรูปแบบนี้ มีถึงบทละ 7 วรรคโดยจะเพิ่มวรรคสร้อยในสองวรรคแรกของทุกบท

5.5 ลักษณะภาษาใน'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี

จากการศึกษาบท'ปาดงมลายูถิ่นปาดานีพบลักษณะเด่นในการใช้ภาษาในการประพันธ์ คือ มีการใช้ภาษามลายูถิ่นปาดานีที่ปราศจากการยืมคำจากทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษแต่จะมีการใช้คำที่เป็นภาษาสันสกฤต และภาษาอาหรับอยู่บ้าง บ่งบอกถึงภาษามลายูปาดานีในขณะนั้นไม่ได้รับอิทธิพลจากทั้งภาษาไทยและอังกฤษแต่อย่างใดเลย แต่ชาวมลายูปาดานีได้รับอิทธิพลจากภาษาสันสกฤตจากศาสนาที่ชาวมลายูปาดานีเคยนับถือในอดีตคือศาสนาฮินดูและศาสนาพุทธ และภาษาอาหรับจากการเข้ารับอิสลามในระยะหลังจนถึงปัจจุบัน ดังตัวอย่าง

เปาะ ปูโย๊ะฮ ขากุง
พ่อ นกกระทา ข้าวโพด
อาเนาะ บาบี ซอเคาะ
ลูก หมู ขวิด
อาปอ รุโยะฮ กาลัง
อะไร รุนวาย หมูบ้าน

ปือลากู๋ ฮูถู กูเอละ
 ชน ค้ำ มีค้อได้
 ฮูถู กูเอละ ไค้แบ
 ค้ำ มีค้อได้ ไค้แบ
 ปือลารี่ ชูโซ ฮูแด
 วัง ชาย ป่า
 ลียะ ชูปอ ลือแบ
 ดู เหมือน บัณฑิต
 ปือราเอ ชูรูปอ แซแด
 นิสัย เหมือน ชาตาน

(นายสาเห เวสมะแอ ค.ประจัน อ.ยะรัง พ.ศ.2552)

จากตัวอย่างข้างต้นจะไม่ปรากฏการใช้คำที่เป็นคำยืมจากภาษาไทยและภาษาอังกฤษเลยแต่ปรากฏคำภาษาอาหรับอยู่ 2 คำ คือ คำว่า “ปือราเอ” มาจากภาษาอาหรับว่า “ฟาอาลา” หมายถึง การกระทำ และคำว่า “แซแด” มาจากคำภาษาอาหรับ “ซัยคอน” หมายถึง ชาตานหรือมารร้าย

การใช้คำและโครงสร้างประโยคของ'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี'นั้นพบว่ามีการใช้คำและประโยคง่ายๆ โดยไม่เน้นความถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ทางภาษามากนักแต่มุ่งเน้นความสละสลวย ชวนคิดในเชิงความหมายมากกว่า บางครั้งมีการใช้ชื่อสถานที่ต่างๆที่มีอยู่ในปาดานี ชื่อพืช และสัตว์ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต โดยการออกเสียงมีการใช้สำเนียงภาษามลายูถิ่นปาดานีซึ่งแตกต่างจากสำเนียงภาษามลายูมาเลเซียแต่ความคล้ายกับสำเนียงภาษามลายูกลันตัน ดังตัวอย่าง

ฮูเย ลือบะ ลือบี
 ฝนตก หน้า หนาว
 ตูรง มูกอ กูวาลอ
 ตกลง หน้า ปากน้ำ
 ออแร่ ยาบะ มารี่
 คน ยาบะ มา
 อาเคะ ปือราเคะ ไค้ 'ตูวอ อามอ
 ญาติพี่น้อง พ่อตา ลัน

(นางหะฮิปัดีมาะ เวสมะแอ อ.ยะรัง จ.ปัตตานี พ.ศ.2553)

จากตัวอย่างข้างต้นพบการใช้ชื่อสถานที่คือคำว่า “ยาบะ” ในวรรคที่สาม ซึ่งเป็นชื่ออำเภอในจังหวัดนราธิวาสแต่ในภาษาไทยเรียกว่า “ริโอเสาะ” และการใช้คำศัพท์เฉพาะของภาษามลายูปาดานีซึ่งไม่ปรากฏการใช้คำนี้ในภาษามลายูอื่นเช่น คำว่า “ไค้ 'ตูวอ” ในวรรคที่สี่ หมายถึง พ่อตา แต่ในภาษามลายูมาเลเซียเรียกว่า “มินตูวา” ส่วนสำเนียงเป็นภาษามลายูถิ่นปาดานีสังเกตได้จากหลายคำที่ปรากฏในบท'ปาดง เช่น คำว่า “ออแร่” “มารี่” และ “อามอ” ในภาษามลายูมาเลเซียออกเสียงว่า “ออรัง” “มารี่” และ “ฮัมบอ” ตามลำดับ

ในวรรณกรรมของบท'ปาดงมลาอุถันปาดานีจำนวนมากได้กล่าวถึงสภาพธรรมชาติรอบตัว
ชี้ให้เห็นถึงความผูกพันระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ โดยนอกจากการ
กล่าวพรรณนาถึงความสวยงามของธรรมชาติแล้วยังมีเลียนเสียงธรรมชาติเพื่อความไพเราะของการ
ประพันธ์ เช่น เสียงไก่ขัน เสียงแพะร้อง เสียงตึกลอง เป็นต้น การเลียนเสียงธรรมชาติมักจะใช้กับบท
'ปาดงสนุกสนาน และบท'ปาดงสำหรับเด็ก เพราะเสียงธรรมชาติสามารถช่วยให้เด็กอยากร้องตาม สร้าง
ความเพลิดเพลินกับเด็ก ดังตัวอย่าง

แบะ แบะ กาเม็ง
แบะ แบะ แพะร้อง
กาเม็ง จูรี นากอ
แพะ ขโมย ขนุน
'ต้อมูง คูวิ ชูเม็ง
เจอ เหยียญ เงิน บั่น
วะ บายา กอปี ออ
ใช้ จำย กาแฟ

(นางพะยี่ปาดิเมาะ แวสะมะแอ อ.ยะรัง จ.ปัตตานี พ.ศ.2552)

อีเตะ ป๊ะ ป๊ะ
เปิดร้อง ก๊าบ ก๊าบ
อาเย ยูวา ลอติ
ไก่ ขาย โรติ
อาเคะ ยางะ ซางะ
น้อง สวย จัง
อาแบ ยางะ ลากี
พี่ สวย อีก

(นางพะยี่ปาดิเมาะ แวสะมะแอ อ.ยะรัง จ.ปัตตานี พ.ศ.2552)

การเลียนเสียงสัตว์ของบท'ปาดงข้างต้น คือ “แบะ แบะ” เป็นเสียงแพะ และ “ป๊ะ ป๊ะ” เป็นเสียง
ของเปิด ซึ่งเป็นสัตว์เลี้ยงที่ชาวมลาอุถันนิยมเลี้ยง การประพันธ์และใช้บท'ปาดงลักษณะนี้โดยส่วนใหญ่
เพื่อเป็นการสอนภาษาให้กับเด็ก เพื่อให้จดจำง่ายทั้งชื่อเรียกและเสียงร้องของสัตว์นั่นเอง

ข้อสังเกตจากลักษณะการประพันธ์ข้างต้นพบว่ามีลักษณะที่สอดคล้องกับลักษณะของบท'ปาดง
ที่คณะผู้วิจัยได้ค้นคว้าและศึกษาข้อมูลมา ทั้งในด้านเนื้อหาและฉันทลักษณ์บท'ปาดง แต่ความเป็นจริง
แล้วปราชญ์ผู้ขับ 'ปาดงเกือบทุกคนไม่สามารถบอกอธิบายถึงกฎการประพันธ์'ปาดงได้ เพราะบท'ปาดง
ที่ขับได้เป็นบทที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ มิได้แต่งขึ้นมาด้วยตนเองแต่อย่างใด แม้จะมีปราชญ์
บางท่านที่สามารถประพันธ์บท'ปาดงตามสถานการณ์ที่กำหนดได้ เช่น นายดาหะแมง สาและ

และนางแวลิเมาะ โต๊ะแวอาฮี แต่ก็ไม่สามารถบอกกฎการแต่งบท'ปาดง'ได้อย่างชัดเจนนัก เพราะท่านกล่าวว่าไม่เคยเรียนรู้ลักษณะการประพันธ์เป็นการเฉพาะแต่เกิดการเรียนรู้จากความคุ้นเคยเป็นหลัก คล้ายๆกับการเรียนรู้ภาษานั้นเอง หากมีใครเรียงประโยคผิดเราก็จะรู้ได้ทันทีว่าผิดเพราะฟังแปลกหูไป แต่ก็ไม่สามารถอธิบายเป็นหลักไวยากรณ์ได้ ถือเป็นการเรียนรู้ภาษาอย่างเป็นธรรมชาติ การเรียนรู้ลักษณะการประพันธ์บท'ปาดง'ของชาวมลายูในอดีตจึงเกิดขึ้นพร้อมๆกับการเรียนรู้ภาษาแม่ตนเอง บท'ปาดง'จึงน่าจะมีบทบาทสำคัญในด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของชาวมลายูในอดีต

5.6 ความเหมือนและความต่างระหว่าง'ปาดงมลายูถิ่นปาดานีกับ'ปาดงมลายูมาเลเซีย

'ปาดงมลายูถิ่นปาดานีกับ'ปาดงมลายูมาเลเซีย มีความเป็นมาที่เหมือนกันคือเป็นงานประพันธ์จากความสำนึกและตระหนักของชนมลายูที่แทรกคำสั่งสอนและโอวาท มีความหมายลึกซึ้งและคมคาย เป็นการประพันธ์ที่ใช้ธรรมชาติเป็นส่วนประกอบ ใช้คำสละสลวยและง่ายต่อการประพันธ์ กำเนิดของ'ปาดง'ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเกิดขึ้นเมื่อใด แต่สามารถประมาณการจากบันทึกต่างๆในประวัติศาสตร์มลายู ซึ่งเริ่มเขียนในศตวรรษที่ 15 'ปาดง'หนึ่งบทจะมี 2 ส่วน คือส่วนที่เป็นพรรณนาและส่วนความหมาย ในส่วนพรรณนาจะใช้ธรรมชาติส่วนประกอบ ส่วนความหมายนั้นจะมีการแทรกคำสั่งสอน โอวาส อบรม ประวัติศาสตร์ ศาสนา วิถีชีวิต พิธีกรรมต่าง ขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ เป็นต้น ลักษณะการประพันธ์ มีทั้ง 'ปาดง2วรรค 'ปาดง4วรรค 'ปาดง6วรรค 'ปาดง8 วรรค 'ปาดง10วรรค 'ปาดง12วรรค 'ปาดง14วรรค 'ปาดงเซอโลกา 'ปาดงต่อเนื่อง 'ปาดงปริศนาคำทาย และ'ปาดงรือเญ (Rejang) และโดยส่วนใหญ่จะเป็น'ปาดง 4 วรรค เพราะชนิดนี้มีความสละสลวยและง่ายต่อการประพันธ์ ส่วน'ปาดงชนิด 6 วรรค 8 วรรค และ 10 วรรค 12 วรรค และ 16 วรรค นั้นเป็นวิวัฒนาการการประพันธ์'ปาดงที่เกิดขึ้นภายหลัง ซึ่งจะมีการสัมผัสในลักษณะ A-B A-B ตัวอย่างเช่น 'ปาดงที่มี 4 วรรค คำสุดท้ายของวรรคที่ 1 จะสัมผัสคำสุดท้ายของวรรคที่ 3 ส่วนคำสุดท้ายของวรรคที่ 2 จะสัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่ 4 โดยทั่วไปจะมีจำนวนพยางค์ระหว่าง 8-12 พยางค์ แต่ก็มีบางส่วนที่มีพยางค์เพียง 6 หรือ 7 พยางค์เท่านั้น

ในส่วนของเนื้อหา มีการจำแนกชนิดเนื้อหาที่ดูความเหมาะสมของการประพันธ์ที่สอดคล้องกับเนื้อหา เช่น 'ปาดงสำหรับเด็ก 'ปาดงสำหรับคนหนุ่มสาว 'ปาดงสำหรับผู้ใหญ่ 'ปาดงเพื่อความตลกขบขัน เป็นต้น ส่วนการนำไปใช้นั้น โดยส่วนใหญ่จะใช้ในงานรื่นเริงต่างๆ อบรมสั่งสอนเด็กๆ หรือกิจกรรมต่างๆที่เป็นพิธีกรรม เป็นต้น ความเหมือนระหว่าง'ปาดงมลายูปาดานีกับ'ปาดงมลายูมาเลเซียทั้งในด้านลักษณะการประพันธ์ เนื้อหา และการนำไปใช้ เป็นข้อพิสูจน์ถึงความเป็นรากเหง้าเดียวกันในด้านภาษาและวรรณกรรม

ส่วนข้อแตกต่างระหว่าง'ปาดงมลายูปาดานีกับ'ปาดงมลายูมาเลเซียเป็นข้อปลีกย่อยที่เกิดจากวิวัฒนาการทางภาษาในท้องถิ่นเป็นหลัก ลักษณะการใช้ภาษาใน'ปาดงมลายูมาเลเซียจะใช้ภาษามลายูมาเลเซียเป็นการประพันธ์ มีการใช้คำและโครงสร้างประโยคภาษามลายูมาเลเซีย ในส่วนของ

'ปาดงมลายูถิ่นปาดานีนัน' ใช้ภาษามลายูถิ่นปาดานีที่ปราศจากการยืมคำจากทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษแต่จะมีการใช้คำที่เป็นภาษาสันสกฤตและภาษาอาหรับอยู่บ้าง การใช้คำและโครงสร้างประโยคของ'ปาดงมลายูถิ่นปาดานีนัน'พบว่ามีการใช้คำและประโยคง่ายๆ โดยไม่เน้นความถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ทางภาษามากนักแต่มุ่งเน้นความสละสลวย ชวนคิดในเชิงความหมายมากกว่า บางครั้งมีการใช้ชื่อสถานที่ต่างๆ ที่มีอยู่ในปาดานี ชื่อพืช และสัตว์ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต โดยการออกเสียงมีการใช้สำเนียงภาษามลายูถิ่นปาดานีซึ่งแตกต่างจากสำเนียงภาษามลายูมาเลเซียแต่มีความคล้ายกับสำเนียงภาษามลายูกลันตัน และเมื่อเขียนภาษามลายูปาดานีให้ตรงกับภาษามลายูมาเลเซียนั้นการสัมผัสจะไม่ตรงกับหลักการประพันธ์ของ'ปาดง' เพราะ'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี'จะยึดเสียงของวรรคสุดท้ายตามสำเนียงภาษามลายูถิ่นปาดานี ส่วนลักษณะการประพันธ์ที่มีความแตกต่างกันพบใน'ปาดงต่อเนื่อง' โดย'ปาดงต่อเนื่อง'มลายูมาเลเซีย มีการประพันธ์ที่วรรคต่อวรรคมีความต่อเนื่องกันพร้อมทั้งเนื้อหาที่มีความต่อเนื่องกัน และส่วนพรรณนานั้นสามารถใช้ประโยคเดียวกันก็ได้ 'ปาดงชนิดนี้มีพัฒนาการจาก'ปาดงสี่วรรค' กล่าวคือ คำสุดท้ายของวรรคที่หนึ่งจะสัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่สาม และคำสุดท้ายของวรรคที่สองจะสัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่สี่ แต่จะนำวรรคที่สองของบทข้างต้นมาเป็นวรรคที่หนึ่งของบทต่อไป ในส่วน'ปาดงต่อเนื่อง'ของ'ปาดงมลายูถิ่นปาดานีนัน'บางบทมีลักษณะต่างกันอีก คือไม่จำเป็นต้องนำคำกลอนในวรรคที่สองและวรรคที่สี่ในบทที่หนึ่งไปเป็นคำกลอนในวรรคที่หนึ่งและวรรคที่สามของบทที่สองก็ได้ เพียงแต่ว่าคำกลอนของบทกลอนก่อนหน้าจะต้องมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงเกี่ยวกันอยู่กับบทต่อไปเสมอ เพราะ'ปาดงต่อเนื่อง'มีความหมายว่า บทกลอนเกี่ยวเนื่องโยงใยกัน

5.7 ปราชญ์'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี'

ปราชญ์'ปาดง' คือ ผู้ที่สามารถขับร้องบท'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี'ได้ โดยได้รับการสืบทอดจากบรรพบุรุษหรือจากความสามารถของตนเอง ปราชญ์เหล่านี้เป็นกุญแจสำคัญในการให้ข้อมูลแก่คณะผู้วิจัย โดยปกติปราชญ์เหล่านี้แทบจะไม่ใช่รู้จักในชุมชน โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่ การสืบทราบเพื่อให้ได้มาซึ่งปราชญ์ผู้รู้เหล่านี้ คณะผู้วิจัยได้ใช้วิธีทางที่หลากหลาย ทั้งการใช้แบบสอบถามผ่านนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย การสอบถามผ่านผู้นำชุมชน จากเครือข่ายของคณะผู้วิจัย พร้อมทั้งการสุ่มสอบถามผู้คนทั่วไปในชุมชนต่างๆ ตลอดจนการลงพื้นที่เก็บข้อมูล คณะผู้วิจัยสามารถเดินทางไปพบปราชญ์ เพื่อเก็บข้อมูล'ปาดง'ทั้งสิ้นจำนวน 27 ท่าน ดังปรากฏข้อมูลในตารางต่อไปนี้

ตารางแสดงรายชื่อ อายุ และภูมิลำเนาของปราชญ์ปาดงมลายูถิ่นปาดานี

ลำดับที่	ชื่อปราชญ์	อายุ	ที่อยู่
1	นายสะหะ แวสะมะแอ	63	ต.ประจัน อ.ยะรัง จ.ปัตตานี
2	นายแหวะมะ สะคียะมู	73	ต.ประจัน อ.ยะรัง จ.ปัตตานี
3	นางหะยีปาดิเมาะห์ แวสะมะแอ	50	ต.ประจัน อ.ยะรัง จ.ปัตตานี
4	นางมารีแย กาซอ	83	ต. กอลำ อ.ยะรัง จ.ปัตตานี
5	นางดีเมาะ กาเร้ง	89	ต.ยะรัง อ.ยะรัง จ.ปัตตานี
6	นางยาวาเฮ มูซอ	50	ต.ประจัน อ.ยะรัง จ.ปัตตานี
7	นายค็ือเร๊ะ แวเต็ง	65	ต. บาราเฮาะ อ.เมือง จ.ปัตตานี
8	นางปาดิเมาะ กาโอะ	79	ต. กระโด อ.ยะรัง จ.ปัตตานี
9	นายอิสมาแอ เฮง	47	ต.ตะโละกาโปร์ อ.ยะหริ่ง จ.ปัตตานี
10	นายมะยูฮัน คอเลาะ	78	ต. แหลมโพธิ์ อ. ยะหริ่ง จ.ปัตตานี
11	นาง สปิเยาะ บากา	73	ต.ตะโละ อ.ยะหริ่ง จ.ปัตตานี
12	นางนิโล ค็ือราสะ	75	ต.ลุมบาเยอ อ. ยี่งอ จ.นราธิวาส
13	นางแมะฮาโละ บินสามแม	71	ต. ลุมบาเยอ อ. ยี่งอ จ.นราธิวาส
14	นายสุคิง บินลอดิง	79	ต.ลุมบาเยอ อ. ยี่งอ จ.นราธิวาส
15	นางแมะซา สามะ	66	ต.ลุมบาเยอ อ. ยี่งอ จ.นราธิวาส
16	นายคาหะแมง สาและ	80	ต.ลุมบาเยอ อ. ยี่งอ จ.นราธิวาส
17	นายจะลง นิบาปู	95	ต.ตะปอเยาะ อ. ยี่งอ จ.นราธิวาส
18	นางยาวารีเยาะ มะกูวัง	55	ต.เมาะมาวี อ.ยะรัง จ.ปัตตานี
19	นางซาระห์ มะแซ	55	ต.บ่อทอง อ.หนองจิก จ.ปัตตานี
20	นางแวลีเมาะ โต๊ะแวนายี	65	ต.ประจัน อ.ยะรัง จ.ปัตตานี
21	นายครอเซะ โต๊ะดาหยง	69	ต.เมาะมาวี อ.ยะรัง จ.ปัตตานี
22	นายมะยูโซะ ฮีเล	71	ต.ป่าไร่ อ.แม่ลาน จ.ปัตตานี
24	นางรอปีสะ สาและ	40	ต.บ้านกลาง อ.ปะนาเระ จ.ปัตตานี
25	นางแอสะจะ จะปะเกีย	104	ต.ประจัน อ.ยะรัง จ.ปัตตานี
26	นายหะยีสุหลง อาเยาะแซ	80	ต.ยะรัง อ.ยะรัง จ.ปัตตานี
27	นางนาปีสะจะ แวเตะ	55	ต. ลิปะสะโง อ.หนองจิก จ. ปัตตานี

ตารางแสดงจำนวนปราชญ์ปาดงในอำเภอต่างๆในจังหวัดปัตตานีและนอกจังหวัดปัตตานี

ลำดับที่	ชื่ออำเภอในจังหวัดปัตตานี	จำนวนปราชญ์ (คน)
1	อำเภอเมือง	1
2	อำเภอยะรัง	13
3	อำเภอโคกโพธิ์	-
4	อำเภอหนองจิก	2
5	สาขบุรี	-
6	อำเภอปะนาเระ	1
7	อำเภอกะพ้อ	-
8	อำเภอมายอ	-
9	อำเภอแม่ลาน	1
10	อำเภอทุ่งยางแดง	-
11	อำเภอไม้แก่น	-
12	อำเภอยะหริ่ง	3
13	นอกจังหวัดปัตตานี (อ.ยี่งอ จ.นราธิวาส)	6
รวม		27

จากตารางข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ปราชญ์ผู้รู้ปาดงที่คณะผู้วิจัยได้ลงไปเก็บข้อมูล ส่วนใหญ่อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอยะรัง คือ จำนวน 13 คน ซึ่งมากกว่าในอำเภออื่นๆในจังหวัดปัตตานี เพราะพื้นที่อำเภอยะรังเป็นชุมชนโบราณที่เป็นต้นกำเนิดด้านศิลปวัฒนธรรมมลายูปัตตานี จึงมีการสืบทอดที่เข้มข้นมากกว่าพื้นที่อื่นๆ สอดคล้องกับการค้นพบบท'ปาดง'ที่พบในอำเภอยะรังมากที่สุดเช่นกัน แต่ข้อมูลดังกล่าวไม่ใช่คำตอบสุดท้าย อาจมีปราชญ์ผู้รู้อีกหลายท่านที่คณะผู้วิจัยไม่ได้ค้นพบในช่วงของการดำเนินโครงการวิจัย

ตารางแสดงกลุ่มอายุของปราชญ์ปาดงมลายูถิ่นปัตตานี

ลำดับที่	กลุ่มอายุ	จำนวนปราชญ์
1	80 ปีขึ้นไป	8
2	60-79 ปี	11
3	40-59 ปี	8
4	ต่ำกว่า 40 ปี	-

จากตารางข้างต้น คณะผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตว่า กลุ่มคนที่มีอายุระหว่าง 60-79 ปี เป็นกลุ่มที่สามารถขับ'ปาดง'ได้มากที่สุด รองลงมาคือ กลุ่มคนที่อายุ 80 ปีขึ้นไป โดยความจริงแล้ว กลุ่มคนอายุมากกว่า 80 ปี น่าจะเป็นกลุ่มที่สามารถขับ'ปาดง'ได้มากที่สุด แต่ส่วนใหญ่แล้วจะมีความหลงลืม เป็นอัมพาต หรือเสียชีวิตไปก่อน ส่วนกลุ่มคนที่มีอายุ 40 – 59 ปี มีจำนวนผู้ขับ'ปาดง'ได้อยู่ในเกณฑ์น้อย บ่งบอกถึง 'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี' ได้เริ่มจางหายในคนกลุ่มนี้เป็นเบื้องต้น และได้สูญหายไปจากสังคมเกือบโดยสิ้นเชิงในกลุ่มคนอายุต่ำกว่า 40 ปี สามารถวิเคราะห์ได้ว่า การเสื่อมถอยของ'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี'ในสังคมชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูเกิดขึ้นมาเป็นเวลาประมาณ 50 ปีมาแล้ว หรือตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา

ข้อมูลเกี่ยวกับ'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี'ที่คณะผู้วิจัยได้รับและได้ทำการศึกษาทั้งในส่วนของบท'ปาดง'และปราชญ์ผู้รู้ ทำให้ทราบว่าสถานการณ์และปราชญ์'ปาดงมลายูถิ่น'ในขณะนี้อยู่ในภาวะวิกฤติเสี่ยงต่อการหายสาบสูญ เพราะแทบไม่มีการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และขาดการสืบทอดระหว่างผู้รู้'ปาดง'ซึ่งอยู่ในวัยชราภาพกับคนรุ่นใหม่ซึ่งไม่สนใจบท'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี'แต่กลับรับค่านิยมของสังคมอื่นแทน ในส่วนเนื้อหาและลักษณะการประพันธ์ของบท'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี' มีความคล้ายคลึงกับบท'ปาดง'มาเลเซียในด้านหลักการโดยทั่วไป เช่น จำนวนคำต่อวรรค จำนวนวรรคต่อบท ลักษณะการสัมผัส และประเภทของเนื้อหาที่ปรากฏในบท'ปาดง' แต่ก็มีบางส่วนที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของ'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี' เช่น การใช้ภาษาถิ่น สำเนียง คำศัพท์ เป็นต้น

ส่วนที่ 6

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เพื่อรวบรวมบท'ปาดงและปราชญ์'ปาดงมลายูถิ่นปาดานีในจังหวัดปัตตานีพร้อมกับศึกษาประเภท ลักษณะการประพันธ์ และเนื้อหาของบท'ปาดง เพื่ออธิบายสถานการณ์ของ'ปาดงมลายูถิ่นปาดานีทั้งในอดีตและปัจจุบัน วิธีที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ การลงพื้นที่เก็บข้อมูลเบื้องต้นผ่านนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เพื่อสำรวจแหล่งข้อมูล'ปาดงเป็นเบื้องต้น และการลงพื้นที่เชิงลึกโดยคณะผู้วิจัย โดยเดินทางสอบถามปราชญ์ผู้รู้โดยตรง รวมทั้งการสอบถามผู้รู้อื่นๆเพื่อขยายความบท'ปาดง และสอบถามผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ คือ ด้านวรรณกรรม'ปาดง ด้านตัวเขียนมลายูถิ่นปาดานี และและด้านตัวเขียนมลายูอักษรยาวี

ในการวิจัยนี้ได้กำหนดกรอบการศึกษาไว้ 2 ประเด็นใหญ่ที่เชื่อมโยงกัน คือ 'ปาดงและปราชญ์'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี และสถานการณ์ของ'ปาดงมลายูถิ่นปาดานีในปัจจุบัน ซึ่งได้ผลการศึกษา ดังนี้

6.1 บท'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี

'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี เป็นบท'ปาดงที่มีอยู่ในพื้นที่จังหวัดปัตตานีและจังหวัดใกล้เคียง โดยการสืบทอดจากบรรพบุรุษของชาวมลายูปาดานี บท'ปาดงที่เก็บได้ส่วนใหญ่ได้รับการสืบทอดด้วยวิธีการขับร้องให้ฟัง เป็นวรรณกรรมมุขปาฐะที่ยังไม่มีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรใดๆ บท'ปาดงที่เก็บได้ในการทำวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 320 บท โดยไม่นับซ้ำบท'ปาดงที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน บท'ปาดงที่เก็บได้ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่อำเภอยะรังและอำเภอเมืองจังหวัดปัตตานี สอดคล้องกับพื้นที่ที่เคยเป็นศูนย์กลางอารยธรรมปาดานีในอดีต

จากการศึกษาบท'ปาดงที่เก็บได้พบว่า'ปาดงมลายูถิ่นปาดานีมีลักษณะที่ไม่แตกต่างจาก'ปาดงมาเลเซียมากนัก แต่มีลักษณะเฉพาะคือมีการใช้ภาษามลายูถิ่นปาดานีทั้งคำศัพท์และสำเนียง มีการกล่าวถึงสถานที่ เหตุการณ์ ประเพณี ของชาวมลายูปาดานี ประกอบกับการสามารถสืบทอดถึงการสืบทอดของปราชญ์ผู้บอกบท'ปาดง ล้วนมาจากบรรพบุรุษของตนเองทั้งสิ้น สิ่งเหล่านี้เป็นอัตลักษณ์สำคัญของความเป็นบท'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี

เมื่อศึกษาเนื้อหาของบท'ปาดงแล้ว สามารถแบ่งได้เป็น 18 ประเภท คือ 'ปาดงบุญคุณ 'ปาดงประเพณี 'ปาดงสำหรับเด็ก 'ปาดงเปรียบเปรย 'ปาดงอบรมสั่งสอน 'ปาดงผจญภัยและท่องเที่ยว 'ปาดงสนุกสนาน 'ปาดงสุภาษิต 'ปาดงศาสนา 'ปาดงความรัก 'ปาดงอำนาจ 'ปาดงประวัติศาสตร์ 'ปาดงตัดพ้อต่อว่า 'ปาดงวาสนา 'ปาดงเสียดสี 'ปาดงแนวบทเพลง 'ปาดงวิถีชีวิต และ'ปาดงปริศนาคำทาย และเมื่อศึกษาลักษณะการประพันธ์ของบท 'ปาดงแล้วพบว่า มีลักษณะที่แตกต่างกัน 5 ลักษณะ คือ 'ปาดงสองวรรค 'ปาดงสี่วรรค 'ปาดงต่อเนื่อง 'ปาดงเชอโลกา และ'ปาดงรือยัง โดย'ปาดงที่พบมากที่สุด คือ 'ปาดงสี่

พรรค ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับ'ปาดง'ที่พบในมาเลเซียและอินโดนีเซีย แสดงถึงการแพร่กระจายและการแลกเปลี่ยนทางด้านวัฒนธรรมในหมู่ชนมลายูในอดีต

6.2 ประชาชน'ปาดง'มลายูถิ่นปาดานิ

ผู้รู้'ปาดง'มลายูถิ่นปาดานิที่ยังสามารถขับร้องให้ฟังได้ในปัจจุบันพบว่ามีจำนวนน้อยมาก หลายหมู่บ้านไม่เหลือผู้รู้'ปาดง'อยู่เลย ประชาชน'ปาดง'ที่คณะผู้วิจัยได้ค้นพบส่วนใหญ่อยู่ในวัยชราภาพ ซึ่งเป็นวัยที่สามารถขับร้องบท'ปาดง'ได้มากที่สุด และจะลดน้อยลงในกลุ่มคนที่มีอายุน้อยลงมา คณะผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตว่า กลุ่มคนที่มีอายุระหว่าง 60-79 ปี เป็นกลุ่มที่สามารถขับ'ปาดง'ได้มากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มคนที่อายุ 80 ปีขึ้นไป โดยความจริงแล้ว กลุ่มคนอายุมากกว่า 80 ปี น่าจะเป็นกลุ่มที่สามารถขับ'ปาดง'ได้มากที่สุด แต่ส่วนใหญ่แล้วจะมีความหลงลืม เป็นอัมพาต หรือเสียชีวิตไปก่อน ส่วนกลุ่มคนที่มีอายุ 40 – 59 ปี มีจำนวนผู้ขับ'ปาดง'ได้อยู่ในเกณฑ์น้อย บ่งบอกถึง'ปาดง'มลายูถิ่นปาดานิ ได้เริ่มจางหายในคนกลุ่มนี้เป็นเบื้องต้น และได้สูญหายไปจากสังคมเกือบโดยสิ้นเชิงในกลุ่มคนอายุต่ำกว่า 40 ปี สามารถวิเคราะห์ได้ว่า การเสื่อมถอยของ'ปาดง'มลายูถิ่นปาดานิในสังคมชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูเกิดขึ้นมาเป็นเวลาประมาณ 50 ปีมาแล้ว

จำนวนประชาชน'ปาดง'ที่สามารถติดต่อเก็บบท'ปาดง'ได้มีจำนวน 27 คน โดยพบว่าทุกคนจดจำบท'ปาดง'ผ่านการสืบทอดจากคนรุ่นก่อนทั้งด้วยวิธีตั้งใจเรียนรู้และด้วยวิธีบังเอิญ คือ จดจำเพราะความเคยชินหรือได้ยินบ่อยๆ แต่ในปัจจุบัน ประชาชนเหล่านี้ไม่ได้ขับบท'ปาดง'ในสถานการณ์หรือโอกาสที่เป็นธรรมชาติเหมือนอดีตอีกเลย เว้นแต่เมื่อมีคนมาขอร้องให้ขับร้องให้ฟัง ซึ่งมีน้อยครั้งมาก

คณะผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตจากข้อมูลอายุของประชาชนและบท'ปาดง'ที่เก็บได้ว่า บท'ปาดง'จำนวนมากคงสูญหายไปจากสังคมมลายูปาดานิ พร้อมๆกับการจากไปของประชาชน'ปาดง'ผู้รู้รุ่นสุดท้าย ประชาชน'ปาดง'ในวัยชราภาพที่ยังมีชีวิตอยู่ถือเป็นกลุ่มคนส่วนน้อย ซึ่งตรงกับการบอกเล่าของประชาชนหลายๆ คนว่า “เพื่อนาผู้รู้'ปาดง'ร่วมสมัยกับตนได้เสียชีวิตไปหมดแล้ว”

6.3 การใช้'ปาดง'มลายูถิ่นปาดานิในอดีตและปัจจุบัน

'ปาดง'เป็นมุขปาฐะประเภทร้อยกรองของชนมลายูดั้งเดิมชนิดหนึ่ง เป็นวรรณกรรมที่ได้รับคามนิยมอย่างแพร่หลายในสังคมมลายูในอดีต แต่ในปัจจุบัน'ปาดง'จำนวนมากได้สูญหายไปจากสังคมไทยมุสลิมเชื้อสายมลายู ไม่เป็นที่นิยมในหมู่ชนรุ่นใหม่ ไม่มีโอกาสในการนำมาใช้ ไม่มีการจดบันทึก และแทบจะไม่มีใครสืบทอดสู่ชนรุ่นหลัง 'ปาดง'จึงกำลังกลายเป็นวรรณกรรมล้ำค่าที่ถูกลืม

สาเหตุสำคัญที่ทำให้'ปาดง'มลายูถิ่นปาดานิตกอยู่ในสถานการณ์วิกฤติ คือ การรับอิทธิพลค่านิยมสมัยใหม่เข้ามาแทนที่ ทำให้คนในสังคมเพิกเฉยต่อมรดกทางปัญญาของตนเอง โดยมุ่งให้ความสนใจต่อค่านิยมสมัยใหม่ในด้านเดียว ผลักดันให้คนในสังคมปรับเปลี่ยนความคิด ความเชื่อ และวิถีการดำเนินชีวิต ทำให้สูญเสียดุลยภาพความเป็นมลายูในที่สุด

เนื่องจากว่าผู้รู้'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี'ในปัจจุบันส่วนใหญ่อยู่ในวัยชรา ผู้รู้หลายท่านก็ได้จากไป เหลือไว้แค่ชื่อเสียงเป็นที่เล่าขานถึงความอัจฉริยะในการร้อง'ปาดง'โดยไม่มีใครสืบทอด หรือจดบันทึกไว้เลย เยาวชนรุ่นใหม่แม้ยังสามารถร้องบทกลอน'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี'ได้บ้าง แต่แทบไม่สามารถอธิบายความหมาย ภูมิปัญญา และเนื้อหาอื่นๆ ที่ปรากฏอยู่ใน'ปาดง'ได้อย่างครบถ้วน จึงคาดกันว่าหากสถานการณ์การสืบทอดบท'ปาดง'ยังคงเป็นอยู่ดังที่กล่าวข้างต้น ภายในประมาณ 20 ปีข้างหน้า'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี'อาจสูญหายไปจากสังคมมลายูโดยสิ้นเชิง การสูญหายของ'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี'ไม่เพียงแต่เป็นการสูญหายของบทกลอนอันไพเราะเท่านั้น แต่หมายถึงการสูญหายของ คำศัพท์ ภูมิปัญญา คติสอนใจ วัฒนธรรมประเพณี ประวัติศาสตร์ และสภาพแวดล้อมของสังคมมลายูในอดีตอย่างประเมินค่ามิได้

6.4 ผู้ทำการศึกษา'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี'

การศึกษา'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี'ยังไม่ปรากฏกรณีศึกษาเป็นการเฉพาะหรือแม้แต่การรวบรวมเป็นรูปเล่ม อาจมีกรณีศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับบท'ปาดง'อยู่บ้าง คือ เพลงกล่อมเด็กไทยมลายูของ นูริยัน สาและ ปี 2541 ส่วนการศึกษาบท'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี'ในระบบโรงเรียนไม่ปรากฏในตำราเรียนใดๆเลย ยกเว้นในรายวิชาภาษามลายูในโรงเรียนคาทอลิก (ศูนย์อบรมจริยธรรมประจำมัสยิด) แต่ก็น้อยมาก ส่วนใหญ่จะเป็นบท'ปาดงมลายูมาเลเซีย' จากการศึกษาเอกสาร'ปาดงมลายูมาเลเซีย'พบว่า มาเลเซียเริ่มทำการศึกษาและรวบรวมบท 'ปาดงมลายู'ในท้องถิ่นต่างๆทั่วมาเลเซียตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 และเริ่มทำการศึกษาและรวบรวมอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรมชัดเจนเมื่อประเทศเป็นเอกราชจากอังกฤษ โดยมีหน่วยงานรัฐคือ Dewan Bahasa dan Pustaka เป็นผู้ขับเคลื่อน ทำให้สามารถเก็บรวบรวมวรรณกรรมมุขปาฐะและงานเขียนต่างๆได้อย่างมหาศาล กลายเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญด้านภาษาและวัฒนธรรมสำหรับใช้ทำการศึกษานำมาบรรจุในหลักสูตรโรงเรียน

จากการบอกเล่าของผู้รู้หลายๆท่าน ได้ทราบว่าการศึกษาและรวบรวมวรรณกรรมมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เคยมีการรวบรวมอยู่บ้างในอดีตแต่การขาดองค์การรองรับและโอกาสในการเผยแพร่หรือนำไปใช้ทำให้สูญหายไปอีก ในปัจจุบันพบว่าสังคมเริ่มมีการตื่นตัว สอดคล้องกับการส่งเสริมจากภาครัฐ และมีหน่วยงานที่มุ่งทำการศึกษาด้านภาษาและวัฒนธรรมเป็นการเฉพาะจึงเชื่อได้ว่าในอนาคตจะปรากฏงานศึกษาและรวบรวมวรรณกรรมท้องถิ่นอีกมาก ช่วยรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์และจุดเด่นของสังคมไว้

6.5 ความคิดเห็นของสังคมต่อโครงการวิจัย

6.5.1 ความคิดเห็นคณะผู้วิจัย

นางสาวนุรไลลา แวสะมะแอ (2553 กันยายน,19) “ตั้งแต่ในวัยเด็กข้าพเจ้าได้ฟัง พ่อของข้าพเจ้า ขับ'ปาดง'ให้ฟังทุกวัน ซึ่งข้าพเจ้าไม่ทราบเลยว่านั่นคือ'ปาดง'หรือบทกลอนของคนมลายูปาดานี การขับ

'ปาดงของพ่อข้าพเจ้านั้นจะจับเพื่อกล่อมน้องของข้าพเจ้านอน ซึ่งข้าพเจ้าก็ได้ฟังทุกวัน จากการที่ได้ฟังการจับ'ปาดงของพ่อนั้น จนทำให้ข้าพเจ้าจำบางวรรคของ'ปาดงได้ แต่การจำของข้าพเจ้านั้นก็เหมือนนกขุนทอง คือเป็นการจำเฉพาะบทเท่านั้น โดยไม่ทราบความหมายอย่างแท้จริงที่แฝงอยู่ใน'ปาดง

ต่อมาเมื่อก็มีญาติคนหนึ่ง (หัวหน้าทีมวิจัย) ได้มาสอบถามข้าพเจ้าว่า สนใจในเรื่องการทำวิจัยเรื่อง'ปาดงหรือไม่ ซึ่งก่อนหน้านี้ข้าพเจ้าก็มีข้อมูลเกี่ยวกับ'ปาดงอยู่แล้ว แต่ข้าพเจ้าคิดว่าข้อมูลที่มีอยู่แล้วไม่เพียงพอ และข้าพเจ้าก็ได้ตอบรับ และเมื่อได้ดำเนินโครงการวิจัยแล้ว ทำให้ข้าพเจ้านึกถึง'ปาดงเก่าๆที่พ่อของข้าพเจ้าได้ขับให้ฟังเมื่อตอนเด็กๆนั้นมา และได้สอบถามเกี่ยวกับความรู้ที่แฝงอยู่ใน'ปาดงนั้นออกมา บางสิ่งบางอย่างที่แฝงอยู่ใน'ปาดงนั้น ข้าพเจ้าแทบจะไม่รู้จักเลย ข้าพเจ้าก็ขอให้พ่อขับ'ปาดงและอธิบายองค์ความรู้ที่แฝงอยู่ใน'ปาดง ซึ่งทำให้ข้าพเจ้าได้ข้อมูลและองค์ความรู้เกี่ยวกับ'ปาดงมากยิ่งขึ้น และรู้สึกชอบ'ปาดงมลายูปาดานี สุดท้ายข้าพเจ้าหวังว่า'ปาดงที่ได้จาก โครงการรวบรวม'ปาดงและปราชญ์'ปาดงมลายูถิ่นปาดานี เป็นมรดกอันล้ำค่า และควรสืบทอดให้มิต่อไปแก่คนรุ่นหลังต่อไป และเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของชาวมลายูปาดานี”

นายนาหวา กาโฮง (2553 กันยายน,19) “ผมมีความรู้เพียงน้อยนิดเกี่ยวกับ'ปาดงแต่หลงใหลในความไพเราะความเป็นอัตลักษณ์พิเศษของ'ปาดง ก่อนการดำเนินกิจกรรมผมเป็นกังวลว่าจะมี'ปาดงมลายูปาดานีหลงเหลืออยู่บ้างหรือเปล่า จะมีผู้ให้ความร่วมมือด้วยหรือเปล่า เพราะเป็นสิ่งแปลกใหม่ที่น้อยคนนักในปัจจุบันจะพูดถึง ยิ่งในสถานการณ์ความไม่สงบในปัจจุบัน การหิบบกประเด็นภาษาหรือวัฒนธรรมอาจเป็นความละเอียดอ่อน ความหวาดระแวงและความปลอดภัย แต่หลังจากที่ได้เริ่มดำเนินกิจกรรมปรึกษาหารือกับผู้รู้และนักวิชาการหลายๆคน ต่างให้คำแนะนำและให้การสนับสนุน ซึ่งนับเป็นกำลังใจและเริ่มเห็นแนวทางและเมื่อได้ลงพื้นที่ตามโรงเรียนและตามชุมชนในเวลาต่อมา ต่างให้การสนับสนุนและรู้สึกยินดีกับโครงการเป็นอย่างยิ่ง และเมื่อได้เริ่มลงพื้นที่เชิงลึก ไปพบปราชญ์'ปาดงหลายๆคน สามารถรวบรวมบท'ปาดงที่หายากได้จำนวนมากพอสมควร ทำให้ผมมั่นใจว่าสามารถดำเนินกิจกรรมจนบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างแน่นอน”

นายอัปคุลฮาเล็ม คาเร้ง (2553 กันยายน,22) “ผมดีใจที่มีโอกาสได้ทำวิจัยครั้งนี้ ภูมิใจที่อย่างน้อยได้เป็นส่วนหนึ่งที่พยายามจะอนุรักษ์มรดกล้ำค่าที่กำลังจะถูกกลืน คิดว่าบท'ปาดงที่ได้จากงานวิจัยนี้เป็นสิ่งสำคัญเบื้องต้น โดยคาดว่าจะสามารถนำไปบรรจุในเนื้อหาการเรียนการสอนภาษามลายูในโรงเรียน ซึ่งจะทำให้มั่นใจได้ว่า'ปาดงมลายูปาดานีจะมีผู้สืบทอดต่อไป ”

นายเดชา สุหลง (2553 กันยายน,28) “ปกติผมชอบที่จะแต่งบท'ปาดงเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว การได้มีส่วนร่วมในงานลักษณะนี้เป็นสิ่งที่ผมยินดีมาก นอกจากจะช่วยอนุรักษ์มรดกชิ้นสำคัญแล้ว ผมได้มีโอกาสเรียนรู้และเพิ่มประสบการณ์ในการทำวิจัยเป็นอย่างมาก”

6.5.2 ความคิดเห็นอาจารย์ในโรงเรียนที่ร่วมกิจกรรม

นายอัปคุลเถาะ ตาเห อาจารย์โรงเรียนอัลอิสลามียะห์วิทยามูลนิธิ (2553 มีนาคม,14) “นับเป็นกิจกรรมที่ดีอย่างมาก ตนยินดีให้ความร่วมมือตลอดจนโครงการสำเร็จ อาจเป็นเรื่องค่อนข้างยากที่จะหา 'ปาดงมลายูปาดานิ' ในปัจจุบันเพราะผู้รู้เหลืออยู่ไม่มากและล้วนชราภาพ จำเป็นต้องสอบถามหัวหน้าชุมชน ประกอบกับการศึกษางานวิจัยหรืองานเขียนอื่นๆ ที่เกี่ยวกับ 'ปาดงและประวัติศาสตร์' ในพื้นที่แห่งนี้ให้ละเอียด ตนมั่นใจว่าด้วยคณะผู้วิจัยวิจัยชุดนี้ ทำให้ 'ปาดงมลายูปาดานิ' ไม่หายจากไป”

นายคานียา แวเต็ง อาจารย์โรงเรียนมูลนิธิอาซิสสถาน (2553 มีนาคม,14) “เริ่มจากการนำกิจกรรมการเก็บข้อมูล 'ปาดง' มาใช้กับนักเรียนเหมือนกับมีโครมาสะกิดผมว่าได้ลิ้มอะไรบางอย่าง ตลอดช่วงเป็นครูสอนภาษามลายูมานั้นไม่ได้กระตุ้นให้นักเรียนมีความตระหนักในคุณค่าของวรรณกรรมของเราเอง ไม่เคยหยิบยกองค์ความรู้ของบรรพบุรุษมาใช้ในการเรียนการสอน และจากการทำกิจกรรมนี้นักเรียนหลายคนชื่นชอบ บางคนไม่ทราบมาก่อนว่ามีมุขปาฐะลักษณะนี้กับบรรพบุรุษของตนอยู่ด้วย อาจารย์คานียาอยากเห็นการจัดเวทีนำเสนอ 'ปาดงและนันท' 'ปาดงมลายูปาดานิ' เข้าสู่ระบบโรงเรียน จะทำให้มั่นใจว่า 'ปาดงมลายูปาดานิ' จะไม่หายตามผู้รู้ที่จากไป”

นายมามู สาและ อาจารย์โรงเรียนครูศาสนา (2553 เมษายน,9) “อยากเห็นการรวมตัวของผู้สอน ผู้รู้ภาษามลายู เพื่อร่วมกันทำภารกิจทั้งการรวบรวม อนุรักษ์ และเผยแพร่สู่สังคม เป็นที่น่ายินดีที่เริ่มมีคณะผู้วิจัยหันมาสนใจเรื่องนี้”

6.5.3 ความคิดเห็นนักเรียนที่ร่วมเก็บข้อมูลเบื้องต้น

นางสาวชูชันนา โตแวมะ นักเรียนโรงเรียนประสานวิทยามูลนิธิ (2553 กุมภาพันธ์,11) “การได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมลักษณะนี้เป็นสิ่งที่ดิฉันยินดีเป็นอย่างมาก เสมือนเป็นการเรียนรู้นอกห้องเรียน กิจกรรมนี้กระตุ้นให้ดิฉันเห็นความสำคัญขององค์ความรู้ที่อยู่คู่กับผู้สูงอายุ เราคนรุ่นใหม่ต้องขยันสอบถาม บันทึกและพยายามเรียนรู้จากบุคคลเหล่านี้ให้มากที่สุด”

นางสาวนิมัสศุรา แดเปาะ นักเรียนโรงเรียนครูศาสนาวิทยา (2553 กุมภาพันธ์,23) “ในครั้งแรกที่ดิฉันได้ฟังอาจารย์ชี้แจงและมอบหมายให้ไปหา 'ปาดงมลายูปาดานิ' ดิฉันนึกไม่ออกเลยว่ามีลักษณะอย่างไร จะหาได้ที่ไหน ต่อมาเมื่อได้ทำความเข้าใจเพิ่มเติมและเริ่มสอบถามผู้รู้ จึงได้บท 'ปาดง' มาแม้จะมีจำนวนไม่มากแต่มีความไพเราะแฝงด้วยคำสอนที่คมคาย ตอนนี้นี่เองที่ฉันตั้งคำถามกับอาจารย์ว่า ทำไมเราไม่เอาบท 'ปาดง' เหล่านี้บรรจุในบทเรียนวิชาภาษามลายูในโรงเรียนของเราเองบ้าง”

นางสาวมาลีเตาะ ยูโชะ นักเรียนโรงเรียนมูลนิธิอาซิสสถาน (2553 เมษายน,19) “ดิฉันเคยช่วยเก็บข้อมูลในด้านอื่นๆ มาหลายครั้ง เช่น การสำรวจอาชีพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่ไม่เคยทำกิจกรรมในประเด็นภาษาถิ่น (มลายู) ซึ่งเป็นภาษาแรกของดิฉัน ดิฉันจึงตั้งใจทำมากเป็นพิเศษ และอยากเห็นการรวบรวมในเรื่องอื่นๆ ด้วยเช่น นิทานพื้นบ้าน ความเชื่อของคนในอดีต เป็นต้น”

6.5.4 ความคิดเห็นปราชญ์

นางมารีแธ กาชอ (2553 กันยายน, 26) “ตนเองไม่เคยเข้าเรียนในระบบโรงเรียนเลยทั้งด้านสามัญและศาสนา แต่สามารถจดจำหลักศรัทธาต่างๆในศาสนา หลักปฏิบัติในสังคม ผ่านบทปาตงที่จดจำมาจากการขับให้ฟังของคุณพ่อและคนอื่นๆ จึงรู้ว่าใน'ปาตง'มีองค์ความรู้มากมาย แต่ไม่เห็นคนรุ่นใหม่ให้ความสนใจเลย นี่นับเป็นครั้งแรกในวัยชราภาพของตน ที่มีใครมาสอบถามและขอร้องให้ขับ'ปาตง' รู้สึกแปลกใจแต่ยินดีมากที่เริ่มมีคนให้ความสำคัญ”

นายสาเหะ แวสะมะแอ (2553 กันยายน, 26) “การจะทำให้'ปาตง'ฟื้นคืนชีพใหม่ ขึ้นต้นคือการรวบรวมผู้รู้และบทปาตงอย่างที่คุณพ่อทำอยู่ แต่ลำดับต่อไปต้องประสานงานกับหน่วยงานหรือองค์กรหลายๆองค์กร เช่น โรงเรียน องค์กรการบริหารส่วนตำบล เป็นต้น ในมาเลเซียประสบความสำเร็จมาแล้วด้วยการส่งเสริมของรัฐ ปัจจุบันกลายเป็นจุดขายทางด้านศิลปวัฒนธรรมของประเทศ”

นายคือเริะ แวเค็ง (2554 มกราคม, 4) “ไม่เฉพาะคนเท่านั้นที่ยินดีให้ความร่วมมือโดยไม่หวังผลตอบแทนใดๆ ผู้รู้ท่านอื่นตนก็เชื่อว่าเขาภาคภูมิใจที่มีโอกาสเข้ามีส่วนร่วมในโครงการนี้ แต่จำเป็นต้องอธิบายให้เข้าใจให้เสียก่อน เมื่อคณะผู้วิจัยมาชี้แจงโครงการให้ฟังในวันแรกตนนึกถึงคำกล่าวของแม่ทัพแห่งมะละกาชื่อ ฮังดูเวะฮ์ ขึ้นมาทันที ‘มลายูจะไม่สิ้นไปจากโลกนี้’ ดูเหมือนจะเป็นจริงเสมอ ตนจะมีความสุขมากหากได้ยืมบทปาตงเก่าๆกลับมาตีพิมพ์อีกครั้ง ตนจึงคาดหวังกับโครงการนี้เป็นอย่างมาก”

จากตัวอย่างความคิดเห็นของสังคมข้างต้นแสดงให้เห็นการให้การสนับสนุน ความรู้สึกร่วมในการให้ความสำคัญต่อภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ ความมีจิตสำนึกในการร่วมอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่า ความภาคภูมิใจในการได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม การมีความหวังถึงการกลับมาของวรรณกรรม'ปาตง'ในสังคมมลายูปาตานี และที่สำคัญคือ กำลังเกิดการสืบทอดบทปาตงสู่เยาวชนรุ่นใหม่ทั้งในรูปแบบของการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร และการนำไปใช้ในโรงเรียน

6.6 ข้อเสนอแนะ

'ปาตง' เป็นมรดกล้ำค่าของคนมลายูที่มีการสืบทอดจากบรรพบุรุษ ใน'ปาตง' มีความสละสลวยทั้งการเรียบเรียงคำ ความหมายที่แฝงด้วยคำสอน ประวัติศาสตร์ และอื่นๆ 'ปาตง'ได้มีการใช้ในการดำเนินชีวิตของคนมลายูในอดีต เช่น เพลงกล่อมเด็ก พิธีการแต่งงาน และการละเล่นต่างๆ คนมลายูจึงมีความผูกพันกับ'ปาตง'และกลายเป็นเอกลักษณ์ของคนมลายู อาจกล่าวได้ว่าไม่มี'ปาตง' ไม่มีคนมลายู

แต่สถานะ'ปาตง'ในปัจจุบันกำลังเลือนหายไป เพราะการรับวัฒนธรรมอื่นมาใช้ในชีวิตประจำวัน โดยไม่มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมของตนเองไว้ ไม่มีการสืบทอดทำให้เยาวชนรุ่นใหม่ไม่ตระหนักถึงคุณค่าอันล้ำค่าที่ตนเองมีอยู่ แต่กลับใช้วัฒนธรรมอื่นมาแทนที่'ปาตง' ทำให้'ปาตง'ไม่มีโอกาสในการใช้ในชีวิตประจำวันอีกต่อไป

ดังนั้น สิ่งสำคัญเร่งด่วนเกี่ยวกับบท'ปาดงมลายูถิ่นปาดานิ'ในขณะนี้คือ การเก็บรวบรวมบท'ปาดง'ที่ยังหลงเหลืออยู่กับปราชญ์ผู้รู้รุ่นสุดท้ายนี้ให้มากที่สุด ทั้งนี้ยังมีพื้นที่นอกจังหวัดปัตตานีอีกหลายอำเภอ ทั้งในจังหวัดยะลา นราธิวาส สงขลา ที่ยังไม่ได้มีการลงพื้นที่ค้นหา'ปาดง' เวลาที่ล่วงเลยไปมากเท่าใดกำลังทำให้โอกาสที่จะรวบรวมบท'ปาดง'และปราชญ์'ปาดงมลายูถิ่นปาดานิ'ลดน้อยลงเท่านั้น ส่วนการทำการศึกษายาผลบท'ปาดง'ที่เก็บมาได้ถือเป็นสิ่งสำคัญรองลงมา

เราในฐานะเยาวชนรุ่นใหม่ ต้องตระหนักและเข้ามามีส่วนร่วมในการรวบรวม และอนุรักษ์'ปาดง' และองค์ความรู้เกี่ยวกับ'ปาดง' และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับ'ปาดง'ให้กับบุคคลอื่นโดยผ่านสื่อต่างๆ นอกจากนี้ก็ต้องมีการปลูกจิตสำนึกให้คนรุ่นหลังมีความรัก ความห่วงแหนและเล็งเห็นความสำคัญของ'ปาดง' และที่สำคัญควรเสริมโอกาสในการเรียนรู้โดยนำเข้าสู่ระบบโรงเรียน หรือบรรจุเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรในการเรียนการสอนเพื่อให้เยาวชนมีโอกาสในการเรียนรู้เกี่ยวกับ'ปาดง'ได้มากขึ้น เพื่อให้สามารถอยู่คู่สังคมมลายุมุสลิมปาดานิได้อย่างเข้มแข็งและทำหน้าที่ถ่ายทอดองค์ความรู้สู่คนรุ่นหลังได้ตลอดไป

ข้อเสนอแนะ-ข้อคิดเห็น (รศ. คณนรรัตน์ บากา)

(1) โครงการวิจัยนี้เป็นโครงการที่รวบรวม'ปาดง'และปราชญ์'ปาดงมลายูปาดานิ'ที่ดีเล่มหนึ่งเป็นการอนุรักษ์ภาษามลายูถิ่น เก็บข้อมูลเฉพาะจังหวัดปัตตานี นราธิวาสเก็บเฉพาะอำเภอยิ่งงเท่านั้น ความจริงจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังมีอาณาเขตติดต่อกับมาเลเซียน่าจะมี'ปาดง'อีกมากจึงควรทำวิจัยในจังหวัดนราธิวาส ยะลาและสตูลอีกด้วย

(2) เป็นการจดบันทึก'ปาดง'ในลักษณะที่เป็นมรดกทางภาษาและวัฒนธรรมให้คงอยู่คู่สังคมมลายูถิ่นต่อไป ทำให้ปลูกใจให้คนรุ่นหลังได้มีความรัก ห่วงแหน เห็นความสำคัญของ'ปาดง' ควรจัดพิมพ์'ปาดง'และประวัติปราชญ์'ปาดง'ปาดานิเป็นเล่มเผยแพร่ต่อไป

(3) เนื้อหาของ'ปาดง'บอกถึงวิถีชีวิตของชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงควรวิเคราะห์เนื้อหาของ'ปาดง'ให้ละเอียดเพราะสามารถบอกลักษณะของสังคมในแต่ละยุคแต่ละสมัยได้ ซึ่งสอดคล้องกับเพลงลูกทุ่งของชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในปัจจุบัน เนื้อหา'ปาดง'บางบทสามารถใช้เป็นบทเรียนสั่งสอนอนุชน-ประชาชนได้ จึงควรเลือก'ปาดง'บางบทเป็นบทเรียนในบางระดับชั้นได้

(4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรยกย่องปราชญ์'ปาดงมลายูถิ่น' จึงต้องสำรวจหาปราชญ์ปราชญ์'ปาดง'ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งจากจังหวัดยะลา นราธิวาส สตูลและสงขลา

(5) สร้างเครือข่ายที่เกี่ยวข้องและแลกเปลี่ยนข้อมูล เช่น มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สอ.บด. และชุมชนต่างๆ ที่มีข้อมูล'ปาดง'และปราชญ์'ปาดงมลายูถิ่น

ข้อเสนอแนะจากผู้ประสานงานในพื้นที่(อาจารย์สาเหอับดุลละ อะลยฟรี)

เนื่องจากพื้นที่ของงานวิจัยนี้ได้กระทำในพื้นที่จังหวัดปัตตานีเท่านั้น จึงเห็นว่า ควรมีโครงการวิจัยต่างๆต่อเนื่องในพื้นที่ที่กว้างออกไปครอบคลุมจังหวัดยะลา นราธิวาส และบางส่วนของสงขลาด้วย ก่อนที่มรดกอันล้ำค่าจะค่อยๆสาบสูญไป

ควรมีการศึกษาความหมายให้ละเอียดและลึกซึ้งเพื่อวิเคราะห์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ เช่น ภาษา วัฒนธรรม อาชีพ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และ กิจกรรมต่างๆในชุมชนเป็นต้น

เนื่องจากมีข้อมูลบางอย่างเกี่ยวกับรูปแบบของ'ปาตงบางประเภท'ที่ยังต้องการข้อสรุปอีกระดับหนึ่ง นอกจากนี้มี'ปาตงบางประเภท'ที่แตกต่างจาก'ปาตง'ที่พบในพื้นที่อื่นๆในภูมิภาคมาลายูซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจมากและถ้าหากว่าที่อื่นไม่มี ก็ถือว่าเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของพื้นที่ จึงควรจัดให้มีการสัมมนาทางวิชาการร่วมระหว่างปราชญ์'ปาตง'กับนักวิชาการทางภาษาและศึกษาวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหาของ'ปาตง'ที่ได้รวบรวมมาแล้ว หรืออาจจะนำเรื่องนี้ไปศึกษาหาหรือและสรุปร่วมกันกับนักวิชาการซึ่งเชี่ยวชาญทาง'ปาตง'ทั้งในและนอกประเทศ

ควรมีการอนุรักษ์โดยการต่อยอดด้วยวิธีการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและในด้านการศึกษา และควรให้มีการเผยแพร่ผ่านสื่อในลักษณะต่างๆทั้งที่เป็นสื่อการเรียนการสอน สิ่งตีพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ควรจัดให้มีการแข่งขัน และจัดกิจกรรมในลักษณะต่างๆที่ชุมชนสามารถมีส่วนร่วม นอกจากเพื่อเผยแพร่องค์ความรู้แล้วยังเป็นการปลูกจิตสำนึก ความรักความห่วงใย ของคนในพื้นที่จนสามารถรักษามรดกอันล้ำค่าไว้คู่สังคมต่อไป

ข้อเสนอแนะจากพี่เลี้ยง (นายอัศศิริกร มะนอ)

ในมุมมองของผู้หนุนเสริมและผลักดัน (พี่เลี้ยงนักวิจัย) ให้เกิดโครงการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาษาและวัฒนธรรมในพื้นที่ชายแดนใต้ที่มีความมิดมนต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ แต่ในทางกลับกันในความมิดมนนั้นยังมีทรัพย์สินสมบัติทางภูมิปัญญาที่รอการค้นหาค้นหาและขุดออกมาจากใต้ดินแล้วนำมาเจียรไนให้เป็นสมบัติอันล้ำค่าที่ไม่สามารถประเมินราคาสมบัตินั้นได้

นับว่าเป็นสิ่งที่ดีมาก ที่มีคนที่รับอาสาค้นหาสมบัติเหล่านั้น คือ ทีมวิจัยทำการศึกษาและรวบรวม 'ปาตง'และปราชญ์'ปาตง'มาอยู่ถิ่นปัตตานีในจังหวัดปัตตานี 'ปาตง'มาอยู่ปัตตานีเป็นสมบัติอันล้ำค่าที่แสดงความเป็นตัวตนของพื้นที่ชายแดนใต้ ซึ่งแสดงถึงวัฒนธรรมอันล้ำค่าของชาติที่มีลักษณะเด่น มีเอกลักษณ์ที่น่าภาคภูมิใจอันควรแก่การทำนุบำรุง ส่งเสริม อนุรักษ์และสืบทอดให้คงอยู่ชาติไทยตลอดไป

ดังนั้นการที่จะเอาสมบัติที่ผ่านการเจียรไนมาแล้ว มาเผยแพร่ร่วมทั้งการนำไปใช้จริงเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด นั่นคือการเอาผลการวิจัยไปสู่การจัดการเรียนการสอนในพื้นที่ อย่างเช่น ในระบบโรงเรียนตาดีกา ก็ควรที่จะบรรจุลงในหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อให้เยาวชนในพื้นที่ได้รู้จักบท'ปาตง'มาอยู่ปัตตานีและคุ้นเคยกับสิ่งเหล่านี้ ในส่วนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามนั้น ก็ควรนำบท'ปาตง'ไปใช้ในวิชาวรรณกรรมพื้นบ้าน พร้อมทั้งให้มีการบูรณาการในวิชาคัดลายมือภาษา

มลายูอักษรยาวี(วิชาคือมลายูอักษรยาวี)และเผยแพร่ทางวิทยุชุมชน เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่รู้จักบท'ปาดงมลายูปาดานีมากขึ้น

อีกทั้งให้โรงเรียนที่มีการจัดการเรียนแบบทวิภาษาในพื้นที่ชายแดนใต้ นำบทปาดงไปใช้ในกิจกรรมก่อนเข้าเรียนในชั้นเรียน โดยการให้นักเรียนฝึกท่องบท'ปาดงมลายู หลังจากที่ได้รับจากการเคารพธงชาติ ก็ควรให้เด็กท่องบท'ปาดงทุกวันก่อนที่มีการเรียนการสอน เพื่อให้'ปาดงมลายูปาดานีกลับมีชีวิตชีวาขึ้นมาใหม่ ไม่สูญหายไปและเป็นสมบัติของชาติ ที่คงอยู่ในพื้นที่ชายแดนใต้ต่อไป

บรรณานุกรม

กนิษฐา นาวรัตน์.พจนานุกรม อังกฤษ-ไทย TIMES-CHAMBERS LEARNERS'DICTIONARY.

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดอกหญ้า.2540.

นุริยัณ สาและ. เพลงกล่อมเด็กไทยมลายู : มรดกทางภาษาและวัฒนธรรมกลุ่มชนมลายู. สงขลา :

มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2541.

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2546. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์. 2546

วรวิทย์ บารู และคณะ.พจนานุกรมมลายูถิ่นปัตตานี-ไทยไทย-มลายูถิ่นปัตตานี. ปัตตานี: โรงพิมพ์
มิตรภาพปัตตานี. 2551

วิเชียร ตันตระเสนีย์. พจนานุกรม ไทย-มาเลย์-อังกฤษ. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์บริการหนังสือ. 1987.

วิเชียร ตันตระเสนีย์. พจนานุกรม มาเลย์-ไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. 2550.

Abdul Halim Ali. 2006. *Mendekati puisi Melayu Tradisional*. Selangor: ELPOS Print Sdn Bhd.

Ali Ahmad. 1979. *Pelajaran Asas Puisi Melayu I*. Kuala Lumpur:Fajar Bakti Sdn.Bhd.

Amat Juhari Moain. 2008. *Pemilihan Kata Dalam Pantun Melayu*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan
Pustaka.

Awang Bin Ahmad. 1989. *Pengantar Sastera Lama Brunei*. Singapura: Pustaka Nasional Pte.Ltd.

Daftar Kata Bahasa Melayu Rumi Sebutan Jawi, Edisi Kedua. 2008. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa
dan Pustaka.

Dharma Wijaya.1998. *Dunia Puisi dalam Penilaian dan Pengajaran*. Shah Alam:
Fajar bakti Sdn. Bhd.

Gang Giung Suk. 1990. *Perkembangan Tulisan Jawi Dalam Masyarakat Melayu*. Kuala Lumpur:
Dewan Bahasa dan Pustaka.

Harun Mat Piah. *Puisi Melayu Tradisional : Satu Pembicaraan Genre dan Fungsi*. Kuala Lumpur:
Dewan Bahasa dan Pustaka.

Hashim Bin Haji Abdul Hamid, Dr. Haji. 1994. *Riak Sastera Darussalam*. Kuala Lumpur:
Hikmah Enterprise.

Hashim Bin Haji Abdul Hamid, Dr. Haji. 2001. *Lanang Berladu Lanang (Pengantar & Koleksi
Pantun Brunei)*. Universiti Brunei Darussalam: Jabatan Kesusasteraan Melayu.

Hashim Haji Musa.1999. *Sejarah Perkembangan Tulisan Jawi*. Kuala Lumpur:
Dewan Bahasa dan Pustaka.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Haji Abdul Rahman Bin Yusop. 1975. *Collins Malay-English English-Malay Dictionary*. Great Britain : Collins London and Glasgow.
- Hjh. Naresah Baharom. 2008. *Kata Ganda Bahasa Melayu Tinjauan Bentuk Berdasarkan Data Korpus*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Jamaah Pengarang Pusaka. 1990. *Asas Bacaan Melayu : Tulis Jawi*. Pattani: Pustaka.
- Kamus Bahasa Melayu Nusantara*. 2003. Brunei Darussalam: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Maman S Mahayana. 2008. “Pantun Sebagai Potret Sosial Budaya Tempatan: Perbandingan Pantun Melayu, Jawa, Madura, dan Betawi”. Dalam *Seminar Kebangsaan Puisi Melayu Tradisional*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Mohd. Zamberi A. Malek. 2005. *Pensejarahan PATANI*. Kuala Lumpur. Universiti Malaya, P 120.
- Muhamad Haji Salleh. 2008. “Di Depan Nyanyian yang Semakin Menyayup: Puisi Lisan pada Kurun ke-21”. Dalam *Seminar Kebangsaan Puisi Melayu Tradisional*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Musazliza Mustan Shir. 2008. “Pantun Jakun: Penciptaan dan Alam Persekitaran”. Dalam *Seminar Kebangsaan Puisi Melayu Tradisional*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- N.A. Salleh. 2008. *Aneka Contoh Pantun Pilihan Mengikut Atur Cara Majlis*. Selangor: Alfalah
- Nureeyan salah. 1999. *Lagu Dodoi Melayu Patani*. Bangi: Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Prof. Datuk Zainal Abidin Borhan Ramli Raman. 2008. *Pantun Warisan Rakyat*. Jabatan Kebudayaan dan Kesenian Negara Ikomon Perpaduan Kebudayaan Kesenian dan Warisan Malaysia.
- Rogayah A. Hamid. 2008. “Ragam dan Pola Pembayang dalam Pantun Melayu”. Dalam *Seminar Kebangsaan Puisi Melayu Tradisional*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Syamsyuddin Bin Muhamad Yunus, Haji. 1964. *Kamus Melayu (makna perkataan Melayu)*. Pulau Pinang: Muhamad Nahdi & Anak-anak Sdn Bhd.
- WahYunah Hj. Abd. Gani & Mohamad Shaidan. 2000. *Puisi Melayu Lama Berunsur Islam*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Zalila Sharif & Jamilah Haji Ahmad. 1993. *Kesusasteraan Melayu Tradisional*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Zainal Abidin bakar. 1991. *Kumpulan Pantun Melayu*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.

บรรณานุกรม (ต่อ)

Zurinah Hassan, Dr. Salinah Ja'far & Dr Tengku Intan Marlina Tengku Mohd. Ali. 2008. “ Kritikan Sosial dalam Pantun Melayu: Lambang Ketekalan Minda”. Dalam *Saminar Kebangsaan Puisi Melayu Tradisional*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.

<http://www.pattani.go.th/pao/historypattani.htm> (สืบค้นเมื่อ 23 พฤศจิกายน 2552)

<http://www.onlinemoneyusd.ws/travel/South/Pattani-Province.htm> (สืบค้นเมื่อ 23 พฤศจิกายน 2552)

<http://www.pattani.go.th/saratourpai/prawat/pattani.htm> (สืบค้นเมื่อ 2 มกราคม 2552)

บุคลากรกรม

นายเจลง นิบาญ	ตำบลตะปอเยาะ อำเภอ ยี่งอ จังหวัดนราธิวาส
นางชาเราะห์ มะแซ	ตำบลบ่อทอง อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี
นายคาหะแมง สาและ	ตำบลลูโบะบายะ อำเภอ ยี่งอ จังหวัดนราธิวาส
นายครอเซะ โตะดาหยง	ตำบลมะมะมาวี อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี
นายค็ือเร๊ะ แวเต็ง	ตำบล บาราเฮาะ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี
นางตีเมาะ คารึ่ง	ตำบลยะรัง อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี
นางนาปีเสาะ แวเตะ	ตำบล ลิปะสะง อำเภอนองจิก จังหวัด ปัตตานี
นางนิโล ค็ือราสะ	ตำบลลูโบะบายะ อำเภอ ยี่งอ จังหวัดนราธิวาส
นางปาตีเมาะ กาโบะ	ตำบล กระโด อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี
นายมะยูฮัน คอเถาะ	ตำบล แหลมโพธิ์ อำเภอ ยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี
นายมะยูโซะ ฮีเล	ตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี
นางมารีแย กาซอ	ตำบล กอลำ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี
นางเมะชา สามะ	ตำบลลูโบะบายะ อำเภอ ยี่งอ จังหวัดนราธิวาส
นางเมะฮาโละ บินสาแม	ตำบล ลูโบะบายะ อำเภอ ยี่งอ จังหวัดนราธิวาส
นางยาวรีเยาะ มะกูวัง	ตำบลมะมะมาวี อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี
นางยาวาเฮ มูซอ	ตำบลประจัน อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี
นางรอปีสะ สาและ	ตำบลบ้านกลาง อำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี
นางเวลีเมาะ โต๊ะแหวอาฮิ	ตำบลประจัน อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี
นายแหวะมะ สะดึยะมู	ตำบลประจัน อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี
นายสะหะ แวสะมะแอ	ตำบลประจัน อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี
นางสปีเยาะ บากา	ตำบลตะโละ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี
นายสุตัง บินลอดิง	ตำบลลูโบะบายะ อำเภอ ยี่งอ จังหวัดนราธิวาส
นางหะยีปาตีเมาะห์ แวสะมะแอ	ตำบลประจัน อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี
นายหะยีสูลง อาเยาะแซ	ตำบลยะรัง อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี
นายอิสมาแอ เสง	ตำบลตะโละกาโปร อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี
นางแอสะจะ จะปะเกีย	ตำบลประจัน อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
ข้อมูลปราชญ์ ปาตงมลายูถิ่นปัตตานี
(บันทึกข้อมูลปี พ.ศ. 2553)

1. ชื่อ-สกุล นายสะหะ แวสะมะแอ

ชื่อเรียกในหมู่บ้าน แบสะ

อายุ 63 ปี

การศึกษา ปริญญาตรี

อาชีพ ครูสอนศาสนา

หมายเลขโทรศัพท์ 084- 7500024

ภูมิลำเนาเดิม

11 หมู่ที่ 3 (บ้านบาโค) ตำบล ยูโป อำเภอเมือง

ที่อยู่ปัจจุบัน

90/1 หมู่ที่ 7 (บ้านบือแนปีแน) ตำบล ประจัน อำเภอ ยะรัง จังหวัดปัตตานี 94160

จำนวนบท'ปาตงที่จับได้ 37 บท

2. ชื่อ-สกุล นายแหวหามะ สะดียามู

ชื่อเรียกในหมู่บ้าน เปะตะมะ

อายุ 73 ปี

การศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 4

อาชีพ เกษตรกร

หมายเลขโทรศัพท์ -

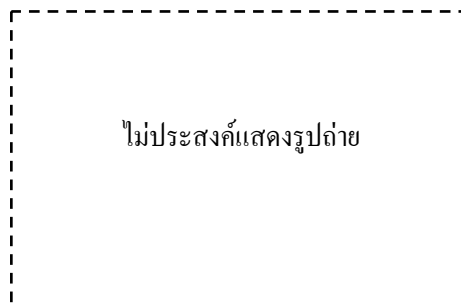
ภูมิลำเนาเดิม

-

ที่อยู่ปัจจุบัน

หมู่ที่ 7 (บ้านบือแนปีแน) ตำบล ประจัน อำเภอ ยะรัง จังหวัดปัตตานี 94160

จำนวนบท'ปาตงที่จับได้ 14 บท

3. ชื่อ-สกุล นางหะยีปาตีเมาะ แวสะมะแอ

ชื่อเรียกในหมู่บ้าน กะเมาะห์

อายุ 50 ปี

การศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 7

อาชีพ แม่บ้าน

หมายเลขโทรศัพท์ -

ภูมิลำเนาเดิม

-

ที่อยู่ปัจจุบัน

90/1 หมู่ที่ 7 (บ้านบือแนปีแน) ตำบล ประจัน อำเภอ ยะรัง จังหวัด ปัตตานี 94160

จำนวนบท'ปาตงที่จับได้ 16 บท

4. ชื่อ-สกุล นางมารีแย กาซอ

ชื่อเรียกในหมู่บ้าน เมาะ/ รอเมะแย

อายุ 83 ปี

อาชีพ แม่บ้าน

หมายเลขโทรศัพท์ 086 2875756

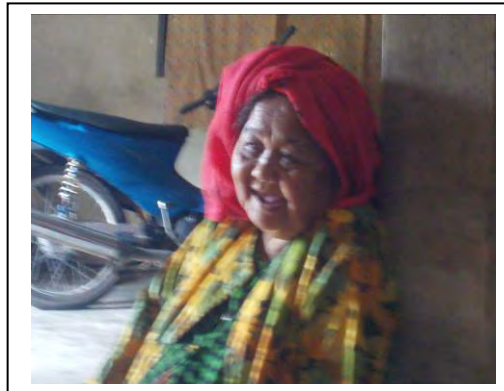
ภูมิลำเนาเดิม

-

ที่อยู่ปัจจุบัน

80 หมู่ที่ 4 (บ้านกูแบชีรา) ตำบล กอลำอำเภอ ยะรัง จังหวัดปัตตานี 94160

จำนวนบท'ปาตงที่จับได้ 8 บท

5. ชื่อ-สกุล นางดีเมาะ กาเร้ง

ชื่อเรียกในหมู่บ้าน

อายุ 89 ปี

การศึกษา -

อาชีพ -

หมายเลขโทรศัพท์ -

ภูมิลำเนาเดิม

-

ที่อยู่ปัจจุบัน

12 หมู่ที่ 5 (บ้านบือแนบาแค) ตำบล ยะรัง

อำเภอ ยะรัง

จังหวัดปัตตานี 94160

จำนวนบท'ปาตงที่จับได้ 26 บท

6. ชื่อ-สกุล นางขาวเฮ มูซอ

ชื่อเรียกในหมู่บ้าน จิเฮ

อายุ 50 ปี

การศึกษา

อาชีพ แม่บ้าน

หมายเลขโทรศัพท์ -

ภูมิลำเนาเดิม

-

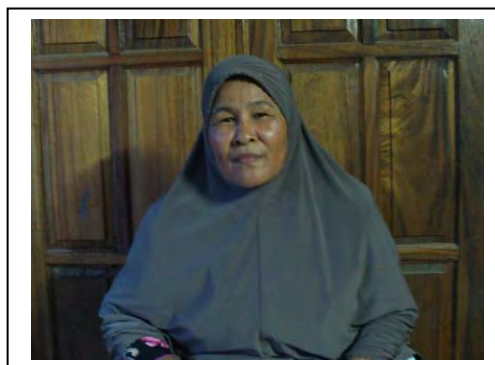
ที่อยู่ปัจจุบัน

23/1 หมู่ที่ 5 (บ้านนุโกะ) ตำบล ประจัน

อำเภอ ยะรัง

จังหวัดปัตตานี 94160

จำนวนบท'ปาตงที่จับได้ 18 บท

7. ชื่อ-สกุล นาย คีอระ แวเต็ง

ชื่อเรียกในหมู่บ้าน เปะยะห์

อายุ 68 ปี

การศึกษา ไม่เคยศึกษาในระบบโรงเรียน

อาชีพ เกษตรกร

หมายเลขโทรศัพท์ -

ภูมิลำเนาเดิม

(บ้านสะเนิง) ตำบล บาราเฮาะ

อำเภอ ชิงอ

จังหวัดนราธิวาส 94180

ที่อยู่ปัจจุบัน

30 หมู่ที่ 12 (บ้านลำลอง) ตำบล นาทวี

อำเภอ นาทวี

จังหวัดสงขลา 94180

จำนวนบท'ปาดงที่จับได้ 39 บท

8. ชื่อ-สกุล นาง ดีเมาะ กาโอะ

ชื่อเรียกในหมู่บ้าน เมาะซู

อายุ 79 ปี

การศึกษา ไม่เคยศึกษาในระบบโรงเรียน

อาชีพ เกษตรกร

หมายเลขโทรศัพท์ -

ภูมิลำเนาเดิม

(บ้านถนน) ตำบล ถนน

อำเภอ ปะนาเระ

จังหวัดปัตตานี 94160

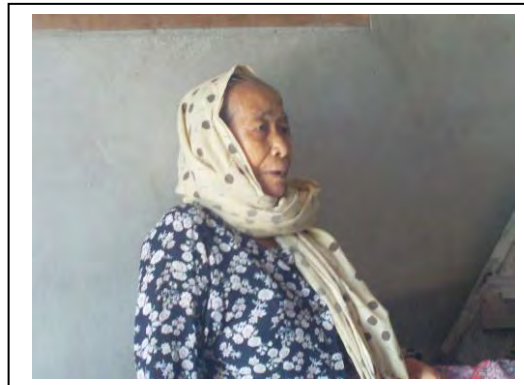
ที่อยู่ปัจจุบัน

123 หมู่ที่ 4 (บ้านชาอูนิง) ตำบล กระโด

อำเภอ ยะรัง

จังหวัดปัตตานี 94160

จำนวนบท'ปาดงที่จับได้ 11 บท

9. ชื่อ-สกุล นายอิสมาแอ เสง

ชื่อเรียกในหมู่บ้าน แบแอ

อายุ 47 ปี

การศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 6

อาชีพ ค้าขาย

หมายเลขโทรศัพท์

ภูมิลำเนาเดิม

-

ที่อยู่ปัจจุบัน

10/3 หมู่ที่ 1 (บ้านปาดะ) ตำบล ตะโละกาโปร์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี 94150

จำนวนบท'ปาดงที่จับได้ 11 บท

10. ชื่อ-สกุล นายมะยูอัน คอเลาะ

ชื่อเรียกในหมู่บ้าน

อายุ 78 ปี

การศึกษา ประถมศึกษา

อาชีพ -

หมายเลขโทรศัพท์ - 087-8373047

ภูมิลำเนาเดิม

-

ที่อยู่ปัจจุบัน

94 หมู่ที่ 4 (บ้านดาโต๊ะ) ตำบล แหลมโพธิ์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

จำนวนบท'ปาดงที่จับได้ 6 บท

11. ชื่อ-สกุล นางชาปีเยาะ บากา
ชื่อเรียกในหมู่บ้าน มะดอเยาะห์
อายุ 73 ปี

การศึกษา -

อาชีพ เกษตรกร

หมายเลขโทรศัพท์ -

ภูมิลำเนาเดิม

-

ที่อยู่ปัจจุบัน

87 หมู่ที่ 1 ตำบล ตะโละ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี 94160

จำนวนบท'ปาดงที่จับได้ 15 บท

12. ชื่อ-สกุล นาง นิโล คือราสะ
ชื่อเรียกในหมู่บ้าน แม่เกี

อายุ 75 ปี

การศึกษา ไม่เคยศึกษาในระบบโรงเรียน

อาชีพ เกษตรกร

หมายเลขโทรศัพท์ 089 2940795

ภูมิลำเนาเดิม

-

ที่อยู่ปัจจุบัน

18 หมู่ที่ 3 (บ้านบือราแง) ตำบล ลูโยะบายะ อำเภอ ชึ่งอ จังหวัดนราธิวาส 94180

จำนวนบท'ปาดงที่จับได้ 9 บท

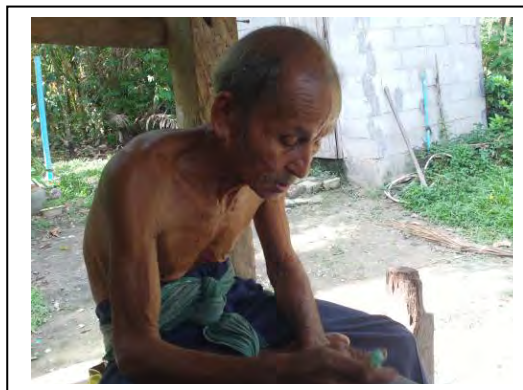
13. ชื่อ-สกุล นาง แม่ฮาโละ บินสาแม
 ชื่อเรียกในหมู่บ้าน มะคอ
 อายุ 71 ปี
 การศึกษา ไม่เคยศึกษาในระบบโรงเรียน
 อาชีพ แม่บ้าน
 หมายเลขโทรศัพท์ -
 ภูมิฐานะเดิม

ที่อยู่ปัจจุบัน

110/1 หมู่ที่ 4 (บ้านโคกกะดุง) ตำบล ลูโบะบายะ อำเภอ ช้างอ จังหวัดนราธิวาส 94180
 จำนวนบท'ปาดงที่จับได้ 13 บท

14. ชื่อ-สกุล นาย สูดิง บินลอเค็ง
 ชื่อเรียกในหมู่บ้าน แบดิง
 อายุ 79 ปี
 การศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 4
 อาชีพ เกษตรกร
 หมายเลขโทรศัพท์ -
 ภูมิฐานะเดิม

ที่อยู่ปัจจุบัน

44/1 หมู่ที่ 4 (บ้านปาลอบาตะ) ตำบล ลูโบะบายะ อำเภอ ช้างอ จังหวัดนราธิวาส 94180
 จำนวนบท'ปาดงที่จับได้ 7 บท

16. ชื่อ-สกุล นาย คาหะแมง สาและ

ชื่อเรียกในหมู่บ้าน วอ

อายุ 80 ปี

การศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 1

อาชีพ เกษตรกร

หมายเลขโทรศัพท์ -

ภูมิลำเนาเดิม

-

ที่อยู่ปัจจุบัน

107 หมู่ที่ 4 (บ้านลุมโบะกูร) ตำบล ลุมโบะบายะ อำเภอ ช้าง จังหวัดนราธิวาส 94180

จำนวนบท'ปาดงที่จับได้ 6 บท ('ปาดงคารีอินัย ถ้านับเป็นบทย่อย มี 70 บท)

17. ชื่อ-สกุล นาย เจะลง นิบาปู

ชื่อเรียกในหมู่บ้าน เจะวอ

อายุ 95 ปี

การศึกษา ไม่เคยศึกษาในระบบโรงเรียน

อาชีพ -

หมายเลขโทรศัพท์ -

ภูมิลำเนาเดิม

-

ที่อยู่ปัจจุบัน

122 หมู่ที่ 4 ตำบล ตะปอเยาะ อำเภอ ช้าง จังหวัดนราธิวาส 94180

จำนวนบท'ปาดงที่จับได้ 7 บท

18. ชื่อ-สกุล นางสาวาริเ้าะ มะกูวิง

ชื่อเรียกในหมู่บ้าน รอแมะ

อายุ 55 ปี

การศึกษา -

อาชีพ เกษตรกร

หมายเลขโทรศัพท์ -

ภูมิลำเนาเดิม

-

ที่อยู่ปัจจุบัน

81/4 หมู่ที่ 1 ตำบลเมะมาวี อำเภอ ยะรัง จังหวัดปัตตานี 94160

จำนวนบท'ปาดงที่จับได้ 4 บท

ไม่ประสงค์แสดงรูปถ่าย

19. ชื่อ-สกุล นางสาวะระห์ มะแซ

ชื่อเล่น มามา

อายุ 55 ปี

การศึกษา ระบบปอนะ

อาชีพ เกษตรกร

หมายเลขโทรศัพท์ -

ภูมิลำเนาเดิม

-

ที่อยู่ปัจจุบัน

24/3 หมู่ที่ 4 (บ้านควนดิน) ตำบล บ่อทอง อำเภอ หนองจิก จ.ปัตตานี 94170

จำนวนบท'ปาดงที่จับได้ 4 บท

ไม่ประสงค์แสดงรูปถ่าย

20. ชื่อ-สกุล นางเวลีเมาะ โต๊ะแวอาชี

ชื่อเรียกในหมู่บ้าน จิเมะห์ / เจะ

อายุ 65 ปี

การศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 3

อาชีพ แม่บ้าน

หมายเลขโทรศัพท์ -

ภูมิลำเนาเดิม

-

ที่อยู่ปัจจุบัน

32 หมู่ที่ 7 (บ้านบือแนปีแน) ตำบล ประจัน อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี 94160

จำนวนบท'ปาตงที่จับได้ 10 บท

21.ชื่อ-สกุล นายครอเซะ โต๊ะดาหยง

ชื่อเรียกในหมู่บ้าน แบเซะ

อายุ 69 ปี (เสียชีวิต)

การศึกษา -

อาชีพ เกษตรกร

หมายเลขโทรศัพท์ -

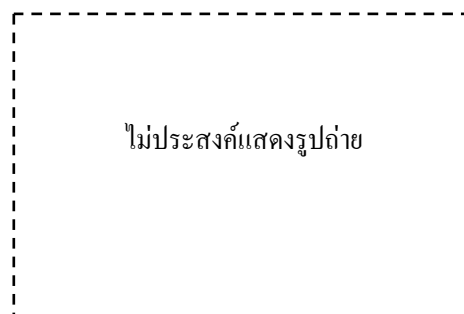
ภูมิลำเนาเดิม

-

ที่อยู่ปัจจุบัน

76/5 หมู่ที่ 1 ตำบล เมาะมาวี อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี 94160

จำนวนบท'ปาตงที่จับได้ 13 บท

22.ชื่อ-สกุล นายมะยูโซะ สีเล

ชื่อเรียกในหมู่บ้าน แบโซะ

อายุ ปี

การศึกษา -

อาชีพ เกษตรกร

หมายเลขโทรศัพท์ -

ภูมิลำเนาเดิม

-

ที่อยู่ปัจจุบัน

63/7 หมู่ที่ 6 (บ้านควนแปลงงู) ตำบลป่าไร่ อำเภอ แม่ลาน จังหวัด ปัตตานี 94180

จำนวนบท'ปาดงที่จับได้ 5 บท

ไม่ประสงค์แสดงรูปถ่าย

23.ชื่อ-สกุล นางรอปีสะ สาและ

ชื่อเรียกในหมู่บ้าน ปีชะห์

อายุ 40 ปี

การศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 3

อาชีพ แม่บ้าน

หมายเลขโทรศัพท์ -

ภูมิลำเนาเดิม

-

ที่อยู่ปัจจุบัน

61 หมู่ที่ 3 (บ้านหัวเขาแก้ว) ตำบล บ้านกลาง อำเภอ ปะนาเระ จังหวัด ปัตตานี 94130

จำนวนบท'ปาดงที่จับได้ 4 บท

ไม่ประสงค์แสดงรูปถ่าย

24. ชื่อ-สกุล นางแอะสะ จะปะเกีย

ชื่อเล่น แสะ

อายุ 104 ปี

การศึกษา -

อาชีพ -

หมายเลขโทรศัพท์ -

ภูมิลำเนาเดิม

-

ที่อยู่ปัจจุบัน

72/2 หมู่ที่ 2 (บ้านประจัน) ตำบลประจัน อำเภอยะรัง จังหวัด ปัตตานี 94160

จำนวนบท'ปาดงที่จับได้ 5 บท

ไม่ประสงค์แสดงรูปถ่าย

25. ชื่อ-สกุล นางหะยีสูลหลง อาเยะแซ

ชื่อเล่น โต๊ะแว / เจ๊ะเตะห์

อายุ 80 ปี

การศึกษา ระบบปอเนาะ

อาชีพ -

หมายเลขโทรศัพท์ -

ภูมิลำเนาเดิม

-

ที่อยู่ปัจจุบัน

4 หมู่ที่ 5 ตำบล ยะรัง อำเภอ ยะรัง จังหวัด ปัตตานี 94160

จำนวนบท'ปาดงที่จับได้ 4 บท

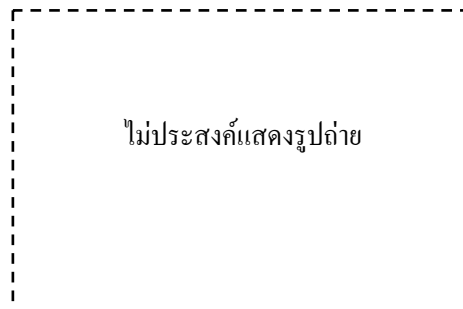
ไม่ประสงค์แสดงรูปถ่าย

26. ชื่อ-สกุล นางนาปีเสาะ แวเตะ
ชื่อเรียกในหมู่บ้าน เสาะ
อายุ 55 ปี
การศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 4
อาชีพ เกษตรกร
หมายเลขโทรศัพท์ 084-2947914
ภูมิลำเนาเดิม

-
ที่อยู่ปัจจุบัน
65/2 หมู่ที่ 3 (บ้านกาเดาะ) ตำบล ลิปะสะโง อำเภอ หนองจิก จังหวัด ปัตตานี 94170
จำนวนบท'ปาดงที่จับได้ 4 บท

26. ชื่อ-สกุล นางมะเยาะ มะโล๊ะ
ชื่อเรียกในหมู่บ้าน เตะจูเยาะห์
อายุ 102 ปี
การศึกษา -
อาชีพ -
หมายเลขโทรศัพท์
ภูมิลำเนาเดิม

-
ที่อยู่ปัจจุบัน
7 หมู่ที่ 5 (บ้านคอกว้าว) ตำบลคอนรัก อำเภอ หนองจิก จังหวัด ปัตตานี 94170
จำนวนบท'ปาดงที่จับได้ 4 บท

27. ชื่อ-สกุล นางลีมี๊ะ ลาเห

ชื่อเรียกในหมู่บ้าน เมาะ

อายุ 71 ปี

การศึกษา -

อาชีพ -

หมายเลขโทรศัพท์ -

ภูมิลำเนาเดิม

-

ที่อยู่ปัจจุบัน

136 หมู่ที่ 3 (บ้านปือญาลีมอ) ตำบล ชะรัง อำเภอ ชะรัง จังหวัด ปัตตานี 94160

จำนวนบท'ปาดงที่จับได้ 5 บท

28. ชื่อ-สกุล นางเมะเนาะ ลอเค็ง

ชื่อเรียกในหมู่บ้าน เนาะ

อายุ 80 ปี

การศึกษา -

อาชีพ เกษตรกร

หมายเลขโทรศัพท์ -

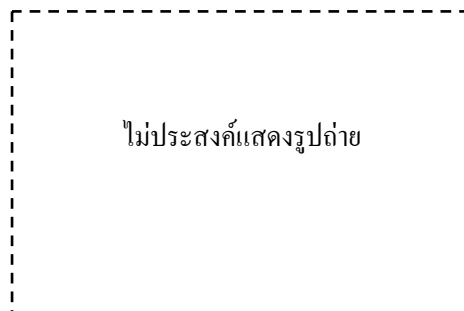
ภูมิลำเนาเดิม

-

ที่อยู่ปัจจุบัน

6 หมู่ที่ 1 ตำบล สะนอ อำเภอชะรัง จังหวัดปัตตานี 94160

จำนวนบท'ปาดงที่จับได้ 6 บท

ภาคผนวก ข
ประมวลภาพกิจกรรม

คณะผู้วิจัยเข้าร่วมอบรมระบบเขียนภาษามลายูปาตานีอักษรไทย ครั้งที่ 1

คณะผู้วิจัยเข้าร่วมอบรมระบบเขียนภาษามลายูปาตานีอักษรไทย ครั้งที่ 2

คณะผู้วิจัยเข้าร่วมอบรมการเขียนรายงานการวิจัยและการบริหารโครงการวิจัย

คณะผู้วิจัยนำเสนอความก้าวหน้าผลการดำเนินงานในระยะแรก

ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องในหอสมุดมหาวิทยาลัย มาเลเซีย ปาหัง

ไปปรับเปลี่ยนสอบถามชุดที่ 1 จากโรงเรียน

เก็บข้อมูลเชิงลึก พบปราชญ์ปาดงนายคือเริะ แวเต็ง

สอบถามข้อมูลปาดงจากชาวบ้าน

นายมะยูอัน คอเลาะ แม้อยู่ในอาการอัมพาตก็ยังยินดีให้ข้อมูลกับคณะผู้วิจัย

ลงพื้นที่เก็บข้อมูลเพิ่มเติมในเขตอำเภอยี่งอ จังหวัดนราธิวาส

พบปราชญ์ปาดงอินัย นายดาหะแมง สาและ

นายจะลง นิบาปู ปราชญ์ปาดงจากอำเภอโขงเจียม อดีตนายหนังมลายู (หนังขาว)

ตัวละครหนังบางส่วนที่ยังหลงเหลือเก็บไว้ให้ชนรุ่นหลัง

เก็บข้อมูล'ปาดงจากนางชาปีเยาะ บากา ปราชญ์จากอำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

กิจกรรมแข่งขันขับร้อง'ปาทองในงานวิชาการ โรงเรียนประสานวิทยา อ.ยะรัง จ.ปัตตานี

ศึกษาดูงานการใช้ภาษามลายูอักษรขยาวิ ณ Dewan Bahasa dan Pustaka Wilayah Timur รัฐกลันตัน

ศึกษาดูงาน โรงพิมพ์ Pustaka Aman Press เมือง โกตาบารู รัฐกลันตัน

ศึกษาดูงานการเรียนการสอน ณ โรงเรียนอนุบาล Tengku Anis รัฐกลันตัน

คณะผู้วิจัย ณ Universiti Malaysia Pahang (UMP) เมืองกวันตัน รัฐปาหัง มาเลเซีย

สนทนาคำแนะนำจาก ศาสตราจารย์ ดร. เจมส์ ที คอลินส์ ณ Universiti Malaysia Pahang

คณะผู้วิจัยกับศาสตราจารย์ ดร. เจมส์ ที คอลินส์ ณ Universiti Malaysia Pahang

ผู้นำนักเรียนลงทะเลเป็นนเข้าร่วมเวทีนำเสนอห'ปาดงมลาญถิ่นปาดานี
ณ โรงเรียนประสานวิทยามูลนิธิ อ.ยะรัง จ.ปัตตานี

อาจารย์ดانيا แวเต็ง จากโรงเรียนมูลนิธิอาชีวะสถาน อ.โคกโพธิ์ จ.ปัตตานี ร่วมลงทะเบียน

ผู้สนใจทั่วไปเข้าร่วมเวทีนำเสนอโครงการ

ปราชญ์'ปาดงเข้าร่วมเวทีนำเสนอโครงการ

อับดุลฮาเล็ม คาเร้ง (ทีมวิจัย) กล่าวต้อนรับผู้ร่วมงานเสนอผลงานวิจัย

นายนาแว กาโง (หัวหน้าโครงการ) กล่าวชี้แจงโครงการ

อาจารย์อับดุลรอแม หะยีหะชา กล่าวเปิดพิธีและบรรยายพิเศษ

บรรยายภาคในห้องประชุมคณะรับการขับร้องบทปาตงมลายูถิ่นปัตตานี (ด้วยทำนองที่ไพเราะยิ่ง)

คณะอาจารย์จากโรงเรียนต่างๆ ร่วมวิพากษ์บทปาตง

บรรยากาศการวิพากษ์บทปาตงของคณะผู้รู้

คณะผู้ทรงคุณวุฒิล้วนให้คำแนะนำที่ทรงคุณค่ายังต้องงานวิจัย

ผู้เข้าร่วมเวทีนำเสนอรับประทานอาหารพร้อมกัน

นายนาวิ กาโง (หัวหน้าโครงการฯ) ปรึกษารื้อกับคณะพี่เลี้ยงโครงการ

นายอับดุลฮาเล็ม คาเร้ง (ทีมวิจัย) รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

นางสาวนุรไอลา แวสะมะแอ (ทีมวิจัย) รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล